Kuva:Lentokuva Vallas Oy

HÄMEENLINNAN KAUPUNKI

ARVIOINTIKERTOMUS 2018

Tarkastuslautakunta 28.5.2019

www.hameenlinna.fi/arviointikertomus

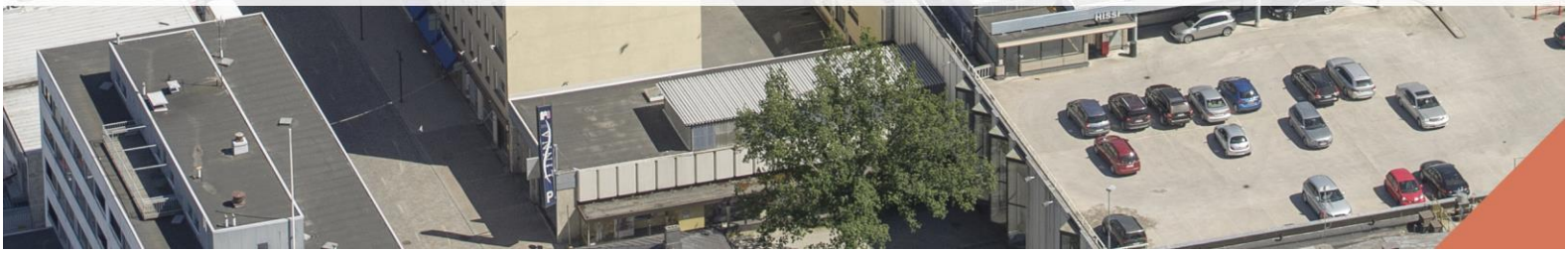

H**ämeenlinnan kaupungin arviointikertomus 2018**

Hämeenlinnan kaupungin tarkastustoimisto
Raatihuoneenkatu 9

Arviointikertomus verkossa:
www.hameenlinna.fi/arviointikertomus

Valokuvat: Hämeenlinnan kaupunki

Kansikuva: Lentokuva Vallas Oy
Paino: Grano Oy, Hämeenlinna 2019

1 SISÄLLYSLUETTELO

1 SISÄLLYSLUETTELO 1
2 TIIVISTELMÄ 3
3 LAUTAKUNNAN TOIMINTA 4

3.1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT JA KOKOONPANO 4
3.2 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA 4
3.3 VUODEN 2017 ARVIOINTIKERTOMUKSEN HAVAINTOJEN VAIKUTTAVUUS 5

4 VALTUUSTON ASETTAMIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN 9

4.1 TALOUDELLISET TAVOITTEET 9
4.2 TALOUDEN TASAPAINOTTAMINEN JA ARVIO TOIMENPITEISTÄ 10
4.3 TALOUDEN TUNNUSLUKUJEN KEHITYS 12
4.4 KONSERNI JA KONSERNIVALVONTA 16
4.5 STRATEGISILLE TYTÄRYHTIÖILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN 17

4.5.1 HÄMEENLINNAN LIIKUNTAHALLIT OY 18
4.5.2 HÄMEENLINNAN SEUDUN VESI OY 20
4.5.3 HÄMEENLINNAN ASUNNOT OY 22
4.5.4 LINNAN KEHITYS OY 24
4.5.5 LINNAN KIINTEISTÖKEHITYS OY 25
4.5.6 HÄMEENLINNAN PYSÄKÖINTI OY 26
4.5.7 VERKATEHDAS OY 27
4.5.8 HÄMEENLINNAN KAUPUNGIN TEATTERI OY 28

4.6 STRATEGIAN TAVOITTEET 30

4.6.1 YHTEISET STRATEGISET TAVOITTEET 30
4.6.2 ELINVOIMAINEN ASUMISKAUPUNKI 31
4.6.3 RESURSSIVIISAS KAUPUNKI 32
4.6.4 HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KAUPUNKI, JOSSA ON AKTIIVISET KANSALAISET 32

4.7 LAUTAKUNNAT 34

4.7.1 SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA 35
4.7.2 SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA 37
4.7.3 KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA 42
4.7.4 JÄTELAUTAKUNTA KOLMENKIERTO 44
4.7.5 KANTA-HÄMEEN PELASTUSLAITOS 46
4.7.6 KONSERNIPALVELUT 47

5 MUUT TOIMINNAN ARVIOINNIT 50

5.1 KAUPUNKIMARKKINOINTI 50

6 ESTEELLISYYDET 51
7 ALLEKIRJOITUKSET 51

1 LIITE STRATEGIAN TAVOITTEIDEN JA PÄÄMÄÄRIEN TOTEUTUMINEN 52

HÄMEENLINNAN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Takana vasemmalta alkaen:
Urvelo Miettinen, Onni Somerkallio,
Miina Vuorela ja 1. varapuheenjohtaja Pekka Kääriäinen

Edessä vasemmalta alkaen:
varajäsen Sari Salminen, puheenjohtaja Sirpa Laakso,
Eila Ilmén-Punkari ja Henrietta Ingman

Kuvasta puuttuvat:
2. varapuheenjohtaja Juhani Lehto,
Merja Saarinen ja Hannu Kärpänen

2 TIIVISTELMÄ

TALOUS JA TASAPAINOTTAMISOHJELMA

Tilinpäätöksen mukaan kaupungin taseessa on kattamatonta alijäämää 2,23 milj. euroa. Kuntalain 110 §:n mukaan alijäämä tulee kattaa vuoden 2023 loppuun mennessä. Vuoden 2019 talousarvioon sisältyvän taloussuunnitelman mukaan lähivuosien talouskehitys ja -ennuste ovat hälyttävän huonot ja kuntalain mukainen talouden tasapainovaatimus on uhattuna. Tarkastuslautakunta esittää, että kaupungissa käynnistetään talouden tasapainottamisohjelma vuosille 2020 -2023, jotta alijäämät saadaan katettua säädetyssä ajassa.

Toimintakatteen kasvu tulee jatkossa saada pysymään maltillisella tasolla, jotta talouden tasapainotus ja alijäämien kattaminen säädetyssä ajassa ovat mahdollisia. Tämä edellyttää kattavaa palvelujen määrän ja laadun arvottamista. Erityishuomiota tulee kiinnittää ostopalvelumenojen hillitsemiseen ja pyrkiä kokonaistaloudellisesti edulliseen ratkaisuun.

STRATEGIA JA MITTARIT

Lautakunnan mielestä elinvoimaisuuden lisäämiseksi ja työllisyyden parantamiseksi tehdyt tai käynnistetyt toimenpiteet ovat onnistuneita. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että pitkäjänteistä ja yli rajojen ulottuvaa yhteistoimintaa eri toimijoiden kesken jatketaan.

Tarkastuslautakunta on tutustunut Hämeenlinnan www-sivuilla oleviin strategian tavoitteiden mittareihin ja toteaa, että uusi raportointimalli mittarien toteutumatiedoista on hyvä ja selkeä. Osa mittareista on kuitenkin sellaisia, joihin ei ole saatavilla seurantatietoa tai tiedon saanti kulkee monta vuotta jäljessä. Strategisten tavoitteiden mittaristoa tulee päivittää ja ottaa käyttöön mittarit, joista on saatavilla ajantasaista tietoa. Mittareiden tulee olla yksiselitteisiä ja niille tulee ilmoittaa lähtö- ja tavoitetasot, jotta niillä on ohjausvaikutusta.

TYÖLLISYYS

Kaupunki on jatkanut kehittämistoimia työllisyydenhoidossa ja ottanut käyttöön monitahoisesti uusia toimintatapoja työllisyyden parantamiseksi. Toimenpiteiden vaikutukset näkyvät positiivisesti jo vuoden 2018 tilastoissa mm. työllisyysasteen nousuna sekä työttömien työnhakijoiden ja alle 25-vuotiaiden työttömien vuosikeskiarvon pienenemisenä. On tärkeää jatkaa toimenpiteitä työllisyyden parantamiseksi ja varmistaa niille riittävä resursointi. Tarkastuslautakunta painottaa edelleen oppilaitosten, yritysten ja kaupungin välisen yhteistyön merkitystä.

ÖLJYSÄILIÖT

Hämeenlinnan kaupungin alueella on maansisäisiä öljysäiliöitä kaikkiaan noin 2 200 kpl, joista noin 250 sijaitsee tärkeällä pohjavesialueella, Ahvenistonharjun alueella. Säiliöt ovat iältään 30-50 –vuotiaita ja muodostavat merkittävän riskin pohjavesille ja ympäristölle. Kaupungin taholta tulee miettiä toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että maansisäisiin öljysäiliöihin liittyvät riskit minimoidaan. Tarkastuslautakunta esittää, että kaupungin ympäristönsuojelumääräyksiä kiristetään maansisäisiä öljysäiliöitä koskevilta osin. Vastuu öljysäiliöiden kunnosta ja aiheutetusta öljyvahingosta on aina säiliön omistajalla. Viestintää ja tietoisuutta asiasta on syytä lisätä.

AVOSAIRAANHOIDON KIIREETÖN HOITO

Avosairaanhoidon tavoitteena ollut kiireetön hoito eli 3. vapaa aika alle 21 vuorokaudessa ei toteutunut. Kiireetön hoito toteutui keskimäärin 27. vuorokaudessa. Tarkastuslautakunnan mielestä avosairaanhoidon palvelut tulee varmistaa kaikille kunnan asukkaille tavoiteajassa. Palveluun pääsy helpottuu, mikäli palveluita tarjotaan muulloinkin, kuin virka-aikana. Lautakunta esittää palvelutason nostoa tältä osin, samalla vähennetään painetta erikoissairaanhoidon suuntaan.

KORJAUSVELKA KONSERNIYHTIÖISSÄ

Kaupunkikonserniin sisältyy yhtiöitä, joilla on merkittävä kiinteistöomaisuus. Kaupungin omistajapoliittisissa linjauksissa on usealle tytäryhtiölle asetettu pidemmän aikavälin tavoitteeksi, että yhtiön tulee ylläpitää omaisuutensa arvoa oikea-aikaisen kunnossapidon keinoin. Lautakunta käsitteli arviointivuoden aikana kolmen tytäryhtiön edustajan kanssa korjausvelka-asiaa. Havaintona oli, että korjausvelkaa ei yhtiöissä mitata tai että korjausvelan mittaaminen ja seuranta ei ole yhtiöissä yhteismitallista. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä saada korjausvelan mittaamiseen ja seurantaan yhtenäiset työkalut koko konsernissa. Lisäksi lautakunta esittää, että kaupungin taholta asetetaan tavoitetaso ts. alin mahdollinen tavoitekunto, johon rakennuskannan peruskorjauksilla pyritään. Korjausvelan määrästä ja sen kehityksestä tulee raportoida kaupungille vuosittain säännöllisesti.

KONSERNIVALVONTA

Konsernivalvontaa ja konsernijohtamista on aktiivisesti kehitetty edelleen vuonna 2018. Tytäryhteisön hallituksen valinta on omistajaohjauksen ja kunnallisen demokratian kannalta merkittävin yksittäinen toimenpide. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä edelleen jatkaa kehittämistoimia mm. hallitusten jäsenten nimeämisprosessin osalta, jotta varmistetaan kuntalain ja konserniohjeen noudattaminen sekä kaupunkikonsernin kokonaisetu.

3 LAUTAKUNNAN TOIMINTA

3.1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT JA KOKOONPANO

Tarkastuslautakunta valmistelee kaupunginvaltuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi tarkastuslautakunta huolehtii kaupungin ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta sekä valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista.

Lautakunta seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja tekee tarvittaessa esityksiä ulkoisen ja sisäisen valvonnan sekä arvioinnin yhteensovittamisesta ja tilintarkastuksen kehittämisestä. Kaupungin tilintarkastajana toimi vuonna 2018 BDO Audiator Oy, vastuullisena tilintarkastajana JHT, HT Minna Ainasvuori.

Tarkastuslautakunta antaa vuosittain valtuustolle arviointikertomuksen, johon on koottu arvioinnin tulokset.

Tarkastuslautakuntaan kuuluu 11 jäsentä, joista puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan on oltava valtuutettuja. Kaupunginvaltuusto on 5.6.2017 § 86 asettanut tarkastuslautakunnan valtuustokaudelle 1.6.2017 – 31.5.2021.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano:

Jäsen	**Varajäsen**
Laakso Sirpa, pj.	Rissanen Titta
Kääriäinen Pekka, 1. vpj.	Saviniemi Jesse
Lehto Juhani, 2. vpj.	Pitkäranta Markku
Hieta Mikko	Ilomäki Olli
Ilmén-Punkari Eila	Keränen Eeva
Ingman Henrietta	Ruuska Tuula
Kärpänen Hannu	Salminen Sari
Miettinen Urvelo	Miri Amir
Saarinen Merja	Kankanen Sinikka
Somerkallio Onni	Hämäläinen Jukka Pekka
Vuorela Miina	Kuusela Maarit

3.2 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

Tarkastuslautakunta on vahvistanut arviointisuunnitelman vuosille 2017 - 2020, jonka pohjalta laaditaan vuosittain työohjelma. Tämän arviointikertomuksen valmistelun pohjana ovat olleet kaupunginhallituksen laatima tilinpäätös 2018 sekä talousarvio 1.1. – 31.12.2018, lautakunnan kokouksissa saatu informaatio ja selvitykset kaupungin johdolta, viranhaltija-asiantuntijoilta ja konserniyhtiöiden vastuunalaisilta toimihenkilöiltä sekä tilintarkastajan raportit ja selvitykset ja toimielinten pöytäkirjat.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2018 arviointiin 12 kertaa. Kokouksien aiheina ovat olleet:

- ✓ Hämeenlinnan Asunnot Oy
- ✓ Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy
- ✓ Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy
- ✓ Hämeenlinnan liikuntapalvelut
- ✓ Yhteinen jätelautakunta
- ✓ Pelastuslautakunta
- ✓ Henkisen hyvinvoinnin palvelut ja päihdepalvelut
- ✓ Ikäihmiset, kotihoito, tukipalvelut ja päivätoiminta
- ✓ Terveyspalvelut
- ✓ Ympäristöpalvelut
- ✓ Kaupunkimarkkinointi
- ✓ Omistajaohjaus ja konsernivalvonta
- ✓ Strategian ja kehittämisen palvelut -vastuu-alue sekä kaupungin strategia 2017 - 2021
- ✓ Kaupungin johto / toiminnalliset tavoitteet
- ✓ Lautakuntien puheenjohtajat / toiminnalliset tavoitteet
- ✓ Tilinpäätös 2018

3.3 VUODEN 2017 ARVIOINTIKERTOMUKSEN HAVAINTOJEN VAIKUTTAVUUS

Kaupunginvaltuusto käsitteli 8.10.2018 § 103 vuoden 2017 arviointikertomuksen johdosta annetut lisäselvitykset ja vastineet esiin nostettuihin kehittämiskohteisiin ja huomioihin.

Seuraavassa on tarkastuslautakunnan havainnot/ suositukset ja niihin saadut vastineet.

Tarkastuslautakunnan vuoden 2017 arviointisuositusten vaikuttavuus oli 81 %, tavoitteena 75 %

HAVAINTOJA / SUOSITUKSIA	16
☺ VASTINE	13
☹ VASTINE	3

Arviointi: ☺ **Asia on edistynyt** ☹ **Asia ei ole edistynyt / asiassa ei ole muutoksia**

☹ Strategiset tavoitteet (1 – 5)

Tavoitteiden toteutumisen mittaamisessa ja arvioinnissa on edelleen runsaasti kehitettävää. Ostopalveluna tapahtuvaa palvelutuotantoa tulisi mitata samoilla mittareilla ja arviointiperusteilla kuin omaa palvelutuotantoa. Toiminnan arviointikulttuurin kehittämiseen tulisi kiinnittää huomiota. Myös palvelujen saatavuuden, määrän ja laadun vastaavuutta asukkaiden palvelutarpeisiin tulisi arvioida säännöllisesti. Arvioinnin tulokset tulisi käsitellä säännönmukaisesti lautakunnissa.

VASTINE: Strategisten tavoitteiden osalta esitetyt huomiot ovat olleet strategian ja sen mittareiden päivityksen lähtökohtana. Uudet mittarit on koottu elinvoiman, resurssiviisauden ja hyvinvoinnin päämäärien kokonaisuuksiksi.

☺ 1. Luova ja elinvoimainen elinkeinoympäristö

Kasvukäytävään liittyvien tavoitteiden tulokset ja niiden vaikutukset ovat toistaiseksi olleet melko vähäiset. Toisaalta tavoitteiden vaikuttavuutta on vaikea arvioida, koska määrälliset mittarit puuttuvat. Kaupungin tulisi olla mukana hankkeessa, joka toteutuessaan vahvistaa kaupungin vetovoimaisuutta ja edistää kasvua, pitkällä aikavälillä. Hankkeella tulee kuitenkin olla myös vuositasolla selkeitä, määrällisiä, mitattavia tavoitteita, joiden toteutumista seuraamalla voidaan arvioida hankkeen vaikutusta ja etenemistä.

VASTINE: Hämeenlinna on isäntäkaupunki kasvukäytäväverkostossa myös uudella toimintakaudella. Kasvukäytäväverkoston tavoitteena on aikaansaada konkreettisia tuloksia, joilla varmistetaan kasvukäytävän rooli koko Suomen elinvoimaisuuden kehittämisessä.

Mittareita on muokattu niin, että niiden avulla voidaan mitata myös Suomen kasvukäytävän verkoston tavoitteiden toteutumista ja niiden hyötyä Hämeenlinnan näkökulmasta. Esimerkiksi älykkään liikenteen kehittäminen Hämeenlinnassa liittyy resurssiviisauteen ja tavoitteeseen päästöjen vähentämisestä.

☺ 2. Kaupunkilaisten hyvää arkielämää tukevat, kumppanuuteen ja tarpeeseen perustuvat palvelut

Kaupungin arviointimenetelmien kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota ja tietojen keräämis- ja mittaamistapoja yhdenmukaistaa.

VASTINE: Näin on tehty vuodelle 2018.

☺ 3. Hyvä ympäristö ja kestävä kaupunkisuunnittelu

Rakennuslupaprosessin nopeuttamiseksi tulee miettiä ratkaisuja.

VASTINE: Rakennusvalvonnan henkilöstössä on ollut merkittävää vaihtuvuutta ja ongelmia vakanssien täyttämisessä. Elokuussa 2018 kaikki vakanssit on saatu täytettyä, lupien käsittelyajoissa on odotettavissa laskua.

Joukkoliikenteen käyttö ja nousujen määrä pystytään mittaamaan luotettavasti, jolloin tietojen vertailtavuus aikaisempiin vuosiin säilyy.

VASTINE: Joukkoliikenteen uudistuksia ovat joukkoliikenne- ja henkilökuljetusyksikön perustaminen, siirtyminen bruttoliikennemalliin sekä Waltti-järjestelmän käyttöönotto. Tavoitteena on aiempaa paremman seurannan mahdollistaminen.

Kriittiseen menestystekijään "Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen, terveellinen ympäristö ja vesistöjen puhtaus" liittyvät mittarit ovat vaikeaselkoisia eivätkä sisällöltään yksiselitteisiä, lisäksi mittareiden toteutuma-tietoja on ollut vaikea saada ajallaan. Ympäristön ja kestävän kehityksen tilaa ja kehitystä kuvaavia mittareita tulee täsmentää ja niille annettava mitattavat tavoitetasot.

VASTINE: Mittarina on käytetty mm. huonojen ilmanlaatu-päivien lukumäärää vuodessa ja hiilidioksidipäästöjen määrää. Ilmanlaadun reaaliaikaiset mittaustiedot löytyvät kaupungin internet-sivuilta. Hiilidioksidipäästöjen määrää tarkastellaan vuosittain julkaistavassa CO2-raportissa, joka myös löytyy internet-sivuilta. Valtuuston hyväksymä ympäristötilinpäätös sisältää aiheeseen liittyvää tietoa. Yksiselitteisiä ja helposti tulkittavia kestävää kehitystä kuvaavia mittareita on vaikea luoda.

☺ 4. Tasapainoinen talous ja tuloksellisuuden parantaminen

Hämeenlinnassa nettomuutto parani 58 hengellä edellisvuodesta. Samansuuntainen kehitys tulee saada jatkumaan. Tasapainoinen väestörakenne on huono mittari kertomaan tulo- ja varallisuuspohjan vahvistumisesta.

VASTINE: Uusissa mittareissa on asukasluku suhteessa verotulokertymään.

☺ 5. Hyvinvoiva, osaava ja kehityshaluinen henkilöstö

Kaupungin vetovoimaa työnantajana tulee vahvistaa, jotta voidaan turvata riittävät henkilöresurssit palvelujen tuottamiseen ja toiminnan kehittämiseen strategian mukaisesti.

VASTINE: Kaupunki on ollut vahvasti esillä mm. yhteistyökumppanien (KEVA, Sitra ym.) tilaisuuksissa eri puolilla Suomea mm. työssä jaksamiseen liittyvissä asioissa. Lisäksi kaupungin asukaslehdessä on tuotu esiin kaupungin panostus henkilöstön työhyvinvointiin. Kaupunki uudisti rekrytointi-ilmoitusmenettelyn ja -pohjat ja sosiaalisen median kanavien käyttöä tehostettiin.

☺ Museo

Kaupunginmuseon tulee kiinnittää huomiota henkilökunnan työhyvinvoinnin parantamiseen. Museokokoelmat tulisi säilyttää keskitetysti yhdessä paikassa, turvatusti oikeissa olosuhteissa.

Taidemuseon merkittävät omaisuuserät, osin kansallisaarteisiin luettavat talletuskokoelmat tulee säilyttää turvatusti oikeissa olosuhteissa.

VASTINE: Taide- ja kaupunginmuseon kokoelmien säilyttämisestä tehdään kokonaiskartoitusta.

Hämeenlinnan kaupunginmuseolla on laadittu työhyvinvoinnin kehittämissuunnitelma vuosille 2017 ja 2018. Näyttelyprosesseja on selkeytetty ja sujuvoitettu, aikataulutusta ja tiedonkulkua on parannettu, vastuunjakoa on selkeytetty uusien tehtäväkuvausten avulla, tiedonkulkua on parannettu viestintäsuunnitelman avulla. Työturvallisuutta on pyritty parantamaan museon kaikissa kohteissa ja työskentelypisteissä.

☺ Varhaiskasvatus

Päiväkotien vertailukelpoiset hinnat tulee selvittää palveluseteli-päivähoitopaikalle ja kaupungin oman tuotannon päivähoitopaikalle.

VASTINE: Vertailukelpoisten hintojen selvittäminen on varhaiskasvatuksen tulosalueen ja sen johtamisen kannalta keskeinen tavoite. Vertailukelpoisten hintojen puuttuminen on johtunut pääasiassa käytössä olleen asiakas- ja toiminnanohjausjärjestelmän puutteista. Paikkakohtaiset hinnat on esitelty sivistys- ja hyvinvointilautakunnalle 13.6.2018. Varhaiskasvatuksessa on otettu 1.8.2018 alkaen käyttöön uusi asiakas- ja toiminnanohjausjärjestelmä, jonka myötä tilanteen uskotaan korjaantuvan.

☺ Psykososiaalisen tuen palvelut

Neuvolat, päiväkodit ja koulut ovat tärkeässä roolissa huomioimaan lapsen hyvin-/pahoinvointia. Niille tulisi turvata riittävä resursointi ja niiden välistä yhteistyötä tulisi edelleen kehittää.

VASTINE: Palvelun saamiselle on luotu kriteerit ja palvelun tilauskäytäntöä on kehitetty. Neuvolassa huolehditaan asetuksen mukaiset käynnit ja lisäkäyntejä suunnataan tukea tarvitseville perheille. Perhetyössä tehdään yhteistyötä terveydenhoitajien kanssa esim. muodostetaan erilaisia ryhmiä ja toimintaa varhaisen vuorovaikutuksen ja vanhemmuuden tukemiseksi. On sovittu toimialarajat ylittävistä toimintatavoista, joilla vahvistetaan ja edelleen kehitetään yhteistyötä lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluissa.

☹ Lastensuojelu

Kiireellisten sijoitusten ja jälkihuollon asiakkaiden määrän kasvu oli syynä siihen, että v. 2017 lastensuojelun avopalvelujen ja sijaishuollon nettokustannukset kasvoivat n. 1,5 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Tuloksellisuustavoite ei toteutunut.

VASTINE: Sosiaalihuoltolain muutoksen ja lapsiperheiden muutosohjelman tavoitteena on ollut painopisteen siirtäminen lastensuojelua edeltäviin palveluihin. Kehittämistyötä ja resursointia tähän suuntaan on tehty useita vuosia ja näkyvissä on ollut lastensuojelun avohuollon lasten määrän laskusuunta. Samaan aikaan jo lastensuojelun asiakkaana olevat lapset ja perheet voivat entistä huonommin, mikä on näkynyt

avohuollon sijoitusten ja kiireellisten sijoitusten määrän kasvuna.

☺ Ikäihmisten pitkäaikaishoiva

Sosiaaliasiamiehen kertomuksessa vuodelta 2017 todetaan eräänä ongelmana ohjeistusten puutteellisuudet vanhustenhuollossa suojelutarkoituksessa tehtävien vanhusten vapauden rajoitusten toteuttamisesta ja kirjaamisesta. Samaten todetaan, että palvelujen saannin rajoittamista koskevien asiakaskohtaisten ratkaisujen perusteet on osassa tapauksissa esitetty puutteellisesti. Oikeusturvaan liittyvien ongelmien korjaaminen ohjeistusta täsmentämällä olisi hoidettava kuntoon ensi tilassa.

VASTINE: Sosiaaliasiamiehen kertomuksessa vuodelta 2017 viitataan yleisesti ohjeistusten ja perusteiden puutteellisuuteen vapauden rajoittamisessa tai palvelujen saannin rajoittamisessa. Huomiot eivät nousseet erikseen Hämeenlinnan kuntakohtaisissa tiedoissa. Ikäihmisten palveluissa itsemääräämisoikeuden rajoittaminen perustuu aina harkintaan ja muiden vaihtoehtojen selvittämiseen ennen rajoitteen käyttöä. Rajoitteiden käytöstä neuvotellaan asiakkaan tai omaisten kanssa, jollei asiakkaan tahto ole selvitettävissä.

Asiakasohjausyksikköön on tullut palautetta maksujen suuruudesta ja tulosidonnaisuudesta, ei niinkään ratkaisujen perusteista. Kaikkiin päätöksiin, niin myönteisiin kuin kielteisiin, kirjataan selkeät ymmärrettävät perustelut.

☹ Kiinteistöt

Tarkastuslautakunta on huolissaan kaupungin kiinteistöjä koskevan kunnossapidon ja peruskorjausten riittämättömyydestä. Lautakunta esittää harkittavaksi, että esim. kartoitetaan palveluverkkopäätösten mukaisen kiinteistöomaisuuden tämänhetkinen peruskorjaustarve ja korjausvelka, luodaan ehdotukset peruskorjausten rahoituksen ja toteutuksen eri vaihtoehdoista, asetetaan toteutukselle seurantamittarit ja tavoitetaso, joissa seuranta on säännöllistä. On tärkeätä kehittää myös korjausvelan kehittymisen seurantaa mm. huomioimalla korjausvelkaa pienentävät investoinnit ja käyttötalousmenoista katettavat toimet.

VASTINE: Palveluverkkopäätöksen (KH 26.3.2018) pohjaksi on tehty palveluverkkoon kuuluvista rakennuksista vaihtoehtoisia korjaustarvearvioita ja kustannuslaskelmia. Palveluverkkopäätöksen mukaiset hankkeet on laitettu yhdessä toimialojen kanssa kiireellisyysjärjestykseen ja niitä esitetään kaupungin talousarviovuodelle 2019 ja taloussuunnitelmakaudelle 2020-2023 talonrakennuksen investointihankkeiksi. Lisäksi on valmisteltu pidemmän aikajänteen investointiohjelmaa vuosille 2024 -2028. Tilapalvelut toteuttaa talousarviossa hyväksytyt hankkeet suunnitellussa aikataulussa.

☺ Maankäytön ja infran suunnittelu

Tarkastuslautakunta on huolissaan maankäytön henkilö-resurssivajauksista ja siitä, että osin yhden asiantuntijan varassa olevien toimintojen kehittäminen vaarantuu.

VASTINE: Maankäytön suunnitteluun sijoittuu paljon erilaisia asiantuntijatehtäviä. Nykyinen henkilöstöresurssi on mitoitettu kustannustehokkaasti. Tulosalueen yksiköissä on ryhdytty vuoden 2018 aikana jakamaan tehtäviä siten, että jokaisella asiantuntijalla on hankkeisiin tai tehtäviin nimetty varahenkilö.

Tulosalueen työt ovat lisääntyneet viime vuosina, mikä näkyy osin kasautuneina töinä kaikissa yksiköissä. Tilannetta on lähdetty purkamaan työtapoja tehostamalla, ulkoistamalla sekä määräaikaisia asiantuntijoita palkkaamalla.

☺ LinnanInfra –liikelaitos

Infran korjausvelan määrä ja vuosittainen kasvu muodostavat riskin, jonka hallitsemiseen tulisi puuttua riittävän ajoissa järjestelmällisellä suunnitelmalla ja toteutuksella.

VASTINE: Kesällä 2018 päätettiin hankkia infran korjausvelan hallintaan liittyvä selvitys, jossa hyödynnetään infran korjausvelkaan liittyvä olemassa oleva aineisto ja päivitetään katuinfran omaisuuden arvo ja korjausvelka vuonna 2018 kaupungin katuverkolla. Näiden lisäksi saadaan konkreettista tietoa korjausvelan hallintaan.

Vuodesta 2017 eteenpäin infran investointiohjelman saneerauskohteissa on hankkeet toteutettu aluesaneerauksina. Kohteita valmisteltaessa on mukaan kytketty HS-Vesi ja mahdolliset muut verkostokumppanit. Aluesaneerauksilla saavutetaan kustannussäästöjä erilaisten synergiaetujen myötä.

☺ Linnan Kehitys Oy

Tarkastuslautakunta toivoo Linnan Kehitys Oy:ltä huomattavia tehostamistoimia kaupunkimarkkinointiin. Lautakunta esittää harkittavaksi, että yhtiölle asetetaan sen eri toimialoihin liittyviä täsmällisiä ja mitattavia tavoitteita ja mittareita ja niille tavoitetasot.

Yhtiön toiminnan kehittämisen kannalta erittäin tärkeätä varmistaa, että asiakastyytyväisyyskyselyt tehdään vuosittain siten, että ne tavoittavat mahdollisimman kattavasti asiakaskunnan ja ovat sisällöltään sellaisia, että ne kattavat palvelujen saatavuuden, määrän ja laadun suhteessa asiakkaiden palvelutarpeisiin.

VASTINE: Linnan Kehitys Oy:n tavoitteiksi vuodelle 2018 on asetettu mm. vierailijoiden määrän kasvattaminen, laadukas kaupunkimarkkinointi, työpaikkojen kasvu ja hyvä ja laadukas palvelukokemus. Lisäksi yhtiölle on kaupungin omistajapoliittisissa linjauksissa asetettu pitkän tähtäimen tavoitteet, joihin sisältyvät mm. elinvoiman vahvistamiseen sekä oppilaitosyhteistyöhön liittyvät tavoitteet.

Linnan Kehitys valmistelee asiakastyytyväisyyskyselyä yhteistyössä kaupungin strategiatiimin kanssa.

Strategiset yhtiöt

Strategisille tytäryhtiöille asetetut, valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ovat toteutuneet kohtalaisesti. Tärkeää, että työllistämiseen liittyvä tavoite säilytetään strategisilla yhtiöillä jatkossakin ja yhtiöiltä tulee edellyttää perustelut, mikäli tavoite ei toteudu.

VASTINE: Työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen on asetettu kaupungin strategisille tytäryhtiöille tavoitteeksi myös vuodelle 2018.

Hämeenlinnan seudun Vesi Oy:n lupaehdot tulee saada täyttymään mittareiden mukaisina myös Paroisten ja Akaan puhdistamoilla.

VASTINE: Lupaehtoihin pääsy on asetettu HS-Vedelle tavoitteeksi edelleen vuodelle 2018. Tavoitteen toteutumista seurataan kolmannesvuosittain.

Kehittämistoimina yhtiöille asetetaan myös henkilökunnan työhyvinvointiin liittyviä tavoitteita.

VASTINE: Henkilökunnan työhyvinvointiin liittyviä tavoitteita on suunniteltu osalle yhtiöistä vuodelle 2019.

Kehittämistoimina tilinpäätösraportointiin yhtiöiden vertailtavuuden ja taloudellisen aseman arvioinnin helpottamiseksi raportointiin lisätään 1 -2 talouden tunnuslukua.

VASTINE: Yhtiöiden raportointia kehitetään edelleen. Taloudellisten tunnuslukujen sisällyttäminen raportoitaviin lukuihin huomioidaan raportoinnin kehittämisessä.

Keskiaikamarkkinat Linnanpuistossa

4 VALTUUSTON ASETTAMIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

4.1 TALOUDELLISET TAVOITTEET

Vuoden 2018 alkuperäisessä talousarviossa ylijäämäennuste oli 65 000 euroa. Talousarvioesitykseen sisältyi useita tulokseen vaikuttavia epävarmuustekijöitä ja riskejä. Osa riskeistä konkretisoitui ja tilikauden tulos kääntyi alijäämäiseksi -4,2 milj. euroa.

Kaksi keskeistä riskitekijää talousarvioesityksessä olivat verotulojen kertymä ja toimintakatteen kasvun pysyminen maltillisena.

Verokertymän kasvu
'Verokertymä kasvaa edellisvuodesta' on yksi kaupungin kolmesta yhteisestä strategisesta tavoitteesta. Vuoden 2018 verotulojen kertymä 281,2 milj. euroa jäi 2,6 milj. euroa alle talousarvion tavoitteen. Vuoden 2017 vero-osuudet oli tilitetty kunnille liian suurina ja liikaa tilitetyt n. 4 milj. euroa palautettiin valtiolle vuonna 2018. Ilman palautusta verokertymä olisi ylittänyt talousarviotavoitteen. Verokertymä oli edellisvuoden verotuloja 160 000 euroa suurempi, joten tavoite toteutui.

Verotulot muodostavat 60 % kaupungin tuloista. Verotuloista kunnallisveron osuus on 86 %, kiinteistöveron 9 % ja yhteisöveron 5 %. Verotulojen määrään suoraan vaikuttavia asioita kunnallisveroprosentin ja kiinteistöveron tason lisäksi ovat kunnan asukasluku, työllisyysaste ja ikärakenne, asukkaiden palkkatulokehitys, työpaikkojen määrä ja yritysten lukumäärä.

Hämeenlinnan asukkaiden palkkasumman kasvu on ollut hyvin maltillista jo vuodesta 2013 alkaen. Vuonna 2017 palkkasummassa oli kasvua 1,2 %. Verohallinto julkisti huhtikuussa 2019 tulokehitystilaston vuodelta 2018. Sen mukaan kaupunkilaisten palkkatulokehitys vuonna 2018 oli +2,5 % eli kehitys on nousujohteinen.

Toimintakate
Toimintakate kertoo, kuinka paljon toimintakuluista jää toimintatulojen jälkeen katettavaksi veroilla ja valtionosuuksilla.

Vuoden 2018 talousarvioesityksessä toimintakate oli 356,474 milj. euroa, kasvua noin 2 % verrattuna vuoden 2017 tilinpäätökseen. Tilinpäätöksessä toimintakate oli 356,498 milj. euroa. Toimintakatteeseen sisältyi kuitenkin budjetoimaton 6,3 milj. euron kertaluonteinen tuloerä Tekme Oy:n ja Linnan Ateriapalvelut Oy:n myynnistä, jonka johdosta toimintakate todellisuudessa ylitti budjettitavoitteen 6,3 milj. euroa. Vertailukelpoinen toimintakatteen nousu oli 2,6 %, mikä ylittää kasvutavoitteen.

Ostopalvelumenojen kasvu oli noin 8 milj. euroa, syynä erityisesti lastensuojelun ostopalvelut sekä henkilöstöpalveluiden ostot.

Vuosikate / poistot
Talousarviossa vuosikate oli 87 % poistoista, tilinpäätöksessä 54 %. Tulos on huonoin vuoden 2011 jälkeen. Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä.

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Poistot kuvaavat keskimääräistä vuosittaista korvausinvestointitarvetta. Mikäli vuosikate kattaa poistot, kunnan ei tarvitse velkaantua tai realisoida omaisuutta pitääkseen olemassa olevat palvelujen tuotantovälineet kunnossa.

Nettoinvestoinnit
Nettoinvestointeihin varattiin alkuperäisessä talousarviossa 29,8 milj. euroa ja talousarviomuutosten jälkeen 32,8 milj. euroa. Nettoinvestointien toteutuma oli 20,8 milj. euroa. Vuoden 2018 aikana toimialoilla tehdyt palveluverkkopäätökset ja niihin liittyvät muutokset ja valmistelut eivät ole pienentäneet investointitarvetta. Vuoden 2019 talousarviossa ja vuosien 2020 - 2021 taloussuunnitelmassa nettoinvestointimenot ovat yhteensä noin 144,3 milj. euroa. Korkea investointitaso ei ole mahdollinen ilman velkamäärän kasvua. Kasvavat rahoituskulut ja poistot lisäävät epävarmuustekijöitä ja riskejä talouden tasapainottamiseen.

Tarkastuslautakunnan arviointi
Tarkastuslautakunta on huolestunut ostopalvelumenojen kasvusta, erityisesti lastensuojelussa ja henkilöstöpalveluiden ostoissa.

Tarkastuslautakunnan suositus
Toimintakatteen kasvu tulee jatkossa saada pysymään maltillisella tasolla, jotta talouden tasapainotus ja alijäämien kattaminen säädetyssä ajassa ovat mahdollisia. Tämä edellyttää kattavaa palvelujen määrän ja laadun arvottamista.

Erityishuomiota tulee kiinnittää ostopalvelumenojen hillitsemiseen ja pyrkiä kokonaistaloudellisesti edulliseen ratkaisuun.

4.2 TALOUDEN TASAPAINOTTAMINEN JA ARVIO TOIMENPITEISTÄ

Tilinpäätöksen mukaan kaupungin taseessa on kattamatonta alijäämää 2,23 milj. euroa. Kuntalain 110 §:n mukaan se tulee kattaa vuoden 2023 loppuun mennessä.

Kuntalain muut säännökset alijäämän kattamisesta ja talouden tasapainottamisesta: Jos taseessa on kattamatonta alijäämää,

115 §: --- on kunnanhallituksen toimintakertomuksessa esitettävä selvitys tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyydestä talouden tasapainottamiseksi.

121.2 §: --- on tarkastuslautakunnan arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista sekä toimenpiteiden riittävyyttä ja realistisuutta. Arvio on tehtävä kunnanhallituksen toimintakertomuksen yhteydessä esittämän selvityksen ja mahdollisten muiden kunnan talouden asemaa kuvaavien tietojen perusteella. Varsinainen tasapainottaminen tehdään taloussuunnitelmassa. Kuntalain 110.3 § mukaan taloussuunnitelman tulee olla tasapainossa.

Tarkastuslautakunnan käytössä oli tarkasteluhetkellä tilinpäätös 2018 sekä talousarvio 2019 ml. taulukko 'talouden tapainottaminen ja pitkän aikavälin talouskehitys'. Taulukko sisältää tilinpäätöstietoja vuosilta 2012 – 2017, ennusteen vuoden 2018 toteutumaksi ja taloussuunnitelman 2019 -2022. Ennuste vuoden 2018 tulokseksi on taulukossa -7,7 milj. euroa ja kumulatiivinen, katettava alijäämä -7 milj. euroa. Taloussuunnitelmavuosina kumulatiivinen alijäämä taulukossa kasvaa vuosittain siten, että vuonna 2022 se on -12,6 milj. euroa.

Lautakunnalla oli lisäksi käytössä talouspalveluissa laadittu vastaava taloussuunnitelma -taulukko vuosille 2019 -2022 oikaistuna tilinpäätöksen 2018 toteutuneilla tiedoilla eli tuloksella -4,2 milj. euroa. Sen mukaan vuoden 2022 lopussa kumulatiivinen alijäämä on -8,2 milj. euroa. Vuoden 2023 loppuun mennessä tulisi saada tulos ylijäämäiseksi 2,2 milj. euroa eli kurottavaa on yli 10 milj. euroa.

Kaupunginhallitus on toimintakertomuksessa todennut, että talouden tasapainottamiseksi on välttämätöntä kyetä päättämään toimintakuluja alentavista asioista sekä pidättäytyä toimintakuluja kasvattavista päätöksistä. Sen lisäksi on esitetty 4 asiaa, joilla alijäämät mm. saadaan katettua:

- ✓ pidättäytymällä ei-pakollisista investoinneista, vaikutus 0,6 milj. euroa /vuosi
- ✓ vähentämällä kaupungin tarjoamien palveluiden määrää tai laatua, vaikutus n. 1 milj. euroa/vuosi
- ✓ korottamalla kunnallisveroa 0,25 %-yksikköä vuodesta 2020 alkaen, vaikutus 3 milj. euroa/ vuosi
- ✓ purkamalla Hämeenlinnan Seudun koulutuskuntayhtymä, vaikutus arviolta 12 milj. euroa.

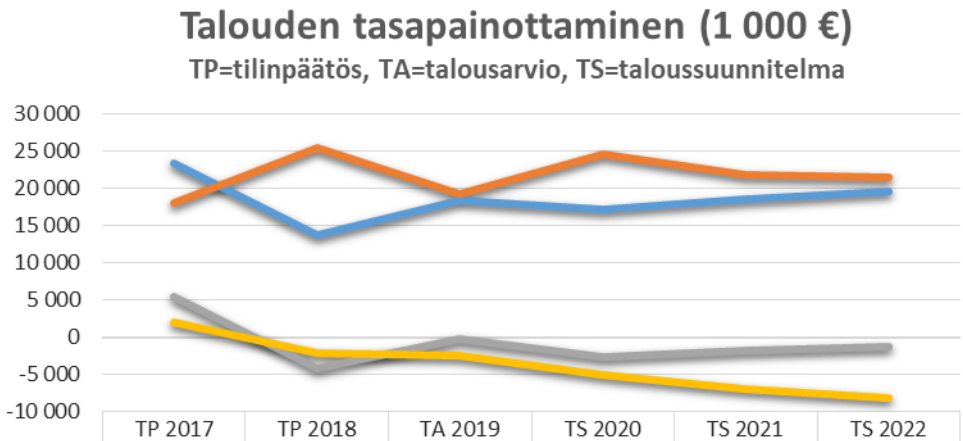

	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TS 2020	TS 2021	TS 2022
Vuosikate	23 431	13 711	18 479	17 260	18 510	19 610
Poistot	18 108	25 570	19 181	24 700	21 800	21 500
Tilikauden tulos	5 511	-4 171	-273	-2 639	-1 821	-1 229
Kumulat.ylijäämä/alijäämä	1 938	-2 233	-2 506	-5 145	-6 966	-8 195

ARVIO TALOUSSUUNNITELMAN RIITTÄVYYDESTÄ JA TOIMENPITEIDEN REALISTISUUDESTA

Talouden tasapainotus ei onnistunut vuonna 2018. Talousarvioon 2019 sisältyvä taloussuunnitelma 2020 - 2022 ei onnistu tasapainottamaan taloutta ja kattamaan alijäämää: vuoden 2022 kumulatiivinen alijäämä on -12,6 milj. euroa. Tilinpäätöksen 2018 toteutuneilla tiedoilla laskien ko. taloussuunnitelmassa vuoden 2022 kumulatiivinen alijäämä on 8,2 milj. euroa. Se jää noin 10,4 milj. euroa tavoitteesta kattaa vuoden 2018 kertynyt alijäämä 2,2 milj. euroa vuoden kuntalain säätämässä ajassa eli 2023 loppuun mennessä.

Kuntalain 118 §:n mukaan alijäämän kattamisvelvollisuuden laiminlyönti käynnistää erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan (=kriisikunta) arviointimenettelyn. Arviointimenettelyssä valtio ja kunta yhdessä selvittävät kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännön edellyttämät palvelut.

Hämeenlinnan kaupungin taseessa on Hämeenlinna-rahasto, jonka arvo tilinpäätöksessä on 67,2 milj. euroa. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on 28.8.2018 antanut lausunnon ylijäämä- ja alijäämäerien tulkinnasta. Sen mukaan kunnan taseeseen merkityt muut omat rahastot kuin arvonkorotusrahastot huomioidaan alijäämää pienentävinä erinä, koska ne ovat luonteeltaan tuloksenkäsittelyeriä. Hämeenlinna-rahaston ansiosta kaupunki välttää arviointimenettelyyn joutumisen edellyttäen, että rahaston arvo säilyy nykyisenä. Tarkastuslautakunnan mielestä rahaston purkamista tulee välttää.

Kaupunginhallituksen toimintakertomuksessa esittämät toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi ja alijäämän kattamiseksi ovat pääosin realistisia. Vaihtoehtona esitetty kaupungin tarjoamien palveluiden määrän tai laadun vähentäminen on kuitenkin haasteellinen ja edellyttää kattavaa palvelujen ja toiminnan arvottamista. Lautakunta myös muistuttaa, että Hämeenlinnan Seudun koulutuskuntayhtymän purkaminen edellyttäisi muiden osakkaiden hyväksyntää esitykselle.

Kaupungin lähivuosien investoinnit ovat taloussuunnitelman mukaan 2019 – 2022 yht. 144,3 milj. euroa. Toteutuessaan investoinnit tulevat lisäämään kaupungin velkamäärää ja toisaalta pääomakuluerät eli rahoituskulut ja poistot tulevat kasvamaan merkittävästi.

Tasapainoinen talous on yksi olennainen tekijä kaupungin elinvoimaisuuden turvaamiseksi. Taloussuunnitelman mukaan lähivuosien talouskehitys ja –ennuste ovat hälyttävän huonot ja kuntalain mukainen talouden tasapainovaatimus on uhattuna. Se edellyttää välittömiä päätöksiä ja toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi ja talouden tasapainon saavuttamiseksi.

Tarkastuslautakunta esittää, että kaupungissa käynnistetään talouden tasapainottamisohjelma vuosille 2020 -2023, jotta alijäämät saadaan katettua säädetyssä ajassa. On välttämätöntä saada aikaan rakenteellisia ja pitkävaikutteisia säästöjä.

Karhuluola Aulangon puistometsässä
Kuvanveistäjä Robert Stigellin vuonna 1905 valmistunut karhuperheveistos

4.3 TALOUDEN TUNNUSLUKUJEN KEHITYS

ARVIOINTIMENETTEYLY

Kuntalaki 118 §:ssä on säädetty ns. arviointimenettelystä, joka koskee erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevia kuntia. Kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin edellytysten turvaamiseksi. Arviointimenettely voidaan käynnistää, mikäli laissa säädetyt kriteerit ns. kriisikunnasta täyttyvät. Kriteereitä ovat alijäämän kattaminen määräajassa sekä neljän tunnusluvun arvot, jotka kuvaavat rahoituksen riittävyyttä ja vakavaraisuutta. Arviointimenettelyn käynnistämisestä ja laajuudesta päättää valtiovarainministeriö.

Tarkastuslautakunta arvioi kaupungin taloudellista tilannetta arviointimenettelyn kriteerien kautta.

Kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijämää kuntalain 110 § 3 momentissa säädetyssä ajassa

Vuoden 2017 tilinpäätöksessä Hämeenlinnan kaupungin taseessa oli edellisiltä tilikausilta kertynyttä ylijäämää 676 000 €. Vuoden 2018 tilinpäätöksen yhteydessä tehtiin 1,262 milj. euron oikaisu edellisten tilikausien yli-/alijäämään, jonka jälkeen edellisten tilikausien ylijäämä oli 1,938 milj. euroa. Tilikausi 2018 oli 4,2 milj. euroa alijäämäinen, näin ollen 31.12.2018 kertynyt alijäämä on yhteensä 2,233 milj. euroa. Alijäämä on katettava vuoden 2023 loppuun mennessä.

Tunnuslukujen raja-arvot

Arviointimenettely voidaan käynnistää, mikäli kaikki **neljä** tunnuslukua ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet säädetyt raja-arvot. Tunnusluvut ovat:

- ✓ konsernin vuosikate €/asukas
- ✓ tulovero-% verrattuna maan keskiarvoon
- ✓ konsernin lainat €/asukas
- ✓ konsernin suhteellinen velkaantuneisuus (%)

Hämeenlinnassa yksi näistä tunnusluvuista, konsernin suhteellinen velkaantuneisuus, on täyttynyt vertailukaudella 2014 - 2018 vuosittain. Tilanne on sama kunnissa keskimäärin. Kuntakonsernien keskimääräinen suhteellinen velkaantuneisuus v. 2016 oli 77,5 %.

KONSERNIN VUOSIKATE €/ASUKAS

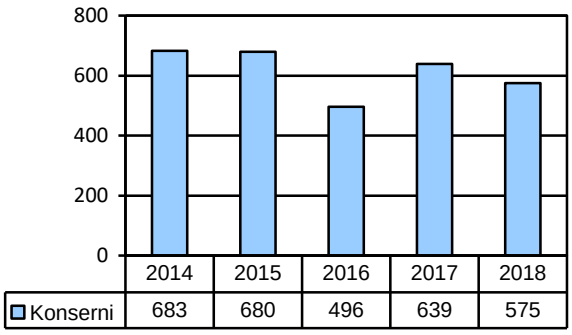

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulorahoitus heikko

Arviointimenettely: Mikäli kuntakonsernin vuosikate on ilman kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta negatiivinen.

Kuntalaissa säädetty raja-arvo ei täyty Hämeenlinnan konsernissa, vuosikate on + 575 €/asukas.

TULOVEROPROSENTTI VERRATTUNA MAAN KESKIARVOON

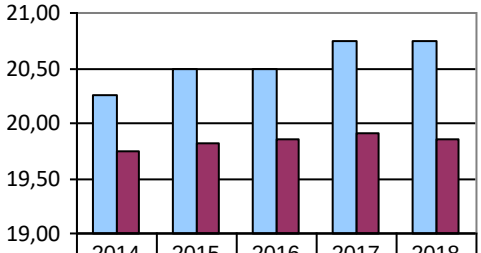

	2014	2015	2016	2017	2018
HML tulovero-%	20,25	20,50	20,50	20,75	20,75
Koko maan tulovero-%	19,74	19,82	19,86	19,91	19,86

Arviointimenettely: Mikäli kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tulovero-veroprosentti.

Kuntalaissa säädetty raja-arvo ei täyty Hämeenlinnassa, tosin ero on 0,89 prosenttiyksikköä. Kuntien keskimääräinen painotettu tuloveroprosentti v. 2018 oli 19,86

KONSERNIN LAINAT €/ASUKAS

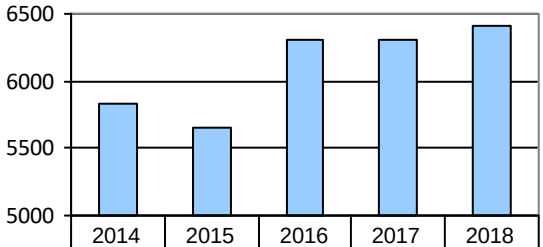

	2014	2015	2016	2017	2018
Konserni	5831	5657	6308	6300	6405

Arviointimenettely: Mikäli asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla.

Kuntakonsernien keskimääräinen lainamäärä vuonna 2017 oli 6 299 €/asukas (vuoden 2018 tietoja ei ole tarkastushetkellä saatavilla) → ylitys 50 % olisi 9448 €, Hämeenlinnan konsernin lainat / asukas olivat v. 2018 6405 €

Kuntalaissa säädetty raja-arvo ei täyty Hämeenlinnan konsernissa.

KONSERNIN SUHTEELLINEN VELKAANTUNEISUUS (%)

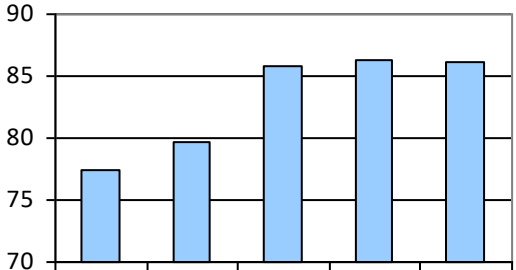

	2014	2015	2016	2017	2018
Konserni	77,4	79,6	85,8	86,3	86,1

Arviointimenettely: Mikäli kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia. Tunnusluku kertoo kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Kuntalaissa säädetty raja-arvo täyttyy Hämeenlinnan konsernissa, suhteellinen velkaantuneisuus on 86,1 %. Raja-arvo on täyttynyt kaikkina vertailuvuosina 2014 - 2017.

VERROKKIKAUPUNGIT

Alla on kuvattu joidenkin talouden tunnuslukujen kehitystä viimeisen viiden vuoden ajalta.

Verrokkikaupunkeina ovat asukasluvultaan Hämeenlinnaa lähinnä olevat kaupungit Lappeenranta, Rovaniemi ja Vaasa. Lähde: ko. kaupungin TP 2018

LAINAKANNAN KEHITYS 31.12. €/ASUKAS

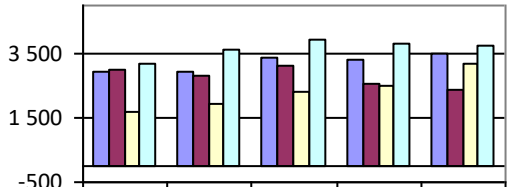

	2014	2015	2016	2017	2018
Hämeenlinna	2 962	2 932	3 399	3 285	3 522
Lappeenranta	3 011	2 796	3 119	2 569	2 395
Rovaniemi	1 663	1 914	2 290	2 469	3 177
Vaasa	3 177	3 656	3 939	3 836	3 729

= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) / asukasmäärä 31.12.2018

Hämeenlinnan lainakanta kasvoi edellisvuodesta 15,6 milj. euroa ja on 3522 €/asukas. Se on 471 € enemmän kuin kuntien keskimääräinen lainakanta 3051 €/asukas (enn. tieto). Vertailuryhmästä ainoastaan Lappeenranta sijoittuu alle kuntien keskiarvon. Lappeenranta on ulkoistanut SOTE-palvelut.

KONSERNIN LAINAKANTA 31.12 €/ASUKAS

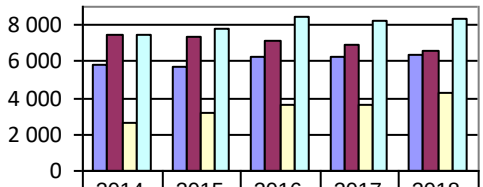

	2014	2015	2016	2017	2018
Hämeenlinna	5 831	5 657	6 308	6 300	6 405
Lappeenranta	7 447	7 356	7 146	6 864	6 601
Rovaniemi	2 589	3 214	3 583	3 647	4 268
Vaasa	7 433	7 808	8 400	8 255	8 351

= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) / asukasmäärä 31.12.2018

Konsernin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla.

Hämeenlinna-konsernin lainakanta €/asukas kasvoi edellisvuodesta 105 € eli n. 2 %. Lappeenrannassa luku pieneni n. 4 %. Rovaniemellä konsernin lainakannan kasvu / asukas oli 17 %.

VEROTULOT €/ASUKAS

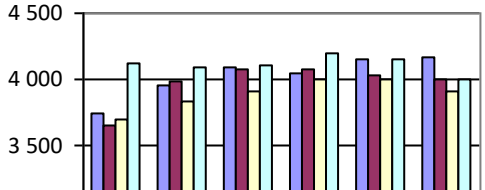

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hämeenlinna	3 750	3 952	4 089	4 049	4 154	4 164
Lappeenranta	3 655	3 980	4 074	4 073	4 031	3 998
Rovaniemi	3 700	3 829	3 903	3 996	3 997	3 908
Vaasa	4 114	4 091	4 113	4 198	4 150	3 993

Hämeenlinnan verotulot kasvoivat edellisvuodesta n. 160 000 € (0,1 %). Koko maan keskiarvona verotulot laskivat – 0,5 %, mukaan lukien Lappeenrannan (-0,8 %), Rovaniemen (-2,2 %) ja Vaasan (-3,8 %).

Hämeenlinnan verotulokehitys oli muuta maata hieman parempi.

VALTIONOSUUDET, €/ASUKAS

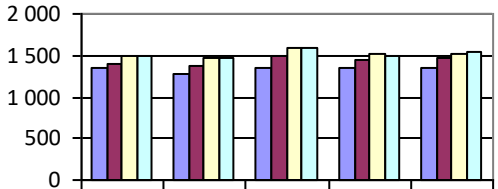

	2014	2015	2016	2017	2018
Hämeenlinna	1 347	1 283	1 347	1 342	1 351
Lappeenranta	1 401	1 372	1 485	1 440	1 470
Rovaniemi	1 495	1 473	1 579	1 507	1 508
Vaasa	1 498	1 474	1 591	1 497	1 550

Hämeenlinnassa valtionosuutta saatiin 91,3 milj. euroa eli 1351 € / asukas. Nousua edellisvuodesta on 0,5 %.

Kuntien keskimääräiset valtionosuudet laskivat 0,6 %. Kaikkien verrokkikuntien valtionosuudet kasvoivat hiukan.

VUOSIKATE, €/ASUKAS

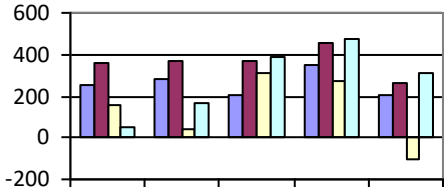

	2014	2015	2016	2017	2018
Hämeenlinna	255	286	202	346	203
Lappeenranta	357	368	369	455	261
Rovaniemi	157	45	310	268	-104
Vaasa	46	171	387	474	315

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulorahoitus heikko. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kuntakohtaisia eroja selittävät toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus.

Kaupungin vuosikate oli 4,8 milj. euroa huonompi kuin talousarviossa ennakoitiin ja muutos edellisestä vuodesta oli -41 %, 143 €/asukas. Vuosikatteet huononivat kaikissa verrokkikunnissakin: Lappeenrannassa 43 %, Rovaniemellä 139 % ja Vaasassa 34 %.

KERTYNYT YLI-/ALIJÄÄMÄ, €/ASUKAS

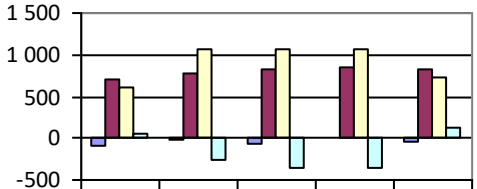

	2014	2015	2016	2017	2018
Hämeenlinna	-81	-20	-71	10	-33
Lappeenranta	716	779	829	857	814
Rovaniemi	612	1 060	1 055	1 078	717
Vaasa	60	-260	-362	-349	133

= [Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)] / asukasmäärä 31.12.2018.

Luku osoittaa kunnan asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän.

Hämeenlinnan tulos oli 4,171 milj. euroa alijäämäinen ja aikaisempien vuosien ylijäämien jälkeen taseessa on katettavaa alijäämää 2,233 milj. euroa eli noin -33 € / asukas. Verrokkikuntien tulokset olivat ylijäämäisiä.

4.4 KONSERNI JA KONSERNIVALVONTA

Hämeenlinnan kaupunkikonserni muodostuu kaupungista emoyhteisönä ja sen tytäryhteisöistä. Tytäryhteisöjä ovat ne yhtiöt, säätiöt ja kuntayhtymät, joissa kaupunki käyttää määräysvaltaa. Hämeenlinnan kaupunki omistaa tai käyttää puhevaltaa myös lukuisissa muissa yhteisöissä, joissa se ei ole määräävässä asemassa.

Vuonna 2017 käynnistetty konsernirakenneuudistuksen selvitystyö ja toimeenpano jatkui vuonna 2018 ja toteutui mm. Tekme Oy:n ja Linnan Ateriapalvelut Oy:n myyntinä sekä Hämeenlinnan Eteläranta Oy:n toiminnan päättymisenä. Hämeenlinnan kaupunkikonserniin kuului vuoden 2018 lopussa oman organisaation lisäksi 21 tytäryhtiötä, 4 säätiötä, 4 kuntayhtymää ja 13 osakkuusyhteisöä.

Kaupunginvaltuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja omistajaohjauksesta. Omistajaohjauksella tarkoitetaan niitä tavoitteita ja menettelytapoja, joita kaupunki omistajana kohdistaa yhtiöihin tai muihin yhteisöihin, jotta kaikessa toiminnassa otetaan huomioon kaupunkikonsernin kokonaisetu. Kaupungin omistajapoliittiset linjaukset uudistettiin vuonna 2018. Asiakirjaan sisältyy omistajaohjauksen periaatteiden lisäksi merkittävimmille konserniyhteisöille asetetut valtuustokauden mittaiset strategiset, kaupunkikonsernin kokonaisetua ajavat tavoitteet.

Kaupunki on nimennyt strategisiksi yhteisöiksi 8 tytäryhtiötä ja 3 säätiötä, jotka ovat kaupungin strategian toteuttamisen kannalta oleellisia tai joiden kehitysvaihe / laajuus edellyttää toiminnan tarkempaa seuraamista ja ohjeistamista. Strategisille tytäryhtiöille asetetaan vuosittain talousarvion yhteydessä valtuustoon nähden sitovat tavoitteet.

Kaupungin konserniohjeet uudistettiin myös vuonna 2018. Konserniohjeessa määritellään tarkemmin menettelytavat, joilla omistajaohjausta toteutetaan. Tavoitteena on tehostaa johtamisen edellytyksiä niin, että kaupunkikonsernia ja kaupungin muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kaupunkikonsernin kokonaisetu huomioon ottaen. Kuntalain säännösten mukaan konserniohjetta sovelletaan kaupungin tytäryhteisöjen ja soveltuvin osin osakkuusyhteisöjen omistajaohjaukseen.

Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että konsernin toiminta on taloudellista ja tulokselista, päätetyt tavoitteet saavutetaan, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielimien päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Konsernivalvonnasta vastaa konsernijohto, johon kuuluvat kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja ja apulaiskaupunginjohtaja.

Konsernivalvonnan toteuttamisesta on annettu selvitys tilinpäätöksessä. Tarkastuslautakunta on lisäksi arviointivuoden aikana kahdesti saanut liiketoimintajohtajalta ja apulaiskaupunginjohtajalta selvityksen konsernirakenneuudistuksen tilanteesta, konsernivalvonnan toimenpiteistä, strategisten yhtiöiden sitovien tavoitteiden toteutumisesta ja tulevaisuuden näkymistä.

Omistajaohjaus toteutti 35 tytäryhteisössä hallitusten jäsenten osaamiskartoitukset. Tarkoituksena oli varmistua kuntalain 47.2 §:n vaatimuksesta, jonka mukaan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan tuntemus. Saadut tulokset raportoitiin kaupunginhallitukselle 3.9.2018 ja niiden mukaan kaupungin konserniyhteisöjen hallitukset täyttävät kuntalain 47.2 §:n edellytykset.

Tarkastuslautakunnan arviointi
Konsernivalvontaa ja konsernijohtamista on aktiivisesti kehitetty edelleen vuonna 2018. Strategisten yhtiöiden säännölliset raportoinnit ja omistajaohjauksen kanssa käydyt vuosi- ja tavoitekeskustelut mahdollistavat kaupunkikonsernin tytäryhteisöjen johtamisen kaupungin strategian mukaisesti.

Tytäryhteisön hallituksen valinta on omistajaohjauksen ja kunnallisen demokratian kannalta merkittävin yksittäinen toimenpide. Hallitus on keskeisessä roolissa omistajan yhtiölle asettamien tavoitteiden toteuttajana ja sen kokoonpanon tulee mahdollistaa yhtiön tehtävien tehokas hoitaminen. Tarkastuslautakunta pitää konserniyhteisöjen hallituksille tehtyä osaamiskartoitusta tärkeänä toimenpiteenä. Tärkeää on myös kehittää hallitusten jäsenten nimeämisprosessia mm. valintaperusteiden dokumentoinnilla. Näillä toimilla varmistetaan kuntalain ja konserniohjeen noudattaminen sekä kaupunkikonsernin kokonaisetu.

4.5 STRATEGISILLE TYTÄRYHTIÖILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Tarkastuslautakunnan arviointi ulottuu kuntalain 121.2 §:n perusteella kunnan oman toiminnan lisäksi myös tytäryhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutumiseen ja tytäryhtiöiden toiminnan tuloksellisuuden arviointiin.

Kaupungin keskeisimmille tytäryhtiöille (8 kpl) on asetettu valtuustoon nähden **sitovat tavoitteet** vuodelle 2018. Yhtiökohtaisten tavoitteiden lisäksi kaikille asetettiin erityiseksi sitovaksi tavoitteeksi työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen. Työllisyystoimenpiteillä tarkoitetaan työkokeilua ja kuntouttavaa työtoimintaa.

Yhtiöt ovat raportoineet sitovien tavoitteiden toteutumisesta valtuustolle kolmannesvuosiraporttien yhteydessä ja tilinpäätöksessä.

Kaupungin tilinpäätös sisältää myös strategisten yhtiöiden **tilinpäätösraportit.** Niissä kerrotaan yhtiöiden omien keskeisten tavoitteiden toteutumista, muista toiminnan ja tuloksen kannalta merkittävistä asioista sekä arvion tulevasta kehityksestä. Lisäksi raporteissa on kuvaus sisäisen valvonnan onnistumisesta ja riskienhallinnasta. Tilinpäätösraporteissa on tunnuslukutaulukot, jotka sisältävät kaikille yhtiöille samat, omistajaohjauksen määrittelemät erät tuloslaskelmasta ja taseesta.

Tarkastuslautakunta arvioi yhtiöiden tavoitteiden toteutumista ottaen huomioon molemmat tilinpäätökseen sisältyvät raportit. Tarkastuslautakunnan arvioinnin painopiste on tavoitteissa, jotka eivät toteutuneet.

Toiminnan tuloksellisuuden arvioinnissa näkökulmina ovat olleet toiminnan tuottavuus ja taloudellisuus sekä onnistuminen palvelujen tuottamisessa (asiakaskyselyt, työhyvinvointi).

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n, Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n ja Hämeenlinnan Asunnot Oy:n toimitusjohtajat ovat toimintakauden aikana esitelleet lautakunnalle yhtiöiden toimintaa, tavoitteiden toteutumista. Nämä yhtiöt ovat laajemman arvioinnin kohteena.

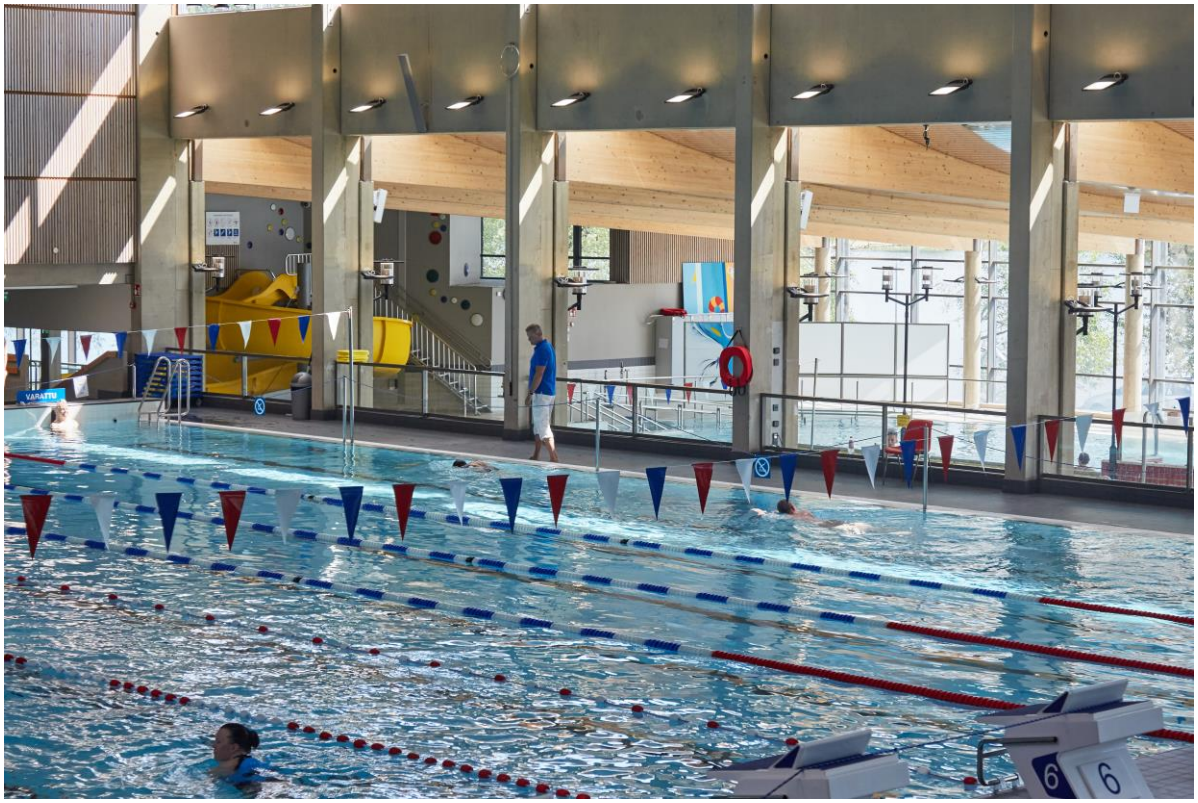

Hämeenlinnan uimahalli peruskorjattiin vuonna 2017

4.5.1 HÄMEENLINNAN LIIKUNTAHALLIT OY

Kaupungin omistajapoliittiset linjaukset - asiakirja:
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy hoitaa ja hallinnoi kaikkia keskeisiä liikuntatiloja Hämeenlinnassa sekä huolehtii erityisryhmien liikunnasta. Yhtiö tuottaa kaupunkilaisille joustavat ja kilpailukykyiset palvelut, osaavan henkilöstön sekä hyväkuntoiset tilat. Yhtiön tytäryhtiöitä ovat Hämeenlinnan Jäähallit Oy sekä Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy.

Yhtiön pidemmän aikavälin tavoitteita:
- ✓ *liikuntatilat ovat tehokkaassa käytössä ja palvelut vastaavat käyttäjien tarpeisiin*
- ✓ *talouskehitys on positiivista ja kustannustehokkuus paranee*
- ✓ *hinnoittelua kehitetään kustannusvastaavaksi ottaen huomioon palvelujen tasapuolinen saavutettavuus kaikille väestöryhmille*
- ✓ *kustannustehokkuuden seuraamiseksi talouden seurantaa tulee kehittää ja poistojen tulee olla kaupungin poistosuunnitelman mukaiset*
- ✓ *yhtiö ylläpitää omaisuutensa arvoa oikea-aikaisen kunnossapidon keinoin*
- ✓ *yhtiö osallistuu kaupungin sisäisen yhteistyöverkoston parantamiseen matkailun edistämiseksi ja tapahtumayhteistyön kasvattamiseksi.*

Sitovien tavoitteiden toteutuminen
Kaupunginvaltuuston yhtiölle asettamista sitovista tavoitteista toteutui 71 %.

Uimahallin käyttöönotto remontin jälkeen ja asiakasmäärien nousu 18 % onnistuivat, samoin työllisyystoimenpiteisiin osallistuminen. Myös asiakastyytyväisyyskyselyn tulos keskiarvona ylitti tavoiterajan: tavoite 3,5, tuloskeskiarvo 3,6 (uimahalli 4 ja urheilupuiston ulkokentät 3,2).

Talouden tarkkaan seurantaan ja kustannustietoisuuteen on kiinnitetty erityistä huomiota mm. ottamalla tavoitteen mukaisesti käyttöön talouden kustannuspaikkakohtainen seuranta.

Sen sijaan toiminnan taloudellisuutta ja tuloksellisuutta koskevat tavoitteet eivät tilinpäätösraportoinnin mukaan toteutuneet. Tavoitteena oli positiivien tuloskehitys ja tavoitteen mittarina oli käyttökatteen vertaaminen edellisvuoteen. Vuoden 2018 käyttökate -toteuma ei kuitenkaan ole vertailukelpoinen vuoteen 2017, koska uimahalli oli kiinni lähes koko vuoden. Edellinen vertailukelpoinen vuosi on 2015, jolloin uimahalli oli auki koko vuoden. Siihen verraten käyttökate on heikentynyt n. 50 T€, kävijämäärän kasvusta huolimatta.

Käyttöaste	Käyttöaika	2017	2018
Liikuntahallien omat tilat	Päiväkäyttö	44 %	45 %
	Ilta- ja viikonloppukäyttö	58 %	63 %
Koulut	Ilta- ja viikonloppukäyttö	48 %	50 %

Toinen tuloksellisuutta kuvaava sitova tavoite oli liikuntatilojen käytön tehostaminen ja siinä mittarina käyttöaste verrattuna edellisvuoteen. Tilinpäätöksessä on toteutumasta kerrottu käyttöasteen säilyneen ennallaan. Tarkastustoimiston käytössä oli liikuntapalveluista saadut yhteenvedot käyttöasteista, joita seurataan paikkakohtaisesti ja erikseen päivä- ja iltakäytön sekä viikonloppukäytön osalta. Yhteenvetotaulukoiden mukaan käyttöasteet hiukan nousivat edellisvuodesta eli tavoite toteutui. Liikuntahallien omat tilat ovat Eleniareena, Lammin liikuntakeskus, Säästöpankkiareena, Hakio CCM- ja Hakio Sportia –hallit.

Liikuntahallit Oy:n käyttökatteet ja kaupungin avustukset vuosina 2015 – 2018 (1 000 €):

Käyttökate	2015	2016	2017	2018
Liikevaihto	2 533	2 217	2 158	2 706
Liiketoiminnan muut tuotot	2 391	2 353	2 439	3 064
- joista avustukset kaupungilta	2 213	2 195	2 281	2 920
Materiaalit ja palvelut	376	311	195	383
Henkilöstökulut	1 695	1 829	1 846	1 945
Liiketoiminnan muut kulut	2 472	2 028	1 776	2 442

Elenia Areena: v. 2014 käyttöönotto kesken tilikauden ja v. 2015 käytössä koko tilikauden
Uimahalli: v. 2015 käytössä koko tilikauden, v. 2016 kiinni kesken tilikauden, v. 2017 kiinni lähes koko tilikauden ja v.2018 käytössä koko tilikauden.

Tavoitteena ollut kunnossapito-ohjelman toteutuminen suunnitellusti ei onnistunut. Liikuntahallit Oy:ssä tehtiin viiden vuoden kunnossapitosuunnitelmaa merkittävimmille kiinteistöille vuoden 2016 aikana. Vuosina 2017 ja 2018 on yhtiön sitovana tavoitteena ollut toteuttaa kunnossapito-ohjelmaa suunnitellusti. Molempina vuosina toteutuma on jäänyt 60 %:iin. Vuosittaisesta korjausbudjetista n. 200 000 eurolla hoidetaan sekä suunnitellut että yllättävät korjaustarpeet eivätkä varatut määrärahat vuositasolla riitä. Kiinteistöjen korjausvelkaa ei ole laskettu.

Henkilökunnan työhyvinvointi
Liikuntahallit Oy:ssä ei ole mitattu työhyvinvointia kertaakaan yhtiön toiminnan aikana alkaen vuodesta 2009. Yhtiöllä on kuitenkin käytössä työhyvinvoinnin edistämisen ohje. Erityistä huomiota on kiinnitetty ergonomiaan, työvälineisiin ja laitteisiin. Kehityskeskustelut käytiin kattavasti vuonna 2018 ja tullaan jatkossa käymään vuosittain.

Tarkastuslautakunnan arviointi
Liikuntahallit Oy onnistui sitovien tavoitteiden toteuttamisessa melko hyvin, lukuun ottamatta taloudellisia tavoitteita.

Erityisen huolestuttavaa on, että yhtiön vuonna 2016 laadittu viiden vuoden kunnossapitosuunnitelma toteutui vain 60 %:sesti. Näin tapahtui jo toisena vuonna peräkkäin.

Tarkastuslautakunnan suositus
On tärkeää, että yhtiön mittavan kiinteän omaisuuden kunnossapitosuunnitelmaan toteutetaan suunnitellusti, jotta säilytetään omaisuuden arvo ja tilojen käytettävyys ja toimivuus. Korjausvelan osalta tarkastuslautakunta on antanut erillisen suosituksen sivulla 29.

Työhyvinvointia tulee mitata vuosittain ja seurata tehtyjen toimenpiteiden vaikutusta.

Tilinpäätösraportti:

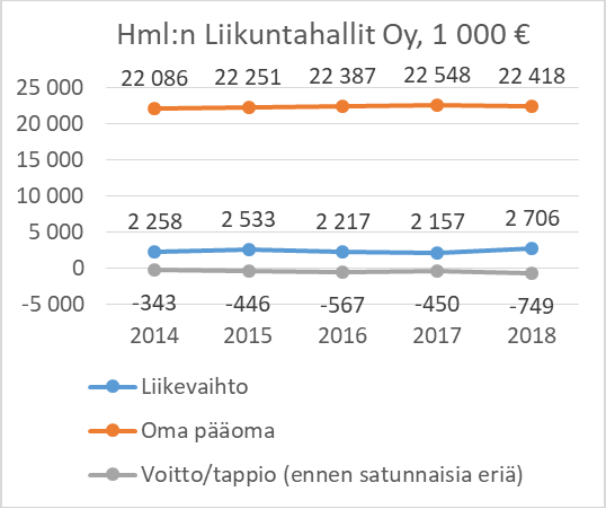

Kaupungin ja hallien väliset sopimukset toiminnan avustamisesta ja ostopalveluista (1 000 €)

	2015	2016	2017	2018
Liikuntahallit Oy	2 205	2 195	2 186	2 920
Jäähalli Oy	817	792	782	782
Palloiluhalli Oy	70	65	45	45
Ostopalvelut	437	437	437	437
Sopimus päiväkotikäytöstä, vuokra	490	490	490	500
Yhteensä	**4 021**	**3 981**	**3942**	**4 686**

Kaupungin roolia liikuntapalvelujen tuottajana on arvioitu erikseen kohdassa Liikuntatoimi sivulla 36.

4.5.2 HÄMEENLINNAN SEUDUN VESI OY

Kaupungin omistajapoliittiset linjaukset - asiakirja:
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n tehtävänä on huolehtia toiminta-alueellaan (Hämeenlinna, Hattula, Akaa) talousveden hankinnasta ja jakelusta sekä jätevesien puhdistamisesta. Vuoden 2018 alusta lähtien vastuu hulevesien poisjohtamisesta on siirtynyt yhtiöltä kunnille. HS-Veden perustama tytäryhtiö HS-Hulevesipalvelut Oy huolehtii hulevesiviemäripalveluista.

Yhtiön pidemmän aikavälin tavoitteita:
- ✓ *laadun tulee täyttää talousvedelle asetetut laatuvaatimukset ja -tavoitteet.*
- ✓ *jätevedet tulee kerätä ja käsitellä ympäristölupaehtojen mukaisesti*
- ✓ *yhtiön tulee huolehtia vesihuollon toimintavarmuuden parantamisesta*
- ✓ *yhtiö ylläpitää vesihuoltoverkostoaan riittävillä uudis- ja korjausinvestoinneilla, jotka rahoitetaan vesihuoltolain mukaisella toiminta-alueella vesihuoltomaksuin tai lainajärjestelyin*
- ✓ *yhtiön perimien vesihuollon maksujen (käyttömaksut, perusmaksut, liittymismaksun vaikutus) tulee olla keskimääräisiä vesihuoltolaitoksen maksuja edullisemmat)*

Sitovien tavoitteiden toteutuminen
Kaupunginvaltuuston yhtiölle asettamista sitovista tavoitteista toteutui 80 %.

Vesihuollon maksujen vertailuhinnat saadaan Vesilaitosyhdistyksen ylläpitämästä rekisteristä, jossa on kerättynä n. 250 vesilaitoksen hinnat. HS-Veden hinnat alittivat vesilaitosten keskimääräiset hinnat omakotitalojen osalta n. 12 %, kerrostalojen osalta n. 19 % ja rivitalojen osalta n. 2 %. Tavoite toteutui hyvin.

Talousveden laatuun liittyvässä tavoitteessa oli mittareina, että talousveden laatuvaatimukset saavutetaan täysin, eikä yhtään poikkeamaa ole vuoden aikana ja että talousveden laatusuosituksiin tulee enintään 10 poikkeamaa. Toteutumana oli, että laatuvaatimukset saavutettiin, poikkeamia ei ollut ja että laatusuosituksiin tuli 2 poikkeamaa ts. kokonaisuutena tavoite toteutui kohtalaisen hyvin.

Työllisyystoimenpiteissä tavoitteeseen päästiin palkkaamalla yhtiöön työkokeilija sekä kesäapulaisia. Myös oppisopimuskoulutusta oli vuoden aikana paljon.

Jätevedenpuhdistamoiden (3 kpl) toiminnalle oli asetettu tavoite, että ympäristöluvan mukaiset lupaehdot saavutetaan. Tavoite toteutui huonosti, sillä ainoastaan Lammin jätevedenpuhdistamolla tavoite saavutettiin, Akaan ja Paroisten puhdistamot eivät päässeet tavoitteeseen.

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy, omistus		
Hämeenlinna	76,60 %	* 12 vesilaitosta * 3 vedenpuhdistamoa * n. 1 200 km vesijohtoverkostoa * n. 1 000 km jätevesiviemäriä * n. 400 km hulevesiviemäriä * n. 350 jätevesipumppaamoa
Akaa	14,70 %	
Hattula	8,70 %	

Palvelujen laadun seuranta ja mittaus
Talousveden laatuvaatimukset ja laadun valvonta perustuvat EU-direktiiviin ja sosiaali- ja terveysministeriön talousvesiasetukseen. Käytännössä valvontaa suorittavat terveydensuojeluviranomaiset valvontatutkimusohjelman mukaisesti. Näytteet analysoidaan akkreditoiduin menetelmin ulkopuolisessa laboratoriossa. HS-Vesi tekee omina valvontatoimina veden laadun käyttötarkkailua erillisen suunnitelman mukaisesti, lisäksi vedenottamoilla on jatkuvatoimisia mittalaitteita veden laadun valvontaan. Vedenottoa säädellään vesilain perusteella.

Jätevedenpuhdistamoiden ympäristölupien valvonta on ELY-keskuksilla. Ympäristölupaehtojen on täytettävä vastaava EU:n jätevesidirektiivi. Jätevedenpuhdistamoiden toimintaa seurataan ELY-keskusten hyväksymien tarkkailuohjelmien mukaisesti. Näytteet analysoidaan akkreditoiduin menetelmin ulkopuolisessa laboratoriossa. Lisäksi jätevedenpuhdistamoilla on mittauksia, joiden avulla seurataan puhdistusprosessin toimintaa ja puhdistetun veden laatua. Yhtiöllä on myös oma käyttölaboratorio jätevesiprosessien omavalvontaa varten.

Asiakastyytyväisyys
HS-Vesi Oy osallistuu vuosittain Taloustutkimuksen järjestämään asiakastyytyväisyyskyselyyn. Vuoden 2018 kyselyssä kokonaisarvosanaksi tuli 8,59. Valtakunnallisesti HS-Vesi sijoittuu hieman vesilaitosten keskiarvon alapuolelle. Talousveden jakelun toimintavarmuus sai asiakastyytyväisyyskyselyssä arvioksi 9,08 (8,99 v. 2017) ja ylitti tavoitteen, joka oli 8,75. HS-Vesi Oy:ssä on lisäksi erillisenä seurattu liittymisprosessin asiakastyytyväisyyttä jatkuvalla kyselyllä vuodesta 2016 ja tästä vuonna 2018 saatu tulos oli 8,9.

Henkilöstön työhyvinvointi
Yhtiössä seurataan työhyvinvointia säännöllisillä henkilöstökyselyillä ja tulokset puretaan työpsykologin johdolla. Vuoden 2018 tulosten mukaan yksikön kehittämisaktiivisuus ja tehtävien ja tavoitteiden tunteminen saivat parhaat arvosanat. Työstressin ja kuormitustekijöiden arvot olivat pudonneet edellisvuodesta. Yhtiöllä oli tavoitteena, että työtyytyväisyyskyselyn vastausprosentti on vähintään 80, toteutuma oli 75 %.

Hulevesimaksut
Hulevesimaksun käyttöönoton myötä HS-vesi ei enää vuonna 2018 laskuttanut hulevesien viemäröinnistä aiheutuvia kustannuksia osana jäteveden käyttömaksua. Tästä syystä HS-vesi laski jäteveden käyttömaksua 8 % vuodelle 2018.

Tarkastuslautakunta on käsitellyt hulevesimaksuja kaupungin näkökulmasta kohdassa Hulevesimaksut sivulla 43.

Tilinpäätösraportti:

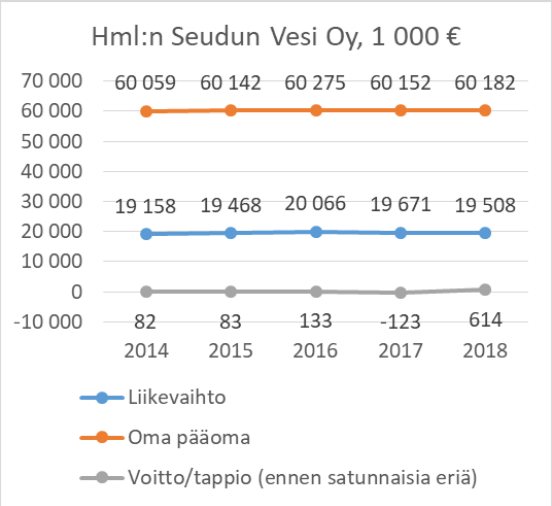

Tarkastuslautakunnan arviointi
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy onnistui sitovien tavoitteiden toteuttamisessa kokonaisuutena melko hyvin.

Lupaehtoihin pääsy ei toteutunut vieläkään Paroisten ja Akaan jätevedenpuhdistamoissa. Yhtiön ilmoituksen mukaan ympäristöluvan muutos on lupaviranomaisen käsittelyssä, Vaasan hallinto-oikeuden päätökseen on haettu valituslupaa KHO:lta. Yhtiön on tarkoitus saneerata Paroisten puhdistamo uudet lupaehdot täyttäväksi, kun lainvoimainen lupa saadaan.

Yhtiön toiminnassa suurena riskinä on riippuvuus Ahveniston tekopohjavesilaitoksesta. Yhtiön nykyisillä vesilähteillä ja varavesisopimuksilla ei pystytä täysin korvaamaan Ahveniston koko kapasiteettia, minkä vuoksi yhtiön on kyettävä lisäämään vedenhankintakapasiteettia Kanta-Hämeenlinnan tarpeisiin.

Merkittävän riskin muodostavat myös pohjavesialueella vielä käytössä olevat öljysäiliöt tai käytöstä jo poistetut, mutta maan sisään jätetyt öljysäiliöt, jotka rikkoontuessaan voivat aiheuttaa pohjaveden laadun mittavan pilaantumisen. Öljysäiliöitä on arvioitu olevan Hämeenlinnan alueella kaikkiaan noin 2200 kpl, joista noin 250 sijaitsee tärkeällä pohjavesialueella, Ahvenistonharjun alueella. Öljysäiliöistä on kerrottu lisää sivulla 43.

Vesihuollon toimintavarmuus ja turvallisuus voivat huonontua ja riskit kasvavat, mikäli vesihuoltoverkoston kunnon ylläpitoon ei kiinnitetä ajoissa riittävästi huomiota. Vesi- ja viemäriverkostoomaisuuden ikä ja kunto edellyttävät, että saneerausta ja ylläpitoa on lisättävä. Käytännössä se tarkoittaa, että määrärahaa niihin tulisi lisätä nykyisestä 3 miljoonasta eurosta 4 miljoonaan euroon.

Tarkastuslautakunnan suositukset
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n verkoston saneeraukset tulee pyrkiä toteuttamaan suunnitelmallisesti ja synkronoimaan kaupungin infran, Elenia Oy:n ja tietoliikenneyhtiöiden tekemien saneerausurakoiden kanssa.

4.5.3 HÄMEENLINNAN ASUNNOT OY

Kaupungin omistajapoliittiset linjaukset - asiakirja:
Hämeenlinnan Asunnot Oy:n toimialana on Hämeenlinnan talousalueella hankkia, omistaa ja hallita kiinteistöjä, ostaa ja vuokrata rakennuksia sekä antaa vuokralle kiinteistöjä ja huoneistoja. Yhtiö tuottaa lisäksi isännöintipalveluja ja muita kiinteistönhoitopalveluja. Yhtiön edustajat osallistuvat asiantuntijana kaupungin asuntopolitiikan suunnitteluun ja kehittämiseen.

Yhtiön pidemmän aikavälin tavoitteita:
- ✓ *yhtiö panostaa asuntokannan markkinointiin ja vuokra-asumisen imagon kohottamiseen*
- ✓ *yhtiö jatkaa asumisturvallisuutta, viihtyisyyttä ja asukkaiden osallistumismahdollisuuksia luovien toimintamallien kehittämistä*
- ✓ *yhtiö pitää vuokrat kohtuullisella tasolla, aiheuttamatta kuitenkaan vääristymää vuokramarkkinoille*
- ✓ *yhtiö käyttää kertyneen ylijäämän rakennuskannan ylläpitämiseen*
- ✓ *yhtiö ylläpitää omaisuutensa arvoa suunnitelmallisesti oikea-aikaisen kunnossapidon keinoin*
- ✓ *yhtiö luopuu taloudellisesti kannattamattomista tai yhtiön toiminnan kannalta epätarkoituksenmukaisista asuntokohteista*
- ✓ *yhtiö toteuttaa energiatehokkuutta parantavia korjaustoimia koko kiinteistökannassaan ja suunnittelee tekemistään elinkaariajattelulla*
- ✓ *yhtiö toteuttaa investoinnit suunnitellusti*

Sitovien tavoitteiden toteutuminen
Kaupunginvaltuuston yhtiölle asettamista sitovista tavoitteista toteutui 60 %.

Tavoitteena oli toteuttaa kiinteistöjen kunnon arviointi ja salkutus ja tavoite toteutui. Kaikissa yhtiön 121 kiinteistössä tehtiin tekninen kartoitus (saunatila, parvekkeet ym.) ja tulosten perusteella kiinteistöt salkutettiin jatkotoimenpiteitä varten. Salkutuksessa näkökulmana olivat toisaalta taloudelliset kriteerit ja skenaariot, toisaalta kriteerit kiinteistöjen ominaisuuksista ja suoritustasosta. Salkutuksella ja sen seurauksena tehtävillä toimenpiteillä pyritään parantamaan kiinteistökannan tasoa ja käyttöastetta sekä lisäämään kilpailukykyä.

Yhtiölle oli asetettu tavoitteeksi selvittää yhteistyötä kaupunkikonsernin muiden asuntoyhtiöiden kanssa. Selvitys tehtiin ja sen tuloksista raportoitiin kaupunginhallitukselle 18.2.2019. Yhteistyömahdollisuuksia löytyi mm. asumisneuvonnasta, tiedottamisesta, kiinteistöjen huollosta ja isännöinnistä.

Hämeenlinnan Asunnot Oy osallistuu lähiökeskusten palkkakustannuksiin ja sitä kautta työllistämistoimenpiteisiin, tavoitteen voidaan katsoa toteutuneen osittain.

Tilojen käyttöasteen osalta tavoite ei toteutunut. Tavoitteena oli 96,5 %:n käyttöaste, toteutuma oli 94,5 %, Matintalojen kanssa 92,5 %. Matintalot ovat v. 2017 yhtiölle siirretyt 2 kerrostaloa, jotka aiemmin olivat vuokrattuna Hämeenlinnan opiskelija-asuntosäätiölle ja jotka remontoidaan normaaliin vuokra-asumiskäyttöön.

Myöskään yhtiön tulostavoitteeseen ei päästy. Tavoitteena oli positiivinen tulos, mutta toteutuma oli -121 T€.

Palvelujen laadun seuranta ja mittaus
Hämeenlinnan Asunnot Oy seuraa ja arvioi palvelujen laatua aktiivisesti vuosittain. Suora palaute asukkailta sekä asukas-/asiakastyytyväisyys –mittaukset antavat viitteitä kehittämiskohdista. Havainnot otetaan huomioon prosessien kehittämisessä, huollon ja siivouksen mitoituksessa ja yhtiön pitkän tähtäyksen suunnitelmissa. Yhtiön pidemmän aikavälin tavoitteena on muun muassa vuokra-asumisen imagon kohottaminen.

Asiakastyytyväisyys
Asiakastyytyväisyyttä on Hämeenlinnan Asunnot Oy:ssä mitattu vuosittain. Vuoden 2018 kyselyn vastausprosentti oli 22, vastauksia saatiin 461 kpl (kohderyhmässä 2107 henkilöä). Asteikolla 1-5 parhaat arvosanat saatiin asuntojen sijainnista (4,33) ja henkilökunnan ystävällisyydestä (4,28). Kehittämisalueita ovat kyselyn mukaan yhteisten tilojen kunto (3,27), yhteisten tilojen siisteys (3,20) ja piha-alueiden varustelu (3,13). Huonoimman arvosanan sai asukkaiden vaikutusmahdollisuus (2,96). Toisaalta halukkuutta osallistua asukastoimintaan oli vain n. 5 %:lla vastaajista.

Henkilöstön työhyvinvointi
Henkilökunnan kehityskeskustelut käydään kattavasti vuosittain. Vuoden 2018 aikana toteutettiin lisäksi työhyvinvoinnin tilaa arvioiva kysely, jonka tulokset käsiteltiin ja analysoitiin yhteisessä purkutilaisuudessa. Henkilökunta on sitoutunutta yritykseen ja työhönsä ja työympäristö koetaan tasapuoliseksi ja oikeudenmukaiseksi ja asiakastyö motivoivaksi. Suurelta osin koetaan työniloa ja työstä innostutaan. Samassa tilaisuudessa luotiin yhteisesti pelisäännöt hyvälle ja vastuulliselle työkäyttäytymiselle.

Tilinpäätösraportti

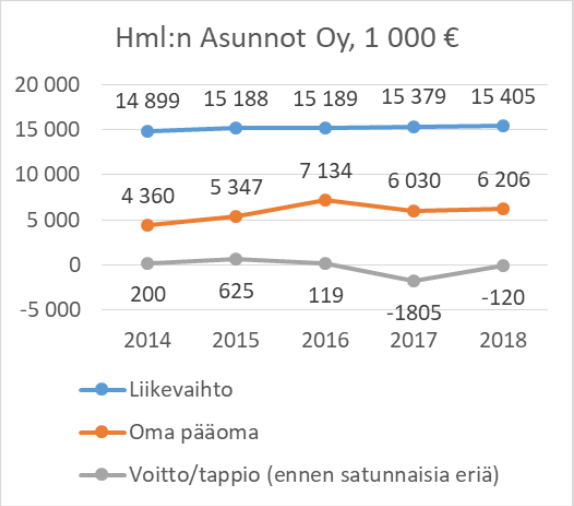

Tarkastuslautakunnan arviointi
Hämeenlinnan Asunnot Oy onnistui sitovien tavoitteiden toteuttamisessa melko hyvin.

Hämeenlinnan Asunnot Oy:ssä on vuoden 2018 aikana tehty kehittämistoimia usealla taholla. Yhtiössä on suoritettu kattava tekninen kartoitus kiinteistöille ja sen perusteella tehty salkutus kiinteistökannalle. Näin on luotu pohja kiinteistömassan riskienhallintaan.

Yhtiö on toteuttanut vuokra-asuntoalueilla toimenpiteitä viihtyvyyden ja turvallisuuden lisäämiseksi mm. piha-alueiden siisteyden, istutusten ja valaistuksen keinoin. On tärkeätä nostaa vuokra-asumisen imagoa, lisätä lähiöiden arvostusta ja torjua lähiöissä asumiseen liittyvää leimautumista.

Huomionarvoisia ovat myös henkilöstön työhyvinvoinnin parantamiseksi tehdyt toimenpiteet.

Tarkastuslautakunnan suositukset
Hämeenlinnan Asunnot Oy:ssä on ensisijaisen tärkeää laatia salkutuksen perusteella kiinteistökohtainen pitkän tähtäyksen korjaussuunnitelma, noudattaa sitä ja raportoida sen toteutumisesta vuositasolla myös kaupungille. Lisäksi on tärkeää selvittää kiinteistöjen korjausvelka euromääräisenä ja laatia mittaristo, jolla vuosittain seurataan korjausvelan kehitystä. Korjausvelan kehityksestä tulee raportoida vuosittain. Korjausvelan osalta tarkastuslautakunta on antanut erillisen suosituksen sivulla 29.

Tarkastuslautakunta esittää, että yhtiö jatkaa resurssien puitteissa toimenpiteitä lähiöiden ja vuokra-asumisen imagon ja viihtyvyyden nostamiseksi.

4.5.4 LINNAN KEHITYS OY

Kaupungin omistajapoliittiset linjaukset - asiakirja:
Linnan Kehitys Oy:n tärkeimpänä tehtävänä on vahvistaa Hämeenlinnan elinvoimaa ja taloudellista kasvua.

Yhtiön pidemmän aikavälin tavoitteita
- ✓ *yhtiön tulee toimia taloudellisesti ja tuottaa mitattavissa olevaa lisäarvoa alueelle*
- ✓ *kaupunkiin saadaan uusia yrityksiä ja yhteisöjä, joiden myötä työpaikkojen ja investointien määrä alueella kasvaa*
- ✓ *Hämeenlinnassa toimivat yritykset kokevat Linnan Kehitys Oy:n olevan merkittävä yhteistyökumppani, joka edistää yritysten toimintaedellytyksiä ja kasvua Hämeenlinnassa*
- ✓ *vierailijoiden määrä kaupungissa kasvaa; kaupungin tunnettuus kasvaa ja mielikuva kaupungista paranee*
- ✓ *yhtiön tulee toimia tiiviissä yhteistyössä alueen muiden yrityspalvelutoimijoiden ja oppilaitosten kanssa*
- ✓ *yhtiö osallistuu kaupungin sisäisen yhteistyöverkoston parantamiseen matkailun edistämiseksi ja tapahtumayhteistyön kasvattamiseksi.*

Sitovien tavoitteiden toteutuminen
Kaupunginvaltuuston yhtiölle asettamista sitovista tavoitteista toteutui 33 %.

Tavoitteena oli, että Hämeenlinnassa vierailijoiden määrä kasvaa ja toteutuma 940 000 vierailijaa oli edellisvuotta huomattavasti parempi tulos. Myös työllistämistoimenpiteiden tavoite toteutui.

Tavoitteeseen ei päästy asiakastyytyväisyyskyselyn tuloksessa, jossa tulos oli 3,13, kun tavoite oli 3,5. Tulos huononi myös edellisestä, vuoden 2016 asiakaskyselyn tuloksesta 3,4.

Yhtenä tavoitteena oli saada vähintään 250 työpaikkaa yhtiön kautta sijoittuvien yritysten avulla. Uusia yrityksiä sijoittui yhtiön kautta 23 kpl, mutta sijoittuvien yritysten avulla syntyi 177 työpaikkaa.

Kahden tavoitteen toteutumista ei voida arvioida:
1. yritysten kasvun kautta saatavien työpaikkojen lukumäärä. Annetun selvityksen mukaan tilastoista ei ole lukua saatavilla, joten yhtiö kehittää kaupungin kanssa menetelmän lukujen laskemiseksi. Sama tavoite oli asetettu jo vuodelle 2017 (ja sama selvitys oli tilinpäätöksessä annettu toteutumasta.)

Tilinpäätösraportti:

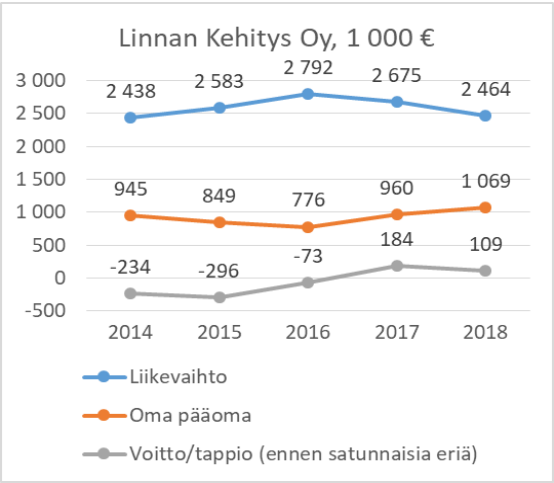

2. kaupunkimarkkinointi on laadukasta ja se tukee asukasmäärän kasvua. Tavoitteen mittareina olivat mielikuvamittausten tulokset ja asukasmäärän muutos. Asukasmäärän muutos oli -132 henkilöä. Seuraava mielikuvamittaus tehdään v. 2020, joten mittarin toteutumaa vuodelta 2018 ei voi arvioida.

Tarkastuslautakunta on erikseen arvioinut kaupunkimarkkinointia kohdassa Muut arvioinnit s. 50.

Tarkastuslautakunnan arviointi
Tarkastuslautakunnan mielestä yhtiö onnistui tavoitteiden toteuttamisessa mittareilla arvioiden kohtalaisesti.

Vierailijoiden määrän kasvaminen 130 000 edellisvuodesta on hyvä onnistuminen, samoin työllisyystoimenpiteet, jossa toteutumana oli kahden henkilön työllistäminen.

Arvioinnin kannalta on huonoa se, että yhtiölle asetetusta kuudesta tavoitteesta kaksi on sellaista, jonka toteutumista ei voida arvioida. Kaupunkimarkkinoinnin mittarina on mielikuvamittausten tulokset. Niitä tehdään neljän vuoden välein, joten tavoitteen toteutumisen arviointi vuositasolla ei tämän mittarin avulla onnistu. Mittariin ”yritysten kasvun kautta saatavien työpaikkojen määrä” ei myöskään ole seurantatietoja, joten toteutumisen arviointi on mahdotonta.

Tarkastuslautakunnan suositus
Lautakunta esittää, että kaupunkimarkkinoinnin mittarin ”Mielikuvamittausten tulokset” rinnalle otetaan vuosittain seurattava mittari, jonka tuloksia voidaan käyttää hyödyksi mietittäessä markkinoinnin tulevia suuntaviivoja ja panostuksia.

Toinen mittari, jonka vaihtamista tulee harkita, on yritysten kasvun kautta saatavien työpaikkojen määrä.

4.5.5 LINNAN KIINTEISTÖKEHITYS OY

Kaupungin omistajapoliittiset linjaukset - asiakirja:
Linnan Kiinteistökehitys Oy:n tärkein tehtävä on alueellinen kiinteistöjen kehittäminen. Yhtiön toimialana on omistaa ja hallita kiinteistöjä ja kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden osakkeita sekä harjoittaa kiinteistöjen, kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden osakekauppaa ja vuokraustoimintaa. Lisäksi toimialaan kuuluu rakennuttaminen ja peruskorjaustoiminnan edistäminen sekä niihin liittyvä alan tutkimuksen suunnittelun ja koulutuksen kehittäminen ja toteuttaminen.

Yhtiön pidemmän aikavälin tavoitteita:
- ✓ *toimia markkinalähtöisesti, taloudellisesti ja tuloksekkaasti*
- ✓ *kiinteistöinvestointien ja –myyntien tulee tuottaa voittoa tai merkittävää hyötyä yritysten tai muiden toimijoiden sijoittumiselle tai investoinneille Hämeenlinnaan*
- ✓ *kiinteistöliiketoiminnan kiinteistöt ovat mahdollisimman tehokkaassa käytössä*
- ✓ *yhtiö hakee ja toteuttaa aktiivisesti uusia kiinteistökehityshankkeita*

Sitovien tavoitteiden toteutuminen
Kaupunginvaltuuston yhtiölle asettamat sitovat tavoitteet toteutuivat 100-prosenttisesti.

Tulos ennen satunnaisia eriä oli + 50 T€, kun tavoite oli +/- 0. Kiinteistökehityshankkeita nimettiin 7 kpl ja käynnistettiin 2 kpl, tavoitteiden ollessa 5 ja 1. Kiinteistöliiketoiminnan kiinteistöjen käyttöaste –tavoite oli 85 %, toteutuma 93,5 % (v. 2017 käyttöaste oli 89,8 %). Myös työllistämistavoite toteutui.

Tarkastuslautakunnan arviointi
Yhtiö onnistui sitovien tavoitteiden toteuttamisessa hyvin.

Tilinpäätösraportti:

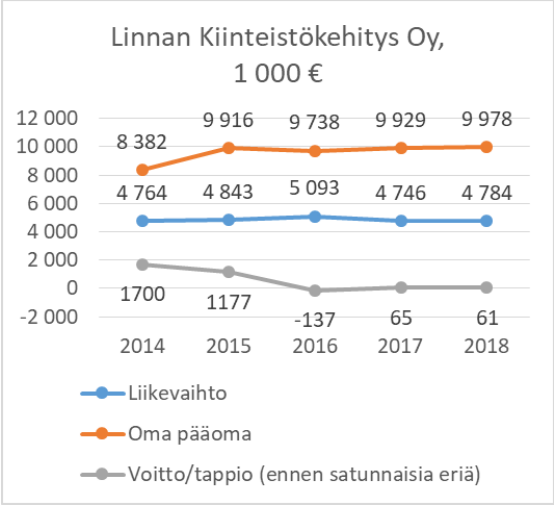

Larin-Kyöstin patsas Hämeenlinnan toripuistossa, taustalla Raatihuone

4.5.6 HÄMEENLINNAN PYSÄKÖINTI OY

Kaupungin omistajapoliittiset linjaukset - asiakirja:
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n tehtävänä on toteuttaa kaupungin tahtotilaa järjestämällä julkisia pysäköintipalveluja ja omistamalla, rakennuttamalla ja ylläpitämällä pysäköintilaitoksia.

Yhtiön pidemmän aikavälin tavoitteita
- ✓ *toteuttaa tehtäviään laadukkaasti ja kustannustehokkaasti*
- ✓ *parantaa pysäköintilaitostensa käyttöä ja kannattavuutta*
- ✓ *yhtiön tuottamat palvelut rahoitetaan käyttäjiltä kerättävin maksuin*
- ✓ *kaupunki ostaa yhtiöltä palveluita ja maksaa tarvittaessa avustusta yhtiölle kannattamattoman, mutta kaupunkikonsernille tärkeän toiminnan ylläpitämiseen*
- ✓ *yhtiö huolehtii siitä, että palveluiden hinnoittelu turvaa yhtiölle riittävän tulorahoituksen ja vakavaraisuuden*
- ✓ *yhtiö varmistaa, että pysäköintiratkaisut tuotetaan palveluiden käyttäjille mahdollisimman edullisesti*
- ✓ *yhtiö ylläpitää omaisuutensa arvoa oikea-aikaisen kunnossapidon keinoin ja huolehtii siitä, että pystyy suoriutumaan poistoista ja lainanhoitokuluista pitkällä tähtäimellä*
- ✓ *yhtiö ylläpitää aktiivista vuoropuhelua kaupungin kanssa ja tuo omalta osaltaan asiantuntemuksensa kaupungin käyttöön kaupungin pysäköinnin toteuttamiseen liittyen*

Sitovien tavoitteiden toteutuminen
Kaupunginvaltuuston yhtiölle asettamista sitovista tavoitteista 50 % toteutui.

Tavoitteena oli, että pysäköintilaitosten käyttöaste on edellisvuotta parempi. Toteutumana Keinuparkin käyttöasteen nousu 6,5 %-yksikköä ja Kaivoparkin käyttöasteen nousu 4,1 %-yksikköä. Käyttöasteiden keskiarvo on ollut nousujohteinen: v. 2016 lopussa 62,3 %, v. 2017 lopussa 71,5 % ja v. 2018 lopussa 76,8 %. Pysäköintilaitosten käyttöasteista muualla Suomessa ei ole saatavilla kerättyä vertailutietoa, eikä pysäköintilaitoksista päätettäessä asetettu käyttöastetavoitteita. Yleisin käyttöasteen laskentatapa: 10 h pysäköintiä/autopaikka 5-7 päivää/viikko vastaa 100 %:sta paikan käyttöä. Käyttöasteeseen vaikuttavat suuresti mm. ilmaiset pysäköintipaikat kauppakeskuksissa ja pysäköintilaitosten läheisyydessä

Asiakastyytyväisyyskyselyn tulos oli 4,1 ja tavoitteena oli vähintään 3,5 eli tavoite toteutui hyvin. Lisäksi toteutui tavoite, että yhtiö osallistuu keskustan pysäköintiratkaisun valmisteluun. Yhtiön toimitusjohtaja osallistui kaikkiin valmisteluvaiheen kokouksiin ja siirsi tiedot aiemmista tutkimuksista selvityksen tekijöiden tietoon.

Asemanrannan rakentaminen ei tavoitteen mukaisesti käynnistynyt vuoden 2018 aikana eikä työllistämistavoite toteutunut. Yhtenä tavoitteena oli katualueen maksullisen pysäköinnin kehittäminen ja siinä mittarina oli katualueen pysäköinnistä kerätyt ja kaupungille tilitettävät maksutulot. Tulokertymät ovat alenemaan päin: vuoteen 2016 verrattuna maksutulot ovat pudonneet n. 67 T€ eikä tavoite vuoden 2018 osaltakaan toteutunut. Toisaalta yhtiön parkkialueilta keräämät tulot (yhtiölle jäävät) ovat vuoteen 2016 verrattuna kasvaneet n. 33 T€.

Tilinpäätösraportti

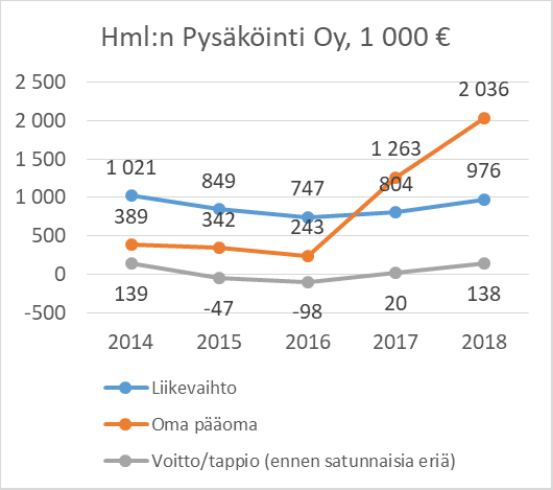

Oman pääoman (oranssi) nousu johtuu siitä, että yhtiön omaa pääomaa on vahvistettu 1,5 milj. euroa, kaupunginvaltuuston päätös 6.3.2017 § 32.

Tarkastuslautakunnan arviointi
Yhtiö onnistui sitovien tavoitteiden toteuttamisessa kohtalaisesti. Positiivista on pysäköintitalojen käyttöasteiden nousu pitkäkestoisen pysäköinnin osalta vuodesta 2017:
- Kaivoparkki 57,2 % ->59,9 %
- Keinuparkki 77,3 % -> 84,0 %

Keinuparkin kokonaiskäyttöaste (ml. lyhytkestoinen pysäköinti) oli 90,1 %, mitä voidaan pitää hyvänä tuloksena.

4.5.7 VERKATEHDAS OY

Kaupungin omistajapoliittiset linjaukset –asiakirja:
Verkatehdas Oy:n tehtävänä on ylläpitää ja kehittää Verkatehtaan kiinteistöä ja palveluita kulttuuri- ja kongressitoiminnan, luovan alan ja oppimisen keskuksena. Yhtiön liiketoiminnan ydin on toimitilojen pitkäaikainen vuokraus ja tapahtumatoiminnan palveleminen.

Yhtiön pidemmän aikavälin tavoitteita
- ✓ *Verkatehdas on yksi Suomen vetovoimaisimmista paikoista toteuttaa kulttuuri-, kokous-, kongressi-, politiikka- ja yritystapahtumia ja osallistua niihin*
- ✓ *yhtiö vahvistaa kaupungin kulttuuritarjontaa*
- ✓ *yhtiö osallistuu kaupungin sisäisen yhteistyöverkon parantamiseen matkailun edistämiseksi ja tapahtumayhteistyön kasvattamiseksi*
- ✓ *yhtiön kaupallisen toiminnan tulee olla kannattavaa, laadukasta ja kustannustehokasta*
- ✓ *kiinteistöjen tuotoilla katetaan kiinteistöistä aiheutuneet menot ml. lainojen lyhennykset ja korot*
- ✓ *yhtiö ylläpitää omistamiensa ja hallinnoimiensa kiinteistöjen arvoa oikea-aikaisen kunnossapidon keinoin*
- ✓ *yhtiö käy aktiivista vuoropuhelua kaupungin kanssa suurimmista kunnossapitohankkeista*

Verkatehdas Oy:n nimi oli 30.8.2018 saakka Kulttuuri- ja kongressikeskus Verkatehdas Oy

Sitovien tavoitteiden toteutuminen
Kaupunginvaltuuston yhtiölle asettamista sitovista tavoitteista toteutui 80 %.

Toimitilojen vuokrausasteen tavoitteena oli pitkäaikaisen vuokrauksen osalta 94 %, onnistunut toteutuma oli 98,9 %. Palveluliiketoiminnan asiakastapatumien määrätavoitteena oli 270 ja toteutuma 293. Myös palveluliiketoiminnan asiakaspalautemittauksen tulostavoite 3,4 saavutettiin. Suurin onnistuminen oli alueen vuotuisen käyntikertojen lukumäärässä, jossa tavoite 550 000 ylittyi ja oli 648 000. Kävijämäärä ylitti myös edellisvuotisen tuloksen 65 000 henkilöllä.

Työllisyystoimenpiteisiin yhtiö ei vuoden 2018 aikana osallistunut, tavoite ei toteutunut.

Tarkastuslautakunnan arviointi
Verkatehdas Oy on onnistunut sitovien tavoitteiden toteuttamisessa melko hyvin.

Tilinpäätösraportti:

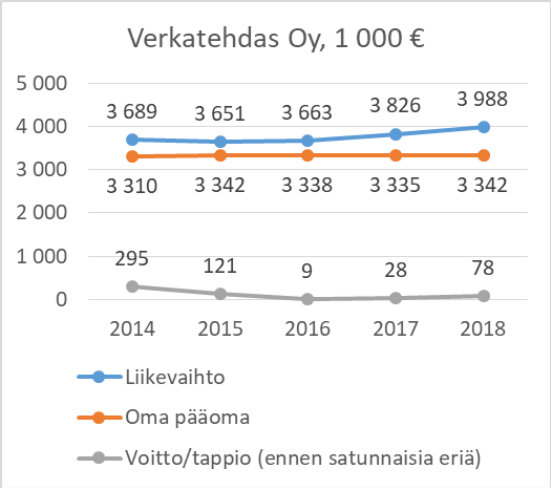

4.5.8 HÄMEENLINNAN KAUPUNGIN TEATTERI OY

Kaupungin omistajapoliittiset linjaukset - asiakirja:
Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:n tarkoituksena on yleishyödyllisellä tavalla ylläpitää ja harjoittaa teatteritoimintaa Hämeenlinnan seudulla.

Yhtiön pidemmän aikavälin tavoitteita
- ✓ *yhtiö on vahvasti ympäristössään kiinni oleva, maakunnan johtava teatteri, jonka monipuolinen ohjelmisto houkuttelee kävijöitä kasvavasti myös maakunnan ulkopuolelta*
- ✓ *yhtiön toiminta on laadukasta ja houkuttelevaa*
- ✓ *yhtiö toimii monipuolisesti yhteistyössä muiden toimijoiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa*
- ✓ *yhtiö toimii tehokkaasti ja taloudellisesti ja sopeuttaa taloutensa ja toimintansa mahdollisiin markkinatilanteen muutoksiin*
- ✓ *yhtiön erityisenä tavoitteena on kannattavuuden parantaminen*
- ✓ *yhtiö huolehtii kalustonsa kunnossapidosta ja uusii kalustoaan investointisuunnitelman mukaisesti*

Tavoitteiden toteutuminen
Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:llä ei ollut vuonna 2018 kaupunginvaltuuston asettamia sitovia tavoitteita.

Yhtiö nimettiin kaupungin strategiseksi yhtiöksi kaupunginhallituksen päätöksellä 23.4.2018 ja sen myötä yhtiö oli velvollinen raportoimaan kuukausittain omistajaohjaukselle taloudellisen tilanteen kehittymisestä. Lisäksi edellytettiin erityisesti panostuksia työhyvinvointiin ja henkilöstöjohtamisen kehittämiseen. Tarkastuslautakunnalla ei ollut käytössä henkilöstön työhyvinvoinnin tuloksia.

Yhtiön omat keskeiset tavoitteet toteutuivat hyvin. Tilikauden tulos oli voitollinen 45 567 €, katsojamäärä 31 589 ylitti edellisvuoden tuloksen 5000:lla. Myös esitysten täyttöaste nousi: vuonna 2017 täyttöaste oli 57 %, vuonna 2018 se oli 64 %. Katsojatyytyväisyys oli 4,4, mitä voidaan pitää erinomaisena tuloksena.

Tarkastuslautakunnan arviointi
Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy:n toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi onnistuivat hyvin.

Katsojamäärän nousu yli 5 000 katsojalla ja katsojatyytyväisyyden tulos 4,4 (asteikko 1-5) osoittavat, että teatteri on tehnyt oikeita ratkaisuja näytelmätarjonnan suhteen.

Tarkastuslautakunta on huolestunut henkilöstön työhyvinvoinnista ja siitä seuranneesta negatiivisesta julkisuuskuvasta.

Tilinpäätösraportti:

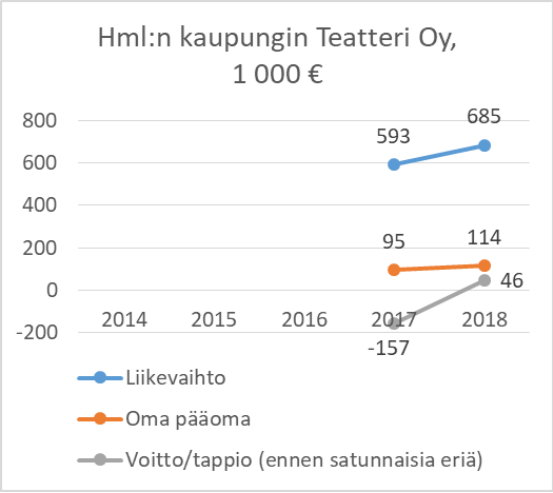

YHTEENVETO STRATEGISTEN TYTÄRYHTIÖIDEN SITOVIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA

YHTIÖT	TAVOITTEET YHT.	TAVOITE TOTEUTUI	TAVOITE TOT. OSITTAIN	TAVOITE EI TOTEUTU-NUT	TOTEUTU-MISTA EI VOI ARVIOIDA
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy	7	5		2	
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy	5	4		1	
Hämeenlinnan Asunnot Oy	5	2	1	2	
Linnan Kehitys Oy	6	2		2	2
Linnan Kiinteistökehitys Oy	4	4			
Verkatehdas Oy	5	4		1	
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy	6	3	1	2	
Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy	-	-	-	-	-
Yhteensä	38	24	2	10	2

Tarkastuslautakunnan arviointi
Strategisille tytäryhtiöille asetetut sitovat tavoitteet toteutuivat melko hyvin. Tavoitteita asetettiin 38 kpl, joista 68 % toteutui täysin tai osittain. Toteutumatta jäi 10 tavoitetta ja 2 tavoitteen osalta toteutumista ei voitu arvioida.

Yhtiöiden tavoitteet olivat suurelta osin samoja, kuin kaupungin niille asettamat pitkän aikavälin tavoitteet omistajapoliittiset linjaukset -asiakirjassa. Näin voidaan varmistua, että yhtiö toimii omistajan tahdon ja tavoitteiden mukaisesti ja että yhtiöiden toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisetu.

Tarkastuslautakunnan huolen aiheena vuoden 2017 arviointikertomuksessa oli korjausvelan määrä **kaupungin omissa kiinteistöissä.** Lautakunta on vuoden aikana perehtynyt korjausvelkatilanteeseen ja mahdollisiin ratkaisuihin tilanteen korjaamiseksi. Lautakunta mm. käsitteli arviointivuoden aikana korjausvelka-asiaa kolmen tytäryhtiön edustajan kanssa. Havaintona oli, että korjausvelan mittaaminen ja seuranta ei ole yhtiöissä yhteismitallista. Konserniin sisältyy em. yhtiöiden lisäksi muitakin yhtiöitä, joilla on merkittävä kiinteistöomaisuus. Kaupungin omistajapoliittisissa linjauksissa on usealle tytäryhtiölle asetettu pidemmän aikavälin tavoitteeksi, että yhtiön tulee ylläpitää omaisuutensa arvoa oikea-aikaisen kunnossapidon keinoin. Lautakunnan mielestä tämä edellyttää yhtiöissä lähtötilanteen kartoittamista eli korjausvelkatilanteen selvittämistä. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä saada korjausvelan mittaamiseen ja seurantaan yhtenäiset työkalut koko konsernissa.

Tarkastuslautakunnan suositus
Korjausvelan määrä ja peruskorjauksen tarve tulisi selvittää **koko kaupunkikonsernin osalta** ja korjausvelan mittaamiseen ja seurantaan tulee sopia yhtenäiset työkalut. Tarkastuslautakunta esittää, että kaupungin oman kiinteistökannan ja kaikkien konserniyhtiöiden kiinteistökannan kuntoluokkamäärittelyt*) tehtäisiin samoilla kriteereillä. Lisäksi lautakunta esittää, että kaupungin taholta asetetaan tavoitetaso ts. alin mahdollinen tavoitekunto, johon rakennuskannan peruskorjauksilla pyritään. Korjausvelan määrä ja sen kehitys tulee raportoida kaupungille vuosittain säännöllisesti.

**)Rakennuksen kuntoluokka eli nykykunto on rakennuksen teknisen arvon suhde jälleenhankinta-arvoon. Nykykunnon ja tavoitekunnon välinen erotus on korjausvelan määrä.*

4.6 STRATEGIAN TAVOITTEET

Kaupunkistrategia 2017 – 2021
Kaupunginvaltuusto hyväksyi 13.11.2017 uuden Hämeenlinnan strategian valtuustokaudelle 2017 – 2021. Strategian päämääriä ovat

1. Elinvoimainen asumiskaupunki
2. Resurssiviisas kaupunki
3. Hyvinvointia edistävä kaupunki, jossa on aktiiviset kansalaiset

Valtuusto asetti lisäksi **yhteisiksi strategisiksi tavoitteiksi** asukasmäärän ja verokertymän kasvamisen sekä talouden tasapainon. Niiden saavuttamiseen tarvitaan kaikkien toimijoiden ja toimenpideohjelmien yhteistä panostusta.

Strategian päämäärien sekä yhteisten strategisten tavoitteiden ja niiden mittareiden toteutuminen on esitetty taulukoissa arviointikertomuksen liitteenä 1.

4.6.1 YHTEISET STRATEGISET TAVOITTEET

Asukasmäärä kasvaa
Tavoitteella on mittarina *Asukasmäärän kasvu 933 henkilöllä vuodesta 2016 vuoteen 2021.* Tasaisella kasvulla väestönkasvu olisi 187 henkeä vuodessa, eli 2016-2018 kasvutavoite olisi 373 henkeä. Toteutuma vastaavalta ajalta on väkiluvun vähennys 318 henkeä eli merkittävästi alle tavoitteen.

Vuonna 2018 Hämeenlinnan väkiluku laski 130 asukkaalla, muutos on noin -0,2 % vuodesta 2017. Väkiluvun lasku johtuu luonnollisen väestönkasvun heikkenemisestä, erityisesti syntyvyyden laskusta. Toisaalta maahanmuutto oli aiempia vuosia selvästi vähäisempää. Maan sisäinen muuttoliike kääntyi Hämeenlinnalle positiiviseksi. Tavoite ei toteutunut.

Asukasmäärän kasvutavoite 2016-2021 / kehitys

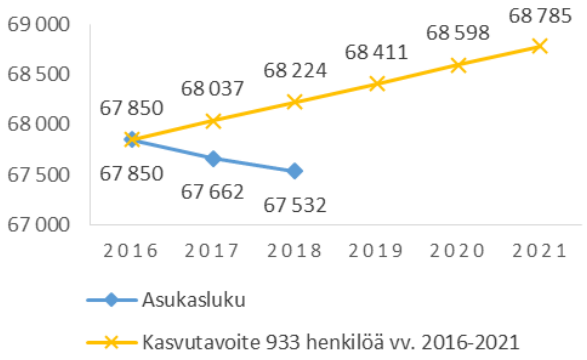

Verokertymä kasvaa
Tavoitteen mittari *Verokertymä kasvaa edellisestä vuodesta suhteessa asukasmäärän muutokseen ja suhteessa yritysten määrän muutokseen* on tarkastuslautakunnan mielestä liian monimutkainen ja vaikeasti laskettavissa. Toteutumassa on kerrottu vain asukkaiden lukumäärä.

Verokertymän kasvu on viime vuosina ollut hyvin maltillista. Vuoden 2018 verokertymä 281,2 milj. euroa jäi 2,6 milj. euroa alle talousarvion tavoitteen, mutta oli kuitenkin edellisvuoden verotuloja 160 000 euroa suurempi. Koko maassa verotulot pienenivät 0,5 %, joten Hämeenlinnan verotulokehitys oli muuta maata hieman parempi. Vuoden 2017 vero-osuudet oli tilitetty kunnille liian suurina ja palautettiin valtiolle vuonna 2018. Tavoite toteutui.

Talous on tasapainossa
Tilikauden tulos ilman satunnaiseriä on positiivinen. Toteutuma oli -11,9 miljoonaa euroa. Tavoite ei toteutunut.

Kunnan taseessa ei kertyneitä alijäämiä. Toteutuma oli, että taseessa on kattamatonta alijäämää 2,2 miljoonaa euroa. Tavoite ei toteutunut.

Konsernitaseessa ei kertyneitä alijäämiä. Toteutumana oli konsernitaseen kertynyt ylijäämää 3,7 miljoonaa euroa. Tavoite toteutui.

4.6.2 ELINVOIMAINEN ASUMISKAUPUNKI

Päämäärän mukaan Hämeenlinna pyrkii olemaan innovatiivisten työllisyyspolkujen ja innovatiivisia työllistymistä edistäviä toimintoja mahdollistava kaupunki. Yrittäjyyden edistämiseen kiinnitetään vahvaa huomiota ja toimitaan yrityskenttää tukien.

Hämeenlinnaa markkinoidaan monipuolisesti sekä yrittämisen, monenlaisen asumisen, tapahtumien ja matkailun kaupunkina. Hämeenlinna on asumiskaupunki, joka pyrkii huolehtimaan asukkaittensa hyvistä palveluista, myös pendelöivien asukkaiden palveluihin kiinnitetään huomiota.

Päämäärällä on kolme tavoitetta ja niillä yhteensä 13 mittaria. Viiden mittarin osalta tiedonkeräys oli lopetettu eikä ajantasaista tietoa ollut saatavilla. Tarkastuslautakunta ei tämän vuoksi ole voinut arvioida seuraavien mittareiden toteumaa:

- ✓ työpaikkojen määrän kasvu
- ✓ julkisten ja yksityisten työpaikkojen määrän kehitys
- ✓ vierailijoiden taloudellinen vaikutus mitataan
- ✓ startup-yritysten määrän kasvu
- ✓ pk-yritysten määrän muutos työpaikoissa

Hämeenlinna on hyvä työllisyyskaupunki
Tavoitteen mittareista kaksi toteutui ja kahta ei voida arvioida. Positiivisia asioita vuonna 2018 olivat työllisyysasteen (18-64 v.) nousu 70,4 %:iin (v. 2017 oli 68,9%), työttömien työnhakijoiden vuosikeskiarvon pieneminen 329 henkilöllä sekä nuorten alle 25-vuotiaiden työttömien vuosikeskiarvon pieneneminen 50 henkilöllä.

Kaupunki toimii työllisyyden parantamiseksi monilla eri tahoilla. Seudullista Ketterimmät –työllisyysohjelmaa toteutetaan Hämeenlinnan lisäksi Hattulassa ja Janakkalassa. Vuoden aikana tiivistettiin seudullista yhteistyötä, verkostoitumista ja luotiin yhdyspintaa alueen oppilaitosten, järjestöjen, yritysten, Hämeen TE-toimiston ja kuntien kesken. Työllisyystiimin, monialaisen yhteispalvelun MYP ja yritys- ja yhteysmanagerin avulla tavoitettiin satoja työnhakijoita. Linkroom toimintamallin avulla luotiin huomattava määrä työmahdollisuuksia avoimille työmarkkinoille. Myös erilaisilla työllisyysseteleillä pystyttiin työllistämään nuoria.

Hämeenlinna kuuluu Suomessa viiden suosituimman matkailukaupungin joukkoon
Tavoitteen mittareista yksi toteutui, kaksi ei toteutunut ja yhtä ei voida arvioida. Hämeen linnan kävijämäärä oli noin 98 tuhatta, tavoite ylittyi 5 tuhannella. Hämeenlinnassa vierailijoiden ja vierailijoiden yöpymisten määrät ovat molemmat hiukan laskeneet vuoteen 2017 verrattuna. Vierailijoiden taloudellinen vaikutus on mitattu viimeksi vuonna 2016.

Matkailuohjelmatyö käynnistyi alkuvuodesta ja sen kehittämiskohteina olivat osaamisen kehittäminen, seudun ystävien aktivointi, seudun asukkaiden kotiseutuylpeys ja aktiivisuus, keskustan elävöittäminen, kaupungin puitteiden ja palveluiden kehittäminen, matkailun ja muiden elinkeinojen yhteistyön kehittäminen ja yhteisen tahtotilan löytäminen sekä matkailuliiketoiminnan kehittäminen. Matkailuohjelma ja matkailun edistäminen sulautuivat 1.1.2019 osaksi Hämeenlinnan kaupungin ekosysteemityötä, Matkailu- ja tapahtumat –ekosysteemiin, jonka vetäjänä toimii Elinvoimaa Hämeeseen ry.

Kesällä 2018 toteutettiin selvitystyö Hämeenlinnan seudun elinvoiman kartoittamiseksi.

Kaupungin, elinkeinoyhtiön, yritysten ja oppilaitosten yhteistyö tuottaa työpaikkoja, verotuloja ja hyvää yritysilmapiiriä
Tavoitteen mittareista kahden osalta ei ole tietoa saatavissa (Startup-yritysten määrän kasvu ja PK-yritysten määrän muutos työpaikoissa).

Tyhjiä toimitiloja oli kaupungin keskustassa 11 % (51 kpl) kaikista toimitiloista, tavoite oli < 10 %. Tilanne on kuitenkin hiukan parantunut vuodesta 2017, jolloin tyhjien toimitilojen määrä oli 14,3 %.

Mittarina oli, että Hämeenlinnaa kotipaikkana pitävien yritysten liikevaihdon kasvu on suhteessa koko maata korkeampaa. Toteutumassa on kerrottu Hämeenlinnalaisten yritysten liikevaihdon kasvu vuodesta 2016 vuoteen 2017. Vertailu koko maan vastaavaan tietoon puuttuu. Tilastokeskuksen tietojen mukaan Hämeenlinnassa yritysten liikevaihto kasvoi 13 % kun koko maassa kasvu oli 5 %. Tavoite toteutui.

Torijuhla kesällä 2018

4.6.3 RESURSSIVIISAS KAUPUNKI

Resurssiviisaana kaupunkina pyritään energian kulutuksen vähenemiseen, sujuvaan ja vähäpäästöiseen liikkumiseen, ympäristöämme huomioon ottavaan yhdyskuntarakenteeseen, kulutuksen vähentämiseen, materiaalin kiertoon sekä veden puhtauteen. Päämäärällä on kolme tavoitetta ja niillä yhteensä 12 mittaria.

Hiilidioksidipäästöt vähenevät
Mittareille ei ole asetettu tavoitetasoa. Jalankulun ja pyöräilyn määrän kehitystä ei voitu arvioida, koska määristä kerättiin tietoa ensimmäisen kerran vuonna 2018. Turuntien mittauspisteen ohi kulki vuoden aikana 147 000 jalankulkijaa ja 183 000 pyöräilijää.

Kiinteistöt ovat terveitä, turvallisia ja energiatehokkaita sekä tehokkaassa käytössä
Onnistumisena voidaan pitää sitä, että sisäilmaprosessa olevien kohteiden määrä laski vuoden aikana 62:sta 47:een.

Toimitilojen käyttöasteen nousu oli yksi mittari. Toteuma vuodelta 2018 oli 87,1 % ja vertailutieto vuodelta 2017 oli 88,8 %. Tavoite ei toteutunut. Toimitilakustannusten kokonaismäärä kasvoi n. 6 % ja hoitovuokrien määrä 2 % edellisvuodesta. Mittarina ollut energiatehokkuusmittariston luominen yhdessä HAMK:n kanssa ei toteutunut. Energiatehokkuuden näkökulmasta asia on kuitenkin edennyt. Kaupunki on tehnyt päätöksen liittyä energiatehokkuussopimukseen ja asian valmistelu on aloitettu keväällä 2019. Sopimuksella pyritään ensisijaisesti energiatehokkuuden parantamiseen, mutta siihen sisältyy myös uusiutuvan energian edistämiseen liittyviä toimenpiteitä. Energiatehokkuussopimuksen muita osapuolia ovat työ- ja elinkeinoministeriö, Energiavirasto ja kuntaliitto.

Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta sekä oikein mitoitettu
Tavoitteen mittareista kolme toteutui. Erittäin hyvä tulos saavutettiin sosiaalisen pääoman kartoituksessa 3,91 (tavoite>3,84 asteikolla 1-5).

Palkittujen työinnovaatioiden määrä jäi alle tavoitteen. Tavoitteena oli palkita 16 työinnovaatiota ja toteutuma jäi 8:aan, joihin oli osallistunut yhteensä 41 henkilöä. Kehittämispalkintotyöryhmä palkitsi konkreettisia kehittämistekoja, jotka edesauttavat työyhteisön jokapäiväistä elämää. Kriteereistä painotettiin tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden lisäksi mm. teknologian hyödyntämistä, osallisuuden tai yhteistyön lisäämistä, kehittämisteon osallistujien omaaloitteista sekä ennaltaehkäisevää toimintaa. Vuonna 2018 jaettiin ensimmäisen kerran kaupunginjohtajan innovaatiopalkinto, joka myönnettiin Hämeenlinnan esi- ja perusopetuksen pilvityöpöydän AIROn kehittäjille Jari Harviolle ja Aki Autiomäelle.

4.6.4 HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KAUPUNKI, JOSSA ON AKTIIVISET KANSALAISET

Kaupungin palveluja kehitetään yhteistyössä asukkaiden kanssa. Kaupungin omien toimijoiden sekä ulkopuolisten palvelutuottajien, järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa vahvistetaan kumppanuutta. Kaupunki edistää terveyttä liikunnan, kulttuurin ja myös kotiin tuotavien palvelujen avulla.

Päämäärällä on kolme tavoitetta ja niillä yhteensä 12 mittaria. Mittareista neljän osalta tiedonkeräys oli lopetettu jo vuonna 2015. Tämän vuoksi tarkastuslautakunta ei ole voinut arvioida mittareita:
- ✓ koettu terveys, työikäiset ja eläkeläiset
- ✓ elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus lisääntyy
- ✓ itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus
- ✓ aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus

Lisäksi kahden mittarin osalta toteutumatietoa ei ollut saatu raportointiin mennessä. Raportoiduista mittareista 3 toteutui, 1 osittain ja kaksi ei toteutunut.

Hämeenlinnalaisten hyvinvointi- ja terveyserot pienenevät
Mittarin K*oettu terveys on maan keskitasoa parempi* toteutumassa kerrottiin, että hämeenlinnalaisista 8.-9. luokkalaisista oppilaista 81,5 % koki terveydentilansa hyväksi vuonna 2017 (v. 2013 tulos oli 83,8 %). Toteutumasta puuttui vertailutieto maan keskiarvosta. THL:n (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos) sivuilta käy ilmi, että maan keskiarvona ko. tulos oli 81,2 % ts. tavoite toteutui.

Korkeakoulutettujen määrä on Hämeenlinnassa 31,2 %, mikä on hiukan korkeampi kuin koko maan keskiarvo 31,0 %.

Aktiiviset ja osallistuvat hämeenlinnalaiset edistävät yhteistä hyvinvointia ja kuntalaisten terveyttä
Mittarin *Liikunta- ja kulttuurilaitosten kävijämäärät* olivat museoiden osalta pienemmät kuin vuonna 2017, mutta uimahallien osalta kävijämäärä kasvoi vertailuvuodesta 2015 (uimahallin remontti syksy 2016 – 2017).

Oikein mitoitetut peruspalvelut vastaavat kuntalaisten tarpeisiin
Mittarin *Palveluiden asiakastyytyväisyys* toteutuma 4,225 (asteikolla 1-5) ylitti tavoitteen.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Yhteiset strategiset tavoitteet
Tavoitteille asetetuista mittareista (5 kpl) toteutuivat verotulojen kasvu sekä se, että konsernitaseessa ei ollut kertyneitä alijäämiä (kertynyt ylijäämä 3,7 milj. euroa). Lautakunnan mielestä on huolestuttavaa, että asukasluvun kasvu ja talouden tasapainoitukselletasapainotukselle asetetut mittarit eivät toteutuneet (pl.konsernitase). Asukasluvun kehitys on yhdensuuntainen koko maan asukasluvun yleisen kehityksen kanssa. Kehityssuunnan muuttaminen nousujohteiseksi ja tavoitteen mukaiseksi edellyttää, että pitkäjänteistä ja monitahoista työtä vetovoimaisuuden lisäämiseksi jatketaan.

Päämäärä Elinvoimainen asumiskaupunki
Päämäärän tavoittamiseksi tehtiin kaupungissa lukuisia toimenpiteitä ja käynnistettiin yhteistyötä eri tahoilla, myös seudullisesti. Elinvoimaisuuden kartoittamisen seurauksena muodostetut viisi ekosysteemiä ovat lautakunnan mielestä erittäin kannatettava toimintamuoto, jossa toimijoita ja tekijöitä on kattavasti eri tahoilta (yrityksiä, tutkijoita, kehittäjiä, opiskelijoita, asiakkaita ja asukkaita).

Kaupunki on jatkanut kehittämistoimia työllisyydenhoidossa ja ottanut käyttöön uusia toimintatapoja työllisyyden parantamiseksi. Toimenpiteiden vaikutukset näkyvät positiivisesti vuoden 2018 tilastoissa. Päämäärän 13 mittarista viiden osalta tiedonkeräys oli lopetettu eikä ajantasaista tietoa ollut saatavilla.

Päämäärä Resurssiviisas kaupunki
Henkilöstöön liittyvän tavoitteen mittareita oli asetettu 4, joista 3 toteutui. Sosiaalisen pääoman kartoituksen tulos 3,91 on parempi kuin vuonna 2017. Henkilöstön mitoitukseen liittyvää mittaria ei ollut. Tarkastuslautakunta on arviointivuoden aikana todennut, että resurssipula on useilla vastuualueilla erittäin suuri huolenaihe ja riskitekijä.

Kaupungin päätös liittyä energiatehokkuussopimukseen on merkittävä asia. Sopimuksen seurausvaikutukset tulevat hyödyntämään kaupunkia energiansäästössä (energiansäästötavoite 7,5 % vuoteen 2025 mennessä). Sopimus on myös keskeisessä asemassa energiatehokkuusdirektiiviin sisältyvän, sitovan kansallisen energiatehokkuustavoitteen saavuttamisessa.

Päämäärä Hyvinvointia edistävä kaupunki, jossa on aktiiviset kansalaiset
Kouluterveyskyselyn (THL) mukaan 8.-9. luokkalaisista oppilaista 81,5 % koki terveydentilansa hyväksi vuonna 2017. Tulos on hiukan koko maan keskiarvoa parempi (81,2 %), mutta verrattuna vuoden 2013 vastaavaan kyselyyn tulos on laskenut 2,3 %-yksikköä. Kehityssuunta on tarkastuslautakunnan mielestä huolestuttava.
Päämäärän 12 mittarista vain kuusi oli arvioitavissa.

Tarkastuslautakunnan suositus
Lautakunnan mielestä elinvoimaisuuden lisäämiseksi ja työllisyyden parantamiseksi tehdyt tai käynnistetyt toimenpiteet ovat onnistuneita. Ne antavat viitteitä siitä, että asukasluvun, työllisyyden, työpaikkojen määrän ja sitä kautta myös verotulojen kehityssuuntaan voidaan vaikuttaa. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että pitkäjänteistä ja yli rajojen ulottuvaa yhteistoimintaa eri toimijoiden kesken jatketaan. Työllistämistoimien osalta tarkastuslautakunta painottaa edelleen oppilaitosten, yritysten ja kaupungin välisen yhteistyön merkitystä.

Strategian päämäärien mittaristoa tulee päivittää ja varmistaa, että asetettujen mittareiden toteutumatietoja on saatavissa ja tieto on ajantasaista. Ohjausvaikutuksen aikaansaamiseksi mittareiden tulee olla yksiselitteisiä ja niille tulee ilmoittaa lähtö- ja tavoitetasot.

4.7 LAUTAKUNNAT

Tarkastuslautakunta on arvioinut lautakunnille asetettujen sitovien tavoitteiden toteutumista tilinpäätöksessä annettujen selvitysten perusteella. Arvioinnissa on huomioitu sosiaaliasiamiehen raportin havainnot sekä henkilöstöraportti.

Arvioinnissa ei ole erikseen selostettu niiden tavoitteiden toteutumista, joista tilinpäätöksessä esitetyt tiedot ovat tarkastuslautakunnan arvion mukaan riittäviä.

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tulee arvioida myös toiminnan tuloksellisuutta.

Sitovien tavoitteiden jälkeen on lautakunta arvioinut niitä toimialoja, joista se on saanut selvityksen vuoden aikana.

Alla on esitetty kaupunginvaltuuston asettamat sitovat tavoitteet lautakunnittain ja lautakuntien omat arviot tavoitteiden toteutumisesta.

Tarkastuslautakunnan arvioinnissa tavoitteiden saavuttamisesta käytetään seuraavia värivaloja:

Tavoite toteutui:	Tavoite saavutettiin täysin, tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen ja epäolennainen	🟢
Tavoite toteutui osittain:	Vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	🟣
Tavoite ei toteutunut:	Tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	🔴
Tavoitetta ei voida arvioida:	Esim. mittaustulokset valmistuivat myöhemmin tai tavoite on epäselvä	🔵

Nummikeskus: Vuosina 2016-2018 rakennettu Nummikeskus on uudenlainen palveluja yhdistävä rakennus

4.7.1 SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA

KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta			Tarkastuslautakunnan arvio			
	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Ei voida arvioida
Lasten ja nuorten osaaminen ja taidot ovat korkealla tasolla							
Mittari: Uuden varhaiskasvatussuunnitelman käyttöönottoon on kehitetty arviointimenetelmä	●			●			
Mittari: Lasten toimintaan sitoutuneisuudenaste varhaiskasvatuksessa kasvaa (otantamittaus)	●			●			
Mittari: Ainejärjestöjen valtakunnallisten kokeiden tulokset ovat valtakunnan keskiarvon yläpuolella		●			●		
Mittari: Sähköisten oppimateriaalien käyttö on valtakunnan keskiarvon yläpuolella	●			●			
Mittari: Kaikki oppilaat saavat perusopetuksen päättötodistuksen		●			●		
Mittari: Kaikki perusopetuksen päättäneet saavat toisen asteen koulutuspaikan		●			●		
Kulttuurilla ja liikunnalla vahvistetaan positiivista ilmapiiriä ja elämyksellisyyttä.							
Mittari: Toteutuneiden minipilottien määrä	●			●			
Mittari: Kulttuuripolkua toteutetaan kaikissa kouluissa ja päiväkodeissa	●			●			
Mittari: Uudet järjestöavustusten kriteerit valmisteltu yhdessä järjestöjen kanssa ja hyväksytty lautakunnassa.			●			●	
Mittari: Peruskorjatun uimahallin kävijämäärät nousevat 10%:lla verrattuna vuoteen 2015.	●			●			
Lapsille ja nuorille taataan turvalliset ja terveelliset tilat. Palveluverkko ja investointiohjelma päätetään koko vaalikaudeksi ja sen rahoitus ja talousvaikutukset huomioidaan vuosibudjeteissa.							
Mittari: Palveluverkkosuunnitelma valmistunut ja hyväksytty kaupunginhallituksessa	●			●			
3 tavoitetta, 11 mittaria	7	3	1	7	3	1	

Tavoitteena oli, että lasten ja nuorten osaaminen ja taidot ovat korkealla tasolla. Mittareina olivat mm.
1. Ainejärjestöjen valtakunnallisten kokeiden tulokset ovat valtakunnan keskiarvon yläpuolella
2. Kaikki oppilaat saavat perusopetuksen päättötodistuksen
3. Kaikki perusopetuksen päättäneet saavat toisen asteen koulutuspaikan

Toteutumassa kerrotaan, että

- ✓ valtakunnallisten kokeiden tulokset olivat maan keskiarvon mukaiset
- ✓ 682 oppilasta sai päättötodistuksen, neljä oppilasta ei
- ✓ yksi oppilas ei ollut jatko-opinnoissa elokuussa.

Tavoitteena oli, että kulttuurilla ja liikunnalla vahvistetaan positiivista ilmapiiriä ja elämyksellisyyttä ja mittarina uusien järjestöavustusten kriteerien valmistelu yhdessä järjestöjen kanssa ja hyväksyminen lautakunnassa.

Toteutumassa kerrotaan, että
- ✓ kriteerien uudistaminen siirtyi vuodelle 2019.

Talous:

SIHY	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Toiminta-tuotot	6 428 000	6 712 778	284 778
Toiminta-menot	-118 458 000	-118 199 346	258 654
Toiminta-kate	-112 030 000	-111 486 568	543 432

Kaupunginvaltuusto hyväksyi sivistys- ja hyvinvointilautakunnan alkuperäiseen talousarvioon noin 1 milj. euron lisäyksen toimintatuottoihin ja 2,45 milj. euron lisämäärärahan toimintakuluihin. Suurin yksittäinen muutos oli n. 480 000 euron lisäys Koulutuskeskus Tavastian lukiorakennuksen suunnittelukustannusten korvaukseen. Toimintatuottojen ylitys aiheutui pääosin opetuspalvelujen loppuvuoden laskutuksista.

Tarkastuslautakunnan arviointi
Palveluverkkosuunnitelman valmistuminen oli merkittävä onnistuminen sivistys- ja hyvinvointilautakunnan toiminnassa. Kaupunginhallituksen hyväksyttyä palveluverkkosuunnitelman keväällä 2018 linjattiin investointisuunnitelmat sen mukaisesti.

Kaupunki rahoittaa sopimuksen mukaisesti lukiokoulutuksen kustannukset investointikuluineen Koulutuskuntayhtymä Tavastialle siltä osin, kuin kustannuksia ei pystytä kattamaan valtionosuuksilla (=alijäämä). Lisäksi kaupunki tukee kaupungin tiloissa annettavan lukiokoulutuksen vuokrakustannuksia avustamalla osan pääomavuokrista. Menojen arviointi sivistys- ja hyvinvointilautakunnan talousarvioon on vaikeaa eivätkä kaupungin ja Tavastian budjetit kohtaa.

Tarkastuslautakunnan suositukset
Palveluverkkosuunnitelman mukaiset investoinnit tulee toteuttaa tärkeysjärjestyksessä.

Kaupungin tulee tiivistää omistajaohjausta lukiokoulutuksen talouden seurannan ja raportoinnin osalta. Lähtökohtaisesti kuntayhtymän lukiokoulutuksen alijäämän ja kaupungin (sivistys- ja hyvinvointilautakunnan) määrärahan ko. kustannuksiin tulee olla yhtenevät.

LIIKUNTATOIMI
Kaupunki ostaa asiakaspalvelua ja liikunnanohjausta Liikuntahallit Oy:ltä, Hämeenlinnan Jäähalli Oy:ltä ja Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy:ltä sekä vuokraamalla samoilta yhtiöiltä tiloja koulujen ja päiväkotien liikuntakäyttöön.

Kaupungissa on yli 100 liikunnan suorituspaikkaa mm. kaksi uimahallia, kaksi jäähallia, salibandyhalli, Eleniareena, Kaurialan kenttä, moottorirata-hiihtokeskus, Aulanko, Ahvenisto, Tervaniemi, Kansallisen kaupunkipuiston rantareitti, Evon ulkoilualueet. Koulujen liikuntasaleja on 22 kpl. Pyöräteitä n. 270 km, joista kaupungin omistamia n. 220 km. Lisäksi on yksityisiä golfkenttiä, kuntosaleja, kuntokeskuksia, liikuntahalleja.

Harrastettavia lajeja on noin 70. Kaupunki järjestää noin 50 liikuntaryhmää viikossa, Vanajaveden opisto ja yksityiset tahot n. 440 liikuntaryhmää viikossa ja järjestöt noin 1000 ohjattua liikuntaryhmää viikossa.

Harkinnanvaraiset avustukset yhdistyksille
Harkinnanvaraisten järjestöavustusten myöntäminen kuuluu sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tehtäviin. Vuonna 2018 anomusten yhteissumma oli n. 859 T€ ja avustuksia myönnettiin yht. n. 275 T€, avustuksen saajia oli 178 kpl.

Valtionosuus
Kunta saa liikuntaa koskevien lakisääteisten tehtävien suorittamiseen valtionosuutta, joka perustuu asukasmäärään ja asukasta kohden määrättyyn yksikköhintaan, laskelmalla: asukasluku x yksikköhinta x rahoitusosuus -%. Yksikköhinta vahvistetaan vuosittain valtion talousarviossa ja se on ainakin vuodesta 2009 alkaen pysynyt samana 12 € / hlö, n. 30 % kustannuksista. Euroissa valtionosuutta v. 2018 saatiin 242 T€.

Tarkastuslautakunnan arviointi
Liikunta- ja kulttuuripalvelut Hämeenlinnassa 2025 – ohjelman yhtenä tavoitteena on lisätä arkiliikuntaa ja tarjota kaikille kaupunkilaisille lähiliikuntapaikat lähellä kotia.

Tarkastuslautakunnan suositus
Omaehtoisen liikkumisen mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja tulee kehittää, monipuolistaa ja tuoda kohtuuetäisyydelle kodista. Kehittäminen edellyttää tietoa eri ikäryhmien liikuntatavoista ja -lajeista, liikunnan ajallisesta rytmittymisestä ja mielenkiinnosta eri lajeihin. Lautakunta kannustaakin luomaan mittareita, joilla mitataan liikunta-aktiivisuutta eri ikäryhmissä.

4.7.2 SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA

KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta			Tarkastuslautakunnan arvio			
	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Ei voida arvioida
Varmistetaan asiakkaiden pääsy tarpeenmukaisiin ja oikeantasoisiin palveluihin tavoiteajassa							
Mittari: Palvelutarpeen arvioinnin ja lastensuojelutarpeen selvitysten määräaikojen toteutuminen perhe- ja sosiaalipalveluissa ja asiakasohjauksessa		●			●		
Mittari: Vastaanotolle pääsyn määräaikojen toteutuminen terveyspalveluissa		●			●		
Mittari: Lautakunnan määrittämien palvelurakennetavoitteiden toteutuminen ikäihmisten palveluissa		●			●		
Mittari: Asiakastyytyväisyyskyselyt (asteikko 1-5, tavoitetaso 4)	●			●			
Tulevaisuuden tarpeisiin vastaava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenne Hämeenlinnassa maakuntauudistuksen jälkeen							
Mittari: Kantasairaalahankkeen edistäminen toimialojen yhteistyönä – päätökset ja toimenpiteet	●			●			
Mittari: Oma Häme -valmistelun eteneminen tulosalueilla, kuvaus työryhmien työn tuloksista	●			●			
Mittari: Yhteiset hankkeet esh:n ja erva:n kanssa, kuvaus	●			●			
Mittari: Selvitys maakunnallisesta vapaan valinnan pilotista 2018			●			●	
Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten nousu on pienempi kuin valtakunnassa keskimäärin (viimeisimmät saatavilla olevat tiedot)							
Mittari: Kuntien välinen kustannusvertailu		●					●
3 tavoitetta, 9 mittaria	**4**	**4**	**1**	**4**	**3**	**1**	**1**

Tavoitteena oli varmistaa asiakkaiden pääsy tarpeenmukaisiin ja oikeantasoisiin palveluihin tavoiteajassa. Mittareina olivat mm.
1. palvelutarpeen arvioinnin ja lastensuojelutarpeen selvitysten määräaikojen toteutuminen perhe- ja sosiaalipalveluissa ja asiakasohjauksessa
2. vastaanotolle pääsyn määräaikojen toteutuminen terveyspalveluissa ja
3. lautakunnan määrittämien palvelurakennetavoitteiden toteutuminen ikäihmisten palveluissa.

Toteutumassa kerrotaan, että

- ✓ lapsiperheiden palvelutarpeen arvioinneista 93,1 % toteutui määräajassa ja ikäihmisten palvelutarpeen arvioinnin määräaikoja ei ollut saatavissa tietojärjestelmästä vuonna 2018
- ✓ 3. vapaan kiireettömän ajan keskiarvo on ollut 27 vrk (tavoite < 21 vrk) ja
- ✓ 75 vuotta täyttäneistä
  - asuu kotona 90,5 % (tavoite 91–92 %)
  - on säännöllisen kotihoidon piirissä 10,2 % (tavoite 13–14 %)
  - on pitkäaikaishoivassa 9,5 % (tavoite 8–9 %)
  - saa omaishoidon tukea 5,0 % (tavoite 6–7 %).

Tavoitteena oli tulevaisuuden tarpeisiin vastaava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenne Hämeenlinnassa maakuntauudistuksen jälkeen. Mittarina oli selvitys maakunnallisesta vapaan valinnan pilotista 2018.

Toteutumassa kerrotaan, että
- ✓ Maakunnallinen vapaan valinnan pilotti ei toteutunut.

Sote-uudistuksen valtakunnallinen valmistelu lopetettiin maaliskuussa 2019.

Tavoitteena oli, että sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten nousu on pienempi kuin valtakunnassa keskimäärin (viimeisimmät saatavilla olevat tiedot) Mittarina oli kuntien välinen kustannusvertailu.

Toteutumassa kerrotaan, että
- ✓ Hämeenlinnan sosiaali- ja terveydenhuollon tarvevakioidut nettotoimintamenot tammi-elokuu 2018, indeksi oli 97 (koko maa = 100)
- ✓ Kustannusnoususta ei ole vertailutietoa.

Tarkastuslautakunnan mielestä tavoitteen toteutumista ei voida arvioida.

Talous:

SOTE	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Toiminta-tuotot	30 304 000	31 299 955	995 955
Toiminta-menot	-252 333 000	-255 078 450	-2 745 450
Toiminta-kate	-222 029 000	-223 778 495	-1 749 495

Sosiaali- ja terveyslautakunnalle tehtiin vuoden lopussa talousarviomuutos bruttomenojen ylittymisen (3,4 milj. euroa) ja bruttotulojen ylittymisen (0,5 milj. euroa) vuoksi.

Keskeisimmät menoylitykset johtuivat perhe- ja sosiaalipalveluissa lastensuojelun palvelujen lisääntyneestä tarpeesta ja siitä johtuneesta ostopalveluiden kasvusta. Perhe- ja sosiaalipalveluissa bruttomenojen ylitykset kohdistuivat asiantuntijapalveluina ostettaviin tulkkipalveluihin, perhehoitajien palkkioihin ja lastensuojelun ostopalveluihin.

Terveyspalvelujen tulosalueella sairaankuljetuksen kustannukset ja henkisen hyvinvoinnin asumispalvelut ylittivät määrärahan. Myös vammaispalveluiden ostopalveluissa määräraha ylittyi. Muiden alueiden määrärahasäästöt tasaavat ylityksen toimintakatteen osalta 1,7 milj. euroon.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Sosiaali- ja terveyslautakunnan onnistumisia vuonna 2018 olivat mm. terveyspalveluissa käyttöön otettu sähköinen Omaolo-verkkopalvelu. Omaolo-palvelun avulla nopeutetaan palvelua, parannetaan ammattilaisten tiedonsaantia, puretaan puhelin- ja vastaanottojonoja sekä vähennetään turhia lääkärikäyntejä.

Myös asiakasmaksuvapautuksen käyttöönotossa onnistuttiin hyvin. Kunnilla on lain mukaan velvollisuus alentaa tai poistaa asiakasmaksuja, jos ne uhkaavat henkilön omatoimista selviytymistä.

Lautakunnan suurimpia haasteita vuonna 2018 olivat henkilöstön suuri vaihtuvuus kotihoidon palveluissa, vammaispalveluissa ja lastensuojelussa sekä lastensuojelun menojen kasvu.

Lastensuojelussa ei ole onnistuttu palveluiden integroinnissa eikä siirtämään painopistettä avohuoltoon. Toisaalta asiakasmäärät ovat kasvaneet ja lasten vaikea oireilu vaatii entistä useammin ammatillista hoitoa ja osaamista. Lainsäädäntö asettaa laitossijoitukselle vahvat ammattitaitovaatimukset, minkä vuoksi laitossijoitus on huomattavasti kalliimpaa kuin avohoidon perhesijoitus.

Apulaisoikeusasiamies on ottanut kantaa Hämeenlinnan lastensuojelun resursseihin ja todennut, että asiakasmäärä lastensuojelutyöntekijää kohden on liian suuri.

Vuoden 2020 alusta voimaan astuva jälkihuollon ikärajan nosto (21->25 v.) tulee lisäämään painetta lastensuojelun resurssien suhteen.

Tarkastuslautakunnan suositukset

On tärkeätä jatkaa aktiivisesti toimenpiteitä, joiden avulla tuetaan lapsiperheiden hyvinvointia ja varmistetaan palveluun pääsyn oikeaaikaisuus. Lisäksi tulee jatkaa pyrkimyksiä siirtää lastensuojelun painopiste avohuoltoon. Pääpaino tulee olla ennaltaehkäisevässä työssä ja varhaisessa puuttumisessa. Lisäksi lastensuojeluun tulee varmistaa riittävät resurssit, jotta viranhaltijat ja työntekijät voivat suoriutua tehtävistään.

KOTIHOITO JA LAATUSUOSITUS

Hämeenlinnassa kotipalvelut ja kotisairaanhoito on yhdistetty kotihoidoksi. Kotihoitoa on mahdollista saada tilapäisenä tai säännöllisenä palveluna. Pääosa kotihoidosta tuotetaan omana toimintana. Kotihoidossa on 9 alueellista tiimiä, minkä lisäksi Kaurialan-Myllymäki –alueen kotihoito hankitaan ostopalveluna Attendo Oy:ltä. Kotihoidon asiakasmäärä vuonna 2018 oli keskimäärin 930 henkilöä/kk (omatuotanto ja Attendo Oy). Käyntejä asiakkaiden luona oli yhteensä 496 844 kpl, n. 41 403 / kk. Kaupunki tarjoaa vaihtoehtona myös kotihoidon palveluseteliä. Lisäksi on yksi akuutin kotihoidon tiimi sekä liikkuva resurssipooli eli ns. Hilkka-tiimi, jonka toimialueena on koko kaupunki.

Kotihoidon resursseja on viime vuosina vahvistettu. Vuonna 2018 uusia vakansseja perustettiin 10 kpl (v. 2017: 9 kpl). Lisäksi vuodelle 2019 on myönnetty määrärahat 15 uuden lähihoitajan vakanssin perustamiseen. Ongelmana on kuitenkin ollut rekrytointi, sillä avoimiin vakansseihin ei ole saatu hakemuksia / työntekijöitä. Pahimmillaan tilanne oli vuoden 2018 keväällä, jolloin yhteensä 36 kotihoidon vakanssia oli täyttämättä. Tämä on johtanut siihen, että työvoimaa on jouduttu vuokraamaan. Työvoiman vuokrauskulut kotihoidossa olivat koko vuodelta yhteensä 1,8 milj. euroa (v. 2017: 1,4 milj. euroa).

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto oat antaneet laatusuosituksen 2017 -2019, jolla on tarkoitus tukea kuntia vanhuspalvelulain toimeenpanossa sekä varautumisessa väestön ikärakenteessa ja toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Laatusuositus sisältää viisi teema-aluetta. Kullakin teema-alueella on lisäksi omat suositukset ja niille indikaattorit, joiden avulla toteutumista voidaan järjestelmällisesti arvioida.

Kotihoidon laatua mitataan RAI-arvioinneilla kaksi kertaa vuodessa. RAI-arvioinnit voidaan tehdä asiakkaan kotona tableteilla tai kannettavalla tietokoneella, näin saadaan asiakas osallistumaan oman arvion tekoon.

Laatuindikaattoreita ovat mm. unilääkkeiden käyttö, eristäytyminen, kaatuminen, heikentyneet perustoiminnot, ateriat riittämättömiä. Tulokset vuosina 2017 ja 2018 ovat valtakunnallisiin tuloksiin nähden Hämeenlinnassa hyvät muilta osin, mutta aterioiden riittämättömyys on valtakunnallista tasoa huonompi.

Tulosten perusteella jokaiseen yksikköön on laadittu omat suunnitelmat tilanteen parantamiseksi.

Tarkastuslautakunnan arviointi
Kotihoidon toiminnassa ja kehittämisessä otetaan huomioon laatusuosituksen teemat ja pyritään viemään toimintaa eteenpäin suosituksen suuntaisesti ja innovatiivisesti.

Lautakuntaa huolestuttaa kotihoidon laatua mittaavissa RAI-arvioinneissa saatu tulos aterioiden riittämättömyydestä ja siitä johtuvasta aliravitsemuksesta asiakkailla. Hämeenlinnassa tulokset vuosina 2017 ja 2018 ovat tältä osin valtakunnallista tasoa huonommat (syksy 2017: Hämeenlinna 22,3 % ja koko maa 13,6 %, syksy 2018: Hämeenlinna 17,9 % ja koko maa 12,8 %) Tilanteen parantamiseksi laaditut suunnitelmat ja toimenpiteet ovat laaja-alaisia sisältäen mm. henkilöstön muisti- ja ravitsemuskoulutusta sekä asiakkaiden toiveiden huomioimista.

Tarkastuslautakunnan suositukset
Tarkastuslautakunnan mielestä kotihoidossa on kiitettävästi ryhdytty kehittämään käytännön toimenpiteitä, joilla on pyritty varmistamaan asiakkaiden aterioiden säännöllisyys, riittävyys ja painontarkkailu, myös muistisairaiden osalta.

Positiivista on, että toimenpiteiden vaikutukset näkyivät syksyn RAI-mittauksessa tältä osin parantuneina tuloksina.

Hauhon Koivukoto, tehostetun palveluasumisen yksikkö

TERVEYSPALVELUT

Terveyspalvelut tuottaa perusterveydenhuollon palveluita Hämeenlinnan asukkaille 8 terveysasemalla ja 7 hammashoitolassa sekä 90-paikkaisessa Vanajaveden sairaalassa. Terveyspalveluiden palveluyksiköt ovat: avosairaanhoidon, henkisen hyvinvoinnin palveluiden, sairaalan ja geriatristen palveluiden, suun terveydenhuollon sekä tukipalveluiden yksiköt.

Terveyspalvelut on kehittänyt ja lisännyt sähköisiä palveluja mm. Tele-Q -asiakaspalvelujärjestelmä otettiin käyttöön vuoden 2018 alusta. Järjestelmä auttaa asiakasta valitsemaan hoidontarpeen/palvelutarpeen mukaisen yhteydenoton olemassa olevan valikon kautta. Käytössä ovat lisäksi suun terveydentilan arviointi, etäyhteydet, älykkäiden teknologioiden käyttö oirearvioissa ja minunterveyteni.fi - palvelu.

Asiakastyytyväisyyskysely

Terveyspalvelut ei toteuttanut asiakastyytyväisyyskyselyä vuonna 2018 lainkaan. Terveyspalvelut osallistui sote-uudistukseen ja siinä olevaan valtakunnalliseen vertailevaan THL:n asiakastyytyväisyyskyselyyn. Kanta-Häme sijoittui vertailussa ykköseksi ja Hämeenlinnan terveysasemien tulokset olivat erinomaisia kautta linjan. Hämeenlinna sai terveyspalveluista kokonaisarvion 4,8 (asteikko 1-5), kuten koko Kanta-Häme. Valtakunnallinen keskiarvo oli 4,6.

Hämeenlinnassa tyytyväisiä oltiin erityisesti asiakaspalveluun ja kohteluun sekä yksityisyyden kunnioittamiseen. Eniten kehitettävää on kyselyn perusteella tiloissa ja sähköisistä omahoitopalveluista tiedottamisessa

Päällekkäisyyden vuoksi terveyspalvelut ei toteuttanut omaa asiakastyytyväisyyskyselyä vuonna 2018 lainkaan.

1. Avosairaanhoito

Avosairaanhoidon toimintoja ovat lääkärin, hoitohenkilöstön, fysioterapeutin vastaanotot, röntgenyksikön palvelut sekä sähköiset kontaktit (minunterveyteni.fi-palvelu, Omaolo-palvelu), tavoitteelliset puhelut, ryhmävastaanotot ja ryhmätoiminta.

Avosairaanhoito tuottaa omana palveluna mm. muisti-, diabetes- ja reumavastaanotto sekä työttömien terveystarkastukset. Lisäksi tuotetaan lääkärityöpanos vammaisten ja mielenterveyskuntoutujien asumispalveluyksiköihin, äitiys-, lasten- ja perhesuunnitteluneuvolaan, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon sekä Nuorten terveysneuvontaan Ohjaamolle. Väestön hoitotarvikejakelu, veteraanikuntoutus ja lääkinnällinen kuntoutus ovat osa avosairaanhoidon palveluja. Ravitsemusterapia ja mammografiset seulonnat hankitaan ostopalveluna.

Tavoitteet

Onnistuneiden takaisinsoittojen määrätavoite oli 100 % ja toteuma n. 94 %. Tavoitteena ollut kiireetön hoito eli 3. vapaa aika alle 21 vuorokaudessa toteutui ainoastaan Lammin terveysasemalla. Kiireetön hoito toteutui keskimäärin 27. vuorokaudessa. Syksyinen 4 lääkärin vajaus henkilöstössä vaikutti hoidon saatavuuteen ja tunnuslukujen heikkenemiseen.

Työhyvinvointi

Sosiaalisen pääoman kyselyssä avosairaanhoito sai arvoksi 3,92 (asteikolla 1-5), mikä on hiukan yli kaupungin keskiarvon. Erot eri terveysasemien välillä olivat suuret.

Hämeenlinnan terveysasemien vastausten keskiarvoja, asteikko 1-5 (THL:n asiakastyytyväisyyskysely)

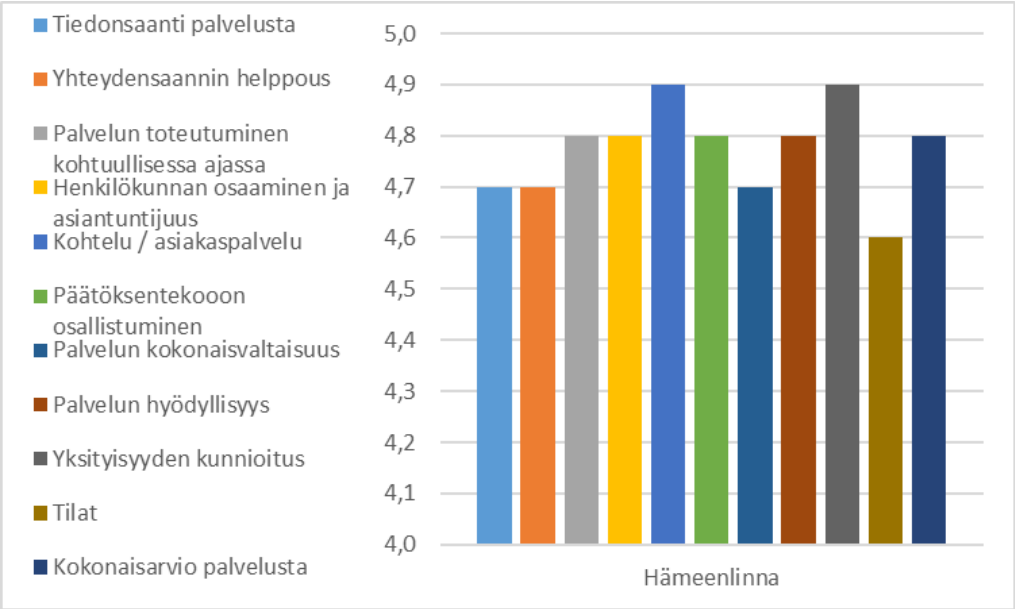

2. Vanajaveden sairaala

Vanajaveden sairaala on 90 + 6 sairaansijaa. Sairaalassa on 3 osastoa, jotka ovat profiloituneet akuuttihoitoon, kuntoutukseen ja tutkimuksiin sekä muistisairaiden hoitoon. Yksikön lääkärit (5 kpl) toimivat myös ikäihmisten palveluissa eli kotihoidossa ja hoitokodeissa kantakaupungin alueella.

Tavoite

Tavoitteena oli, että siirtoviivemaksu on alle 10 000 €. Sairaala pystyi vastaamaan hoidon tarpeeseen, siirtoviivemaksuja kertyi yhteensä 8 500 euroa ja tavoite toteutui. Siirtoviivekustannukset ovat laskeneet 7 vuodessa noin 1 milj. euron vuositasolta.

Työhyvinvointi

Sosiaalisen pääoman kyselyssä Vanajaveden sairaala sai arvoksi 3,86 (asteikolla 1-5) mikä on hiukan alle terveyspalvelut –tulosalueen keskiarvon (3,88) ja koko kaupungin keskiarvon (3,91). Työyksikössä on tulosten perusteella laadittu kehittämissuunnitelma henkilöstöhallinnon ohjeiden mukaisesti. Työssäjaksamisen haasteita ovat aggressiiviset potilaat, työn kuormittavuus ja resurssien vähyys.

3. Suun terveydenhuolto

Suun terveydenhuolto koostuu 7 hammashoitolasta: pääterveysasema, Hätilä, Jukola, Lammi, Hauho, Kalvola ja Renko. Hammaslääkäreitä on 33, hammashoitajia 38, suuhygienistejä 11 ja välinehuoltajia 5.

Käynnit	v. 2015	v. 2016	v. 2017	v. 2018
Hammaslääkäri	51 051	53 152	52 402	53 861
Suuhygienisti	16 342	16 834	17 040	18 188
Hammashoitaja	2 951	3 058	2 812	3 107
Yhteensä	**70 344**	**73 044**	**72 254**	**75 156**

Tavoitteet

Tavoitteena palvelujen saatavuudessa oli mm. pääsy kiireettömään hoitoon 120 vrk sisällä. Lisäksi tavoitteena oli välitön yhteydensaanti siten, että vähintään 95 %:iin puheluista vastataan 5 min. sisällä.

Tavoitteet toteutuivat ja hoitotakuuseen pystyttiin vastaamaan. Puhelimeen vastaamisprosentti oli keskimäärin 96 %.

Työhyvinvointi

Sosiaalisen pääoman kyselyssä suun terveydenhuollon palvelu sai arvoksi 3,85 (asteikolla 1-5), mikä on hiukan alle kaupungin keskiarvon.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Avosairaanhoidossa pääsy kiireettömään hoitoon toteutui keskimäärin 27 vuorokaudessa. Lautakunnan mielestä on huolestuttavaa, että kiireettömään hoitoon pääsy alle 21 vuorokaudessa toteutuu ainoastaan Lammin terveysasemalla. Kyseessä on peruspalvelu, jonka tulisi olla saatavilla tavoiteajassa terveysaseman sijainnista riippumatta.

Tarkastuslautakunnan mielestä on merkittävä saavutus, että terveyspalvelut sijoittui THL:n asiakastyytyväisyyskyselyssä valtakunnallisesti parhaiden joukkoon. Asialla on positiivinen vaikutus imagoon ja sitä kautta rekrytointeihin.

Hoitoketju erikoissairaanhoidon ensiavun ja terveyskeskuksen välillä ei toimi. Hoitoketjun jatkuvuus jää asiakkaan vastuulle.

Tarkastuslautakunnan suositus

Avosairaanhoidon palvelut tulee varmistaa kaikille kunnan asukkaille tavoiteajassa. Palveluun pääsy helpottuu mikäli palveluita tarjotaan muulloinkin kuin virka-aikana. Lautakunta esittää palvelutason nostoa tältä osin, samalla vähennetään painetta erikoissairaanhoidon suuntaan.

Rajapinta-asiat erikoissairaanhoidon kanssa ensiavun jälkeisestä hoidosta tulee selvittää terveyskeskuksen kanssa. Hoitoketjun katkeaminen on riski.

4.7.3 KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA

KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta			Tarkastuslautakunnan arvio			
	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Ei voida arvioida
Pitkäaikaisten kumppanuuksien rakentaminen ja kokeilu kilpailukykyisen hinta- ja laatutason saavuttamiseksi							
Mittari: Toteutetaan kaksi kumppanuuskokeilua esim. kumppanuuskaavaa *Mittari:* Kehitetään bonus-sanktio -järjestelmä osaksi kahteen sopimukseen	● ●			● ●			
Kaupunkikehityskuva ohjaa kaupungin kehittämistä ja aluekehityshankkeet etenevät suunnitellusti							
Mittari: Laaditaan kaupunkikehityskuvan suunnitelma *Mittari:* Aluekehityshankkeille laaditaan karkeat projektisuunnitelmat ja hankkeet etenevät suunnitelman mukaisesti	●	●		●	●		
Infran (pl. toimitilat) korjausvelan määrittely ja investointien priorisointi (ohjelma)							
Mittari: Korjausvelan aikaisempaan kartoitukseen tehdään tarkistus. Korjausvelan määrä on tiedossa ja suunnitelma sen vähentämiseksi on tehty		●			●		
3 tavoitetta, 5 mittaria	3	2		3	2		

Tavoitteena oli, että kaupunkikehityskuva ohjaa kaupungin kehittämistä ja aluekehityshankkeet etenevät suunnitellusti ja mittarina aluekehityshankkeille laaditaan karkeat projektisuunnitelmat ja hankkeet etenevät suunnitelman mukaisesti.

Toteutumassa kerrotaan, että
- ✓ aluekehityshankkeiden projektisuunnitelmia ei laadittu.
- ✓ hankesuunnittelutyö käynnistettiin
- ✓ projektisuunnitelmat ovat vielä alkuvaiheessaan
- ✓ hankkeet etenivät aiempien suunnitelmien mukaisesti.

Tavoitteena oli infran korjausvelan määrittely ja investointien priorisointi ja mittarina se, että korjausvelan aikaisempaan kartoitukseen tehdään tarkistus sekä korjausvelan määrä on tiedossa ja suunnitelma sen vähentämiseksi on tehty.

Toteumassa kerrotaan, että
- ✓ korjausvelan kartoitukseen tehtiin tarkistus, jota vielä joudutaan täydentämään sorateiden osalta. Korjausvelan vähentämiseksi ei ole tehty selkeää suunnitelmaa.

Talous:

KAURA	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Toimintatuotot	62 857 000	62 874 517	17 517
Valm. omaan käyttöön	10 105 000	9 981 609	-123 391
Toimintamenot	-70 128 000	-69 985 412	142 588
Toimintakate	2 834 000	2 870 714	36 714

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupunkirakennelautakunnan alkuperäiseen talousarvioon noin 1,29 milj. euron lisäyksen toimintatuottoihin ja 2,43 milj. euron lisämäärärahan toimintakuluihin.

Menomäärärahojen lisäykset tehtiin joukkoliikennepalveluun, kunnossapitoon sekä infran rakentamispalvelujen hallintoon. Tilapalvelujen energiakustannukset ylittyivät ja kiinteistöveromenot olivat ennakoitua suuremmat. Tulomäärärahojen lisäyksiä tehtiin joukkoliikennepalveluun ja hulevesimaksutuottoihin.

HULEVESIMAKSUT

Julkisoikeudellisen hulevesimaksun käyttöönotto perustuu maankäyttö- ja rakennuslain pykälään 103. Sen mukaan kunta voi periä hulevesijärjestelmästä sille aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi vuosittaisen maksun hulevesijärjestelmän vaikutusalueella sijaitsevien kiinteistöjen omistajilta tai haltijoilta. Hämeenlinnan kaupunginvaltuusto päätti 15.5.2017, että 1.1.2018 alkaen kaupunki vastaa asemakaava-alueella hulevesien kokonaishallinnasta mukaan lukien hulevesien viemäröinnin. Hulevesimaksun käyttöönoton myötä HS-vesi ei enää laskuta hulevesien viemäröinnistä aiheutuvia kustannuksia osana jäteveden käyttömaksua. Tästä syystä HS-vesi laski jäteveden käyttömaksua 8 % vuodelle 2018.

Hulevesijärjestelmän vaikutusalue on asemakaava. Kaupunginvaltuusto päätti hulevesimaksun määräytymisperusteet ja taksat 14.5.2018. Maksujen perusteena oli arviolaskelma hulevesien hallintaan liittyvistä kustannuksista, yht. 1 497 723 euroa. Tilinpäätöksen mukaan todelliset kustannukset olivat 1 449 815 euroa.

Laskelman mukaan laskutettavia kiinteistöjä on 11 689 kpl ja laskuilla saatava tulo 1 490 230 €. Tilinpäätöksen mukaan hulevesimaksutuloja kertyi kaupungin tilille v. 2018 yhteensä 1 357 270 euroa eli n. 93 000 euroa vähemmän kuin ennakoitiin.

Hulevesilaskuista tuli huomattava määrä valituksia ja oikaisupyyntöjä. Selvistä virheistä johtuvia oikaisuja tehtiin virkamiespäätöksellä 126 kpl, ja niiden pohjalta tehtyjen hyvityslaskujen summa oli 45 240 €. Kaupunkirakennelautakunnassa käsiteltiin harkintaa vaativat, laskuista tehdyt muistutukset. Lautakunnan päätöksellä maksuja oikaistiin 60 laskun osalta ja niistä tehtyjen hyvityslaskujen summa oli 18 540 €. Yhteensä hyvityksiä tehtiin 186 kpl, 63 780 €.

Tarkastuslautakunnan arviointi
Kaupunkirakennelautakunta onnistui tavoitteiden toteuttamisessa melko hyvin niukoista henkilöresursseista huolimatta. Onnistumisia olivat mm. joukkoliikenteen käytön lisääntyminen ja useiden merkittävien kaavoituksen ja kadunrakentamisen hankkeiden edistäminen.

Lautakuntaa työllisti hulevesien kokonaishallinnan siirtyminen Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:ltä kaupungille.

Lautakunnan kaikilla toimialoilla on ollut ongelmana henkilöstön vaihtuvuus ja saatavuus.

ÖLJYSÄILIÖT
Hämeenlinnan kaupungin alueella on pelastuslaitoksen pitämän seurannan mukaan n. 2200 öljysäiliötä, joista n. 250 sijaitsee tärkeällä pohjavesialueella, Ahvenistonharjulla. Säiliöt ovat iältään pääosin 30 - 50-vuotiaita ja muodostavat merkittävän riskin kaupungin pohjavesille. Ympäristönsuojelulaissa on säädetty mm. ympäristölle tai terveydelle vaarallisten kemikaalien varastoinnista ja käsittelystä. Lain mukaan tärkeillä pohjavesialueilla olevat maanalaiset öljysäiliöt tulee tarkastaa määräajoin. Säiliön omistajan tai haltijan tulee huolehtia, että säiliön määräaikaistarkastukset suoritetaan ajallaan. Tarkastuksen saa suorittaa ainoastaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES) hyväksymä tarkastusliike tai tarkastuslaitos ja tarkastuksesta tulee toimittaa raportti pelastusviranomaiselle. Ympäristönsuojelulaissa on säädetty, että kiinteistön haltijan tai omistajan on pyydettäessä annettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle valvontaa varten tarpeelliset tiedot kiinteistöllä sijaitsevista rakennusten lämmitysjärjestelmien öljysäiliöistä. Kaikki kiinteistönomistajat eivät ilmeisesti tiedä öljysäiliöiden tarkastamiseen ja tietojen ilmoittamiseen liittyviä vastuita, joten pelastuslaitoksen seuranta ei kaikilta osin ole ajan tasalla.

Tarkastuslautakunnan suositus
Kaupungin taholta tulee miettiä toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että maansisäisiin öljysäiliöihin liittyvät riskit minimoidaan. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että öljysäiliöt tyhjennetään asianmukaisesti ja kaivetaan pois. Ensisijaisen tärkeätä tämä on pohjavesialueilla, mutta ympäristöriskien kannalta asia tulisi saattaa kuntoon kaikkialla kaupungin alueella. Myös ne öljysäiliöt, jotka eivät ole pohjavesialueella ovat suuri riski ja voivat hajotessaan aiheuttaa huomattavia ympäristöhaittoja.

Vastuu öljysäiliöiden kunnosta ja aiheutetusta öljyvahingosta on aina säiliön omistajalla. Viestintää ja tietoisuutta asiasta on syytä lisätä.

Lautakunta myös esittää, että kaupungin ympäristönsuojelumääräyksiä kiristetään maansisäisiä öljysäiliöitä koskevilta osin.

4.7.4 JÄTELAUTAKUNTA KOLMENKIERTO

Jäteyhtiö Kiertokapula Oy:n 12 osakaskuntaa perustivat vuonna 2013 yhteisen jätelautakunnan, kun jätelain (646/2011) mukaan kunnan tuli nimetä erityinen jätehuoltoviranomainen hoitamaan laissa säädettyjä viranomaistehtäviä.

Lautakunnan toimialue ulottuu kolmen maakunnan alueelle ja asukkaita sen piirissä on noin 345 000. Hämeenlinna toimii jätelautakunta Kolmenkierron isäntäkuntana.

Jätelautakunta Kolmenkierron osakaskuntia ovat:

- ✓ Hattula
- ✓ Hyvinkää
- ✓ Järvenpää
- ✓ Loppi
- ✓ Riihimäki
- ✓ Valkeakoski
- ✓ Hausjärvi
- ✓ Janakkala
- ✓ Kerava
- ✓ Mäntsälä
- ✓ Tuusula
- ✓ Hämeenlinna

KV:n asettama sitova tavoite	**KH:n antama selvitys toteutumasta**			**Tarkastuslautakunnan arvio**			
	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Ei voida arvioida
Jätehuollon palvelutason määrittely jätelautakunnan toimialueen kunnissa.							
Mittari: Palvelutaso on määritelty toimialueen kuntien osalta.			●			●	
Yhtenäinen ja tasapuolinen päätöksenteko koko alueella.							
Mittari: Palvelut, kuten viranomaispäätökset, toteutuvat tavoiteajassa 1,5 kk.			●			●	
2 tavoitetta, 2 mittaria			2			2	

Tavoitteena oli jätehuollon palvelutason määrittely jätelautakunnan toimialueen kunnissa ja mittarina se, että palvelutaso on määritelty toimialueen kuntien osalta.

Toteutumassa kerrotaan, että
- ✓ palvelutason määrittämistyö ei edennyt tavoitteen mukaisesti vuonna 2018
- ✓ palvelutason määrittämistyö viedään loppuun vuoden 2019 aikana
- ✓ syynä henkilöstöresurssien riittämättömyys.

Tavoitteena oli yhtenäinen ja tasapuolinen päätöksenteko koko alueella ja mittarina se, että palvelut toteutuvat tavoiteajassa 1,5 kk.

Toteutumassa kerrotaan, että
- ✓ viranhaltijapäätöksiä tehtiin 281 kappaletta, joista suurin osa oli jätehuoltomääräyksistä poikkeamisia (v. 2017 131 kpl)
- ✓ päätökset tehtiin keskimäärin 2,5 kuukaudessa (v. 2017 2 kuukaudessa)
- ✓ päätöksiä tehtiin vuoteen 2017 verrattuna yli kaksinkertainen määrä.
- ✓ syynä henkilöstöresurssien riittämättömyys.

Vaikka jätelautakunnan henkilöstön määrä lisääntyi syksyllä yhdellä suunnittelijalla, kasvava sisään tuleva hakemusmäärä sekä muu työ Hattulan ja Hämeenlinnan kuljetusjärjestelmän muuttumisen sekä Nurmijärven kunnan Kiertokapulaan liittymiseen valmistautumisen parissa viivästytti hakemusten käsittelyä.

Talous:

JÄTELTK	TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Toiminta-tuotot	225 000	190 401	-34 599
Toiminta-menot	-225 000	-190 401	34 599
Toiminta-kate	0	0	0

Yhteinen jätelautakunta on nettoyksikkö, jonka budjetin toimintakate on sitova erä. Lautakunta laskuttaa aiheutuneista kustannuksista sopimuksen mukaisesti Kiertokapula Oy:tä. Toteutumaan vaikutti pääosin henkilöstömenojen ja palvelujen ostojen alittuminen.

Yhteisen jätelautakunnan tehtävien hoidon kaikki kustannukset ja lautakunnan toimintaan liittyvät korvaus- ym. vastuut katettiin Kiertokapula Oy:n perimillä jätteenkäsittelymaksuilla.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Jättteenkuljetusrekisteri ei ole ajan tasalla eivätkä kunnallinen jätehuolto ja sen seuranta ole kattavaa. Kiinteistöjä, jotka eivät ole kunnallisen jätehuollon piirissä on tällä hetkellä n. 1500 kpl. Tämä lisää riskiä jätteen epäasiallisesta käsittelystä ja asettaa asukkaat epätasa-arvoiseen asemaan jätehuollon suhteen.

Jätelautakunnan viranhaltijapäätösten käsittelyaikaa pitkittivät tietokanta-ohjelmat, jotka arviointihetkellä saadun tiedon mukaan ovat epätäydellisiä, osin puutteellisia eivätkä ne olleet synkronissa. Päätöksen pohjaksi tarvittavien tietojen varmistaminen oli hidasta.

Tarkastuslautakunnan suositus

Lautakunta esittää, että kaupunki isäntäkuntana ryhtyy toimenpiteisiin jätteenkuljetuksen ongelmakohtien ratkaisemiseksi. Toiminnan kehittämisen ja sujuvoittamisen kannalta on välttämätöntä, että

- ✓ jäterekisteri saadaan ajan tasalle: kaikki kiinteistöt saadaan jäterekisteriin ja seurannan piiriin
- ✓ loma-asuntojen jätehuolto-asiat saadaan kartoitettua ja järjestettyä annettujen vaihtoehtojen puitteissa
- ✓ päätöksenteon valmistelussa tarvittavat ohjelmat ja tietokannat saadaan ajan tasalle ja synkroniin keskenään.

4.7.5 KANTA-HÄMEEN PELASTUSLAITOS

KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta			Tarkastuslautakunnan arvio			
	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Ei voida arvioida
Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset ja turvallisuusviestintä tehdään suunnitelman mukaisesti.							
Mittari: Merlot-palotarkastusohjelman ja Pronto-onnettomuus- ja resurssitietokannan toteumaraportit.	●			●			
Palvelutasopäätöksen mukainen tehokas pelastustoiminta alkaa tavoiteajassa vähintään 80 prosentissa kiireellisistä tehtävistä.							
Mittari: Pronto-onnettomuus- ja resurssitietokannan toteumaraportit		●			●		
Ensihoitopalveluiden toteuttaminen ja hätätilapotilaiden tavoittaminen tilaajan asettamien tavoitteellisten osuuksien (%) mukaisesti riskialueluokittain							
Mittari: Codea-johtamisjärjestelmästä tuotetut raportit	●			●			
3 tavoitetta, 3 mittaria	2	1		2	1		

Tavoitteena oli, että palvelutasopäätöksen mukainen tehokas pelastustoiminta alkaa tavoiteajassa vähintään 80 % kiireellisistä tehtävistä ja mittarina Pronto-onnettomuus- ja resurssitietokannan toteumaraportit.

Toteutumassa kerrotaan, että
- ✓ arvioitaessa kaikkia riskialueita kokonaisuutena tavoitteista jäätiin hieman
- ✓ tavoite saavutettiin 77 %:ssa tehtävistä.

Keskimääräinen onnettomuuspaikan saavuttamisaika oli koko maakunnassa 8 minuuttia 29 sekuntia. (Vuonna 2017 9 minuuttia 19 sekuntia).

Talous:

Pelastustoiminta	TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Toimintatuotot	21 000 000	21 805 297	805 297
Toimintamenot	-20 305 000	-21 114 417	-809 417
Toimintakate	695 000	690 880	-4 120

Kanta-Hämeen pelastuslaitos saa hallinnon, pelastustoiminnan ja öljyvahinkojen torjunnan kustannusten kattamiseen kunnilta niiden asukaslukuun ja riskiarviointiin perustuvan kuntamaksuosuuden. Kuntien maksuosuus on valtuustoon nähden sitova.

Tarkastuslautakunnan arviointi
Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen tavoitteet toteutuivat melko hyvin.

Palvelutasopäätöksen mukainen tavoiteajan (6 min.) ylittyminen johtuu paloaseman sijainnista kaupungin itäpuolella. Kaupungin länsipuolta ei saavuteta tavoiteajassa.

Sopimuspalokuntien lähtövalmiuden heikkeneminen on riski valtakunnallisesti sekä paikallisesti.

Lautakunnan näkemys on, että kiinnostus palokuntatoimintaa kohtaan saadaan elpymään riittävällä näkyvyydellä ja sopimuspalokuntien toiminnan tukemisella.

4.7.6 KONSERNIPALVELUT

TALOUS, HANKINNAT JA OMISTAJAOHJAUS

KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta			Tarkastuslautakunnan arvio			
	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Ei voida arvioida
Konsernirakenneuudistuksen toimenpidesuunnitelman toteuttaminen							
Mittari: Toteutettu suunnitelman mukaisesti, kyllä/ei	●			●			
Strategisten yhtiöiden tavoiteprosessin uudistaminen							
Mittari: Toteutettu onnistuneesti, kyllä/ei	●			●			
Sähköisen hankintajärjestelmän käyttöönotto							
Mittari: Toteutettu onnistuneesti, kyllä/ei	●			●			
3 tavoitetta, 3 mittaria	3			3			

Talouspalveluiden osalta resurssit kohdennettiin tilivuoden 2018 aikana perustoimintojen tuottamiseen ja muutamien projektitöiden edistämiseen.

Omistajaohjaus keskittyi kaupungin konsernirakenneuudistuksen toteuttamiseen ja omistajapolitiikan sekä konserniohjeiden uudistamiseen.

Hankinnat-palvelualue aloitti toimintansa 1.1.2018. Vuoden 2018 aikana kaupungin hankintatoimea kehitettiin aktiivisesti. Sähköinen kilpailutusjärjestelmä ja sähköinen sopimushallintajärjestelmä otettiin käyttöön.

Talous:

Talous, hankinnat, omistajaohj	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Toiminta-tuotot	4 238 000	6 639 840	2 401 840
Toiminta-menot	- 4 437 000	- 4 369 058	67 942
Toiminta-kate	- 199 000	2 270 782	2 469 782

Talouden, hallinnon ja omistajaohjauksen toimintakate toteutui merkittävästi arvioitua paremmin. Toimintatuotot ylittyivät omaisuuden myynneistä johtuen. Toimintakulut ylittivät hieman alkuperäisen talousarvion.

Tarkastuslautakunnan arviointi
Talous, hankinnat ja omistajaohjaus onnistuivat sitovien tavoitteiden toteuttamisessa hyvin.

Tarkastuslautakunnan suositus
Toimenpiteitä ja ponnisteluja yhteisten tavoitteiden toteutumiseksi tulee jatkaa.

Hankintatoimen osaamisesta tulee pitää huolta riittävällä koulutuksella ja hyödyntämällä hyviä käytäntöjä.

HENKILÖSTÖ- JA HALLINTOPALVELUT

KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta			Tarkastuslautakunnan arvio			
	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Ei voida arvioida
Uuden Kuntax- henkilöstöhallinnon järjestelmän käyttöönotto.							
Mittari: Uusi järjestelmä on otettu käyttöön.			●			●	
Hämeenlinna.fi sekä visithämeenlinna.fi -verkkosivujen yhdistämisprojektin aloittaminen							
Mittari: Projektisuunnitelma, määrittely ja kilpailutus on tehty.	●			●			
Viranhaltijapäätösten julkaiseminen internet-sivuilla							
Mittari: Päätökset on julkaistu internet-sivuilla	●			●			
3 tavoitetta, 3 mittaria	2		1	2		1	

Henkilöstö- ja hallintopalvelut ovat vuoden 2018 aikana toimineet tiiviissä yhteistyössä johdon kanssa toteuttamalla ja kehittämällä sekä hallinnon, henkilöstöasioiden että viestinnän toimenpiteitä koko organisaatiossa.

Tavoitteena oli uuden Kuntax -henkilöstöhallinnon järjestelmän käyttöönotto ja mittarina se, että uusi järjestelmä on otettu käyttöön.

Toteutumassa kerrotaan, että

- ✓ henkilöstöhallinnon järjestelmän keskeneräisyyden takia järjestelmää ei ole otettu käyttöön.

Talous:

Henkilöstö- ja hallintop	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Toiminta-tuotot	1 501 000	1 479 265	- 21 735
Toiminta-menot	- 7 117 400	- 7 118 793	- 1 393
Toiminta-kate	- 5 616 400	- 5 639 528	- 23 128

Tarkastuslautakunnan arviointi
Henkilöstö- ja hallintopalvelut onnistui sitovien tavoitteiden toteuttamisessa hyvin. Yhden tavoitteen epäonnistumiseen eli järjestelmän käyttöönoton siirtymiseen ei voitu omilla toimilla vaikuttaa.

Hämeenlinnan kaupunki muistaa työntekijöitään 20, 30 ja 40 vuoden työurasta polkupyörällä.
Kaupunki on jakanut 11 vuoden aikana yli 1000 polkupyörää.

STRATEGIA, KEHITTÄMINEN, TYÖLLISYYS JA TIETOHALLINTO

KV:n asettama sitova tavoite	KH:n antama selvitys toteutumasta			Tarkastuslautakunnan arvio			
	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Ei voida arvioida
Toimiva strategisten tavoitteiden mittaristo ja raportoinnin malli valmistuvat 31.5.2018 mennessä							
Mittari: Kyllä / Ei	●			●			
1 tavoite, 1 mittari	1			1			

Strategisten tavoitteiden mittaristo ja raportoinnin malli on luotu. Malliin on koottu valtuuston tavoitteiden mittarit ja niitä päivitetään kuukausittain. Tulokset julkistetaan www-sivuilla säännöllisesti.

Talous:

Strategia, kehittäm., työllisyys, tietohallinto	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Toiminta-tuotot	4 882 000	5 176 606	294 606
Toiminta-menot	- 18 488 600	- 17 920 062	568 538
Toiminta-kate	- 13 606 600	- 12 743 456	863 144

Tarkastuslautakunnan arviointi
Tarkastuslautakunta on tutustunut www-sivuilla oleviin strategisiin mittareihin ja toteaa, että raportointimalli on hyvä ja selkeä. Osa mittaristosta on kuitenkin sellaisia, joihin ei ole saatavilla seurantatietoa tai tiedon saanti kulkee monta vuotta jäljessä. Mittarilla ei ole informatiivista painoarvoa, jos sen sisältämä tieto on monta vuotta vanhaa.

Tietohallinto on tehnyt merkittävää työtä digitalisaation edistämisessä ja tuonut ICT-tietoisuutta kaupungin henkilökunnan lähelle uusilla innovatiivisilla keinoilla.

Tarkastuslautakunnan suositus
Strategisten tavoitteiden mittaristoa tulee päivittää ja ottaa käyttöön mittarit, joista on saatavilla ajantasaista tietoa.

Vastuualueen kaikilla yksiköillä tulee olla sitova tavoite, josta raportoidaan.

YHTEENVETO LAUTAKUNTIEN TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA

LAUTAKUNNAT	TAVOITTEET YHT.	TAVOITE TOTEUTUI	TAVOITE TOT. OSITTAIN	TAVOITE EI TOTEUTUNUT	TOTEUTUMISTA EI VOI ARVIOIDA
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	11	7	3	1	
Sosiaali- ja terveyslautakunta	9	4	3	1	1
Kaupunkirakennelautakunta	5	3	2		
Jätelautakunta	2			2	
Kanta-Hämeen Pelastuslaitos	3	2	1		
Konsernipalvelut					
✓ Talous, hankinnat ja omistajaohjaus	3	3			
✓ Henkilöstö- ja hallintopalvelut	3	2		1	
✓ Strategia, kehittäminen, työllisyys ja tietohallinto	1	1			
Yhteensä	37	22	9	5	1

5 MUUT TOIMINNAN ARVIOINNIT

5.1 KAUPUNKIMARKKINOINTI

Tavoite
Kaupunkimarkkinoinnilla pyritään vaikuttamaan Hämeenlinnan brändin ja mielikuvan kehittymiseen haluttuun suuntaan ja lisäämään kaupungin tunnettuutta ja vetovoimaa. Niiden suora ja tavoiteltava vaikutus näkyy vierailijoiden, asukkaiden ja sijoittuvien yritysten määrän kasvuna.

Organisointi
Kaupunkimarkkinoinnin organisaation muodostavat brändijohtoryhmä ja operatiivinen työryhmä. Brändijohtoryhmässä ovat edustettuna kaupunki (kaupunginjohtaja ja viestintäpäällikkö), Linnan Kehitys Oy ja suurimmat yksityiset rahoittajat, joita ovat olleet Verkatehdas Oy, Vanajanlinna Oy, Hämeen Sanomat Oy ja Osuuskauppa Hämeenmaa. Operatiivinen työryhmä koostuu Linnan Kehitys Oy:n markkinointi- ja viestintäyksikön henkilökunnasta.

Kaupunkimarkkinoinnin työnjaon mukaisesti brändijohtoryhmä linjaa ja tekee päätökset, Linnan Kehitys Oy toteuttaa ja kaupunki tukee ja hoitaa sisäistä viestintää.

Linnan Kehitys Oy:n tehtävät operatiivisen toiminnan toteuttamiseksi on määritelty kaupungin ja yhtiön välisessä palvelusopimuksessa. Kaupungin viestintäpäällikkö osallistuu markkinointi-toimenpiteiden suunnitteluun sekä brändin sisäiseen markkinointiin Hämeenlinnassa tunnustaraitaa -teemalla, viestinnän visuaalisilla ratkaisuilla kaupunkikuvassa ja kaupungin viestintäkanavissa.

Kampanjoiden sisällöt suunnitellaan yhteistyössä ja sisältöä tuottavien toimijoiden kanssa.

Hämeenlinnan brändityön tavoitteet
- ✓ Vahvistaa Hämeenlinnan vetovoimaa ja mielikuvaa valitun konseptin mukaisesti
- ✓ Yritysten kävijämäärien/myynnin kasvattaminen (yhteismarkkinointinäkökulma)
- ✓ Lisätä Hämeenlinnan tunnettuutta, vetovoimaa ja muuttohalukkuutta pk-seudun lapsiperheiden keskuudessa
- ✓ Saavutettavuus sekä kaupungissa että kaupunkiin
- ✓ Brändin ydinlupaus ”ihan lähellä” viestii kilpailuedustamme ymmärrettävästi ja selkeästi.
- ✓ Asuminen (asukastyytyväisyys ja muuttovoiton kasvattaminen)
- ✓ Matkailu (vierailijamäärien kasvattaminen)
- ✓ Sijoittuminen (sis. investoinnit)

Kaupunkimarkkinoinnin toteutus
Markkinoinnin kärkiteemoja ovat yritysten sijoittuminen Hämeenlinnaan, matkailu Hämeenlinnassa ja asuminen Hämeenlinnassa. Markkinointitoimenpiteet jakautuvat Hämeenlinnan kattomarkkinointiin ja jatkuvaan bränditekemiseen. Kattomarkkinoinnissa keskitytään valittujen kampanjoiden toimenpiteisiin, tapahtumiin ja mediaan.

Ensisijaisesti markkinointia rakennetaan toiminnan kautta, kuten aktiivisuudella somessa. Markkinointi kohdistetaan erilaisille ryhmille ja siinä keskitytään pääsääntöisesti konkreettisiin ja kiinnostaviin teemoihin. Kaupungin vetovoimaa pyritään lisäämään etsimällä ja ideoimalla uusia tapahtumia, joilla saadaan kävijämäärää lisättyä. Kaupunki tarjoaa lisäksi aktiivisesti tapahtumainfraa tapahtumien, kokousten ja kongressien järjestäjille sekä antaa asiantuntija- ja järjestelytukea järjestäjille ja yrityksille.

Vaikuttavuus
Markkinoinnin vaikuttavuuden mittaamisessa tärkein työkalu on pitkän aikavälin mittari ’Hämeenlinnan mielikuvan kehittyminen’, jota seurataan mielikuvamittauksen avulla. Lähtötasomittaus mielikuvalle tehtiin toukokuussa 2014. Toukokuussa 2017 toteutettiin seuraava mielikuvamittaus. Sen tuloksista voitiin päätellä, että mielikuva kaupungista kehittyi tavoiteltuun suuntaan ja mielikuva oli parantunut lähes jokaisen väittämän kohdalla. Seuraava mielikuvamittaus tehdään vuonna 2020.

Lyhyen aikavälin mittareina toimivat sähköisten kanavien mittarit, mm. www.visithameenlinna.fi kävijät ja some-kanavien seuraajien määrät, joiden kehittymistä seurataan aktiivisesti.

Määrärahat
Kaupungin osuus markkinoinnin rahoittamisesta on vuosittain ollut 200 000 euroa ja mukana olevien yritysten osuus viime vuosina noin 100 000 euroa.

Tarkastuslautakunnan arviointi:
Tarkastuslautakunta pitää hyvänä sitä, että markkinointiyhteistyöllä on saatu uudenlaista näkyvyyttä some-kanavissa, mm. Häät linnassa – kampanja, jonka vaikuttavuus oli merkittävä. Rajalliset määrärahat eivät mahdollista mittavaa ilmoitus- ja videomarkkinointia.

Tarkastuslautakunnan suositukset:
Markkinoinnin onnistuminen tulee turvata riittävällä ja pitkäjänteisellä budjetoinnilla.

Tarkastuslautakunta muistuttaa, että kaupunki on yksi Suomen suurimmista mökkikunnista ja pitää tärkeänä, että markkinointitoimenpiteitä suunnataan muualta saapuviin mökkiläisiin.

6 ESTEELLISYYDET

Vuoden 2018 arviointikertomuksen laadintaan liittyvät esteellisyydet:

Pekka Kääriäinen:
Hämeenlinnan kaupungin teatteri Oy:n hallitus

Merja Saarinen:
Vanajavesisäätiön hallitus

7 ALLEKIRJOITUKSET

Hämeenlinnan kaupungin tarkastuslautakunta 28.5.2019

Sirpa Laakso
puheenjohtaja

Pekka Kääriäinen
1. varapuheenjohtaja

Juhani Lehto
2. varapuheenjohtaja

Mikko Hieta

Eila Ilmén-Punkari

Henrietta Ingman

Urvelo Miettinen

Merja Saarinen

Sari Salminen

Onni Somerkallio

Miina Vuorela

Tarkastuslautakunta kiittää kaupungin ja kaupunkikonsernin henkilöstöä sekä luottamushenkilöitä hyvästä yhteistyöstä. Lautakunta toivoo, että arviointikertomus toimii kehittämisen apuna ja antaa kaupunginvaltuustolle tietoa päätöksenteon pohjaksi.

1 LIITE
STRATEGIAN TAVOITTEIDEN JA PÄÄMÄÄRIEN TOTEUTUMINEN

Tarkastuslautakunnan arvioinnissa tavoitteiden saavuttamisesta käytetään seuraavia värivaloja:

Tavoite toteutui:	Tavoite saavutettiin täysin, tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen ja epäolennainen	🟢
Tavoite toteutui osittain:	Vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	🟣
Tavoite ei toteutunut:	Tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin	🔴
Tavoitetta ei voida arvioida:	Esim. mittaustulokset valmistuivat myöhemmin tai tavoite on epäselvä	🔵

YHTEISET TAVOITTEET

Kaupunginvaltuuston asettamat sitovat tavoitteet	KH:n antama selvitys toteutumasta			Tarkastuslautakunnan arvio			
	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Ei voida arvioida
Asukasmäärä kasvaa							
Mittari: Asukasmäärä kasvaa 933 henkilöllä vuodesta 2016 vuoteen 2021.			🔴			🔴	
Verokertymä kasvaa							
Mittari: Verokertymä kasvaa edellisestä vuodesta suhteessa asukasmäärän muutokseen ja suhteessa yritysten määrän muutokseen	🟢			🟢			
Talous on tasapainossa							
Mittari: Talouden tunnusluvut							
Tilikauden tulos ilman satunnaiseriä on positiivinen			🔴			🔴	
Mittari: Kunnan taseessa ei kertyneitä alijäämiä (Edellisten tilikausien ali-/ylijäämä + Tilikauden ali-/ylijäämä)			🔴			🔴	
Mittari: Konsernitaseessa ei kertyneitä alijäämiä (Edellisten tilikausien ali-/ylijäämä + Tilikauden ali-/ylijäämä)	🟢			🟢			
3 tavoitetta, 5 mittaria	2		3	2		3	

ELINVOIMAINEN ASUMISKAUPUNKI

Kaupunginvaltuuston asettamat sitovat tavoitteet	KH:n antama selvitys toteutumasta			Tarkastuslautakunnan arvio			
	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Ei voida arvioida
Hämeenlinna on hyvä työllisyyskaupunki							
Mittari: Työpaikkojen määrän kasvu (> 1 %)							🔵
Mittari: Julkisten ja yksityisten työpaikkojen määrän kehitys							🔵
Mittari: Työllisyysaste (työllisten, 18–64 -v., määrä/ väestö)	🟢			🟢			
Mittari: Nuorten työllistyminen paranee	🟢			🟢			
Hämeenlinna kuuluu Suomessa viiden suosituimman matkailukaupungin joukkoon							
Mittari: Vierailijoiden määrän kasvu (>1 %)			🔴		🟣		
Mittari: Vierailijoiden yöpymisten määrä kasvaa			🔴		🟣		
Mittari: Vierailijoiden taloudellinen vaikutus mitataan							🔵
Mittari: Hämeen linnan kävijämäärän kasvu	🟢			🟢			
Kaupungin, elinkeinoyhtiön, yritysten ja oppilaitosten yhteistyö tuottaa työpaikkoja, verotuloja ja hyvää yritysilmapiiriä.							
Mittari: Startup-yritysten määrän kasvu							🔵
Mittari: PK-yritysten määrän muutos työpaikoissa							🔵
Mittari: Yritysyhteistyötapahtumien määrä yhteistyössä yritysten kanssa	🟢			🟢			
Mittari: Tyhjien toimitilojen määrä kaupungin keskustassa < 10%			🔴			🔴	
Mittari: Hämeenlinnaa kotipaikkana pitävien yritysten liikevaihdon kasvu on suhteessa koko maata korkeampaa	🟢			🟢			
3 tavoitetta, 13 mittaria	5		3	5	2	1	5

RESURSSIVIISAS KAUPUNKI

Kaupunginvaltuuston asettamat sitovat tavoitteet	KH:n antama selvitys toteutumasta			Tarkastuslautakunnan arvio			
	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Ei voida arvioida
Hiilidioksidipäästöt vähenevät							
Mittari: Jalankulun ja pyöräilyn määrän kehitys							●
Mittari: Joukkoliikenteen matkamäärän kehitys	●			●			
Mittari: Vaihtoehtoisten energiaratkaisujen määrä liikenteessä, asumisessa, julkisessa rakentamisessa, yrityksissä lisääntyy	●			●			
Kiinteistöt ovat terveitä, turvallisia ja energiatehokkaita sekä tehokkaassa käytössä.							
Mittari: Toimitilakustannusten kokonaismäärä			●			●	
Mittari: Hoitovuokran määrä			●			●	
Mittari: Kiinteistöjen energiatehokkuus-mittaristo on luotu yhdessä HAMK:n kanssa ja mittareita seurataan			●			●	
Mittari: Toimitilojen käyttöasteen kasvu			●			●	
Mittari: Sisäilmaprosessissa olevien kohteiden määrä vähenee	●			●			
Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta sekä oikein mitoitettu							
Mittari: Koulutuspäivien määrä/työn-tekijä on >= 2	●			●			
Mittari: Sosiaalisen pääoman kartoituksen tulos on yli 3,84	●			●			
Mittari: Tehdyn työn määrä (%) on yli 77%	●			●			
Mittari: Palkittujen työinnovaatioiden määrä on yli 16			●			●	
3 tavoitetta, 12 mittaria	6		5	6		5	1

HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KAUPUNKI, JOSSA ON AKTIIVISET KANSALAISET

Kaupunginvaltuuston asettamat sitovat tavoitteet	KH:n antama selvitys toteutumasta			Tarkastuslautakunnan arvio			
	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Toteutui	Tot. osittain	Ei toteutunut	Ei voida arvioida
Hämeenlinnalaisten hyvinvointi- ja terveyserot pienenevät							
Mittari: Koettu terveys on maan keskitasoa parempi, koululterveyskysely – THL (koululaiset)	●			●			
Mittari: Koettu terveys THL (työikäiset ja eläkeläiset)							●
Mittari: Sairastavuusindeksi KELA			●			●	
Mittari: Koettu Hyvinvointi, elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus lisääntyy							●
Mittari: Korkeakoulutettujen määrä on koko maata korkeampi	●			●			
Mittari: Lasten pienituloisuusaste			●			●	
Aktiiviset ja osallistuvat hämeenlinnalaiset edistävät yhteistä hyvinvointia ja kuntalaisten terveyttä							
Mittari: Liikunta- ja kulttuurilaitosten kävijämäärien kehitys aikasarjana		●			●		
Mittari: Liikunta ja kulttuurilaitosten kävijämäärien vertailu verrokkikuntiin							●
Mittari: Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus							●
Mittari: Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus							●
Oikein mitoitetut peruspalvelut vastaavat kuntalaisten tarpeisiin							
Mittari: Palveluiden asiakastyytyväisyys on vähintään 4,2	●			●			
Mittari: Palveluihin pääsyn aika valituissa palveluissa lyhenee							●
3 tavoitetta, 12 mittaria	3	1	2	3	1	2	6

YHTEENVETO STRATEGIAN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA

STRATEGIAN TAVOITTEET	MITTARIT YHT.	TAVOITE TOTEUTUI	TAVOITE TOT. OSITTAIN	TAVOITE EI TOTEUTUNUT	TOTEUTUMISTA EI VOI ARVIOIDA
Yhteiset tavoitteet	5	2		3	
Elinvoimainen asumiskaupunki	13	5	2	1	5
Resurssiviisas kaupunki	12	6		5	1
Hyvinvointia edistävä kaupunki, jossa on aktiiviset kansalaiset	12	3	1	2	6
Yhteensä	42	16	3	11	12

HÄMEENLINNAN
KAUPUNKI

Hämeenlinnan kaupunki
Raatihuoneenkatu 9-11
PL 84
13101 Hämeenlinna
Puh. 03 6211
www.hämeenlinna.fi